Διάδοση της πληροφόρησης σχετικά με την εθελούσια επιστροφή: πώς να φθάσει στους παράτυπους μετανάστες που δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

Η μελέτη εκπονήθηκε από την Ομάδα Έργου του Κέντρου Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α.).

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Βασίλειος Γκρίζης, Διευθυντής Κέντρου Μελετών Ασφάλειας (ΚΕ.ΜΕ.Α.)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ
Μιχαήλ Τσινισιζέλης, (Συντονιστής Ομάδας), Καθηγητής Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών.
Συντονισμός, επίβλεψη και διασφάλιση ποιότητας της μελέτης.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ
Θεόδωρος Φούσκας, Διδάκτωρ Κοινωνιολογίας με ειδικότητα στη μετανάστευση. Λέκτορας στο New York College.
Συγγραφή, μετάφραση και ανάλυση δεδομένων, επιμέλεια των κεφαλαίων, διεξαγωγή συνεντεύξεων.
Τριαντάφυλλος Καρατράντος, Διεθνολόγος Σχολή Εθνικής Ασφάλειας, Υποψήφιος Διδάκτορας, Τμήμα Μεσογειακών Σπουδών Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
Συγγραφή, μετάφραση και επιμέλεια των κεφαλαίων.
Μηνέ Φωτεινή-Μαρία, Διεθνολόγος, ΠΜΣ. Πανεπιστήμιο Πειραιά και Lund University of Sweden.
Συγγραφή, μετάφραση και ανάλυση δεδομένων, επιμέλεια των κεφαλαίων, διεξαγωγή συνεντεύξεων.

Οι συγγραφείς θα ήθελαν να ευχαριστήσουν θερμά για τα χρήσιμα σχόλια και τις παρατηρήσεις τους τα Μέλη της Ομάδας Παραλαβής και Αξιολόγησης της Μελέτης (ΟΠΑΜ) του Εθνικού Σημείου Επαφής του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης:
Γαβαθά Βασίλειο, Αστυνόμο Α΄, υπάλληλο της Δ/νσης Δίωξης Παράνομης Μετανάστευσης του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας/Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης,
Ραχωβίτσα Ξενοφώντα, Υπαστυνόμο Β΄, υπάλληλο της Δ/νσης Δίωξης Παράνομης Μετανάστευσης του Αρχηγείου Ελληνικής Αστυνομίας/Κλάδος Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης,
Φλέσσα Αλεξάνδρα, στέλεχος του Γραφείου Ελλάδος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (Δ.Ο.Μ. Γραφείο Ελλάδας),
Τσίπα Παναγιώτα, υπάλληλο του Τμήματος Μεταναστευτικής Πολιτικής της Δ/νσης Μεταναστευτικής Πολιτικής του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Ευχαριστούμε επίσης για τη συνδρομή και την παροχή πληροφοριών τους: κ. **Δανιήλ Εσδράς,** Επικεφαλής του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης Γραφείο Ελλάδος, τις κυρίες **Μανταλένα Καϊλή, Μαρία Μαλαπέτσα** και **Κέλλυ Ναμία** στελέχη του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης Γραφείο Ελλάδος, την κα. **Λώρα Παππά** καθώς και τις κυρίες **Μαρία Νακασιάν** και **Λυδία Μπισαρά** στελέχη της ΜΚΟ ΜΕΤΑΔραση, τον κ. **Γιώργο Τσαρμπόπουλο,** Επικεφαλής της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (UNHCR) Γραφείο Ελλάδος και την κα. **Αριάννα Βασσιλάκη,** στέλεχος της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες (UNHCR) Γραφείο Ελλάδος, τον Διευθυντή της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, Ταξίαρχο κ. Εμμανουήλ Γρηγοράκη και τον Υπαστυνόμο Β' της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής κ.Ελευθέριο Εμμανουήλ και τους εκπροσώπους μεταναστευτικών κοινοτήτων **Abedin Zinul**, Engr., Dr., Πρόεδρος της Κοινότητας Μεταναστών από το Μπανγκλαντές στην Ελλάδα, και Πρόεδρος του All European Bangladesh Association (AEBA), **Syed Jamil**, Πρόεδρος του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ελλάδας-Πακιστάν (ΠΕΠΕ), **AlizadehTaher** Πρόεδρο της Κοινότητας Αφγανών Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

Το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ) θεσπίστηκε το 2003, αρχικά ως προπαρασκευαστική δράση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχοντας σκοπό την παροχή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στα κράτη-μέλη αντικειμενικών, αξιόπιστων, συγκρίσιμων, επικαιροποιημένων και ενημερωμένων δεδομένων για τη μετανάστευση και το άσυλο, ώστε να στηριχτεί η χάραξη της πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατ' επέκταση των οικείων εθνικών πολιτικών στους τομείς αυτούς. Ακολούθως, το Συμβούλιο της ΕΕ, το 2008, με την υπ' αριθ. 381/2008/ΕΚ Απόφαση, ίδρυσε το ΕΔΜ, ως μόνιμη πλέον δομή, η οποία θα λειτουργεί στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τη συμμετοχή των κ-μ με σκοπό την επίτευξη των ανωτέρω στόχων.

Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το ΕΜΝ και τις εργασίες του, μπορούν να αναζητηθούν στην ιστοσελίδα
www.emn.europa.eu
ή στον ελληνικό ιστότοπο
http://emn.ypes.gr

Στοιχεία επικοινωνίας με το Ελληνικό Σημείο Επαφής του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης:

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης
Γενική Γραμματεία Πληθυσμού και Κοινωνικής Συνοχής
Γενική Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής
Διεύθυνση Μεταναστευτικής Πολιτικής
Τμήμα Μεταναστευτικής Πολιτικής

Ευαγγελιστρίας 2
105 63 Αθήνα
Τηλ.213 136 1251
Ηλεκτρονικό ταχυδρομείο: emn@ypes.gr

© 2015, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Όλα τα δικαιώματα κατοχυρωμένα.
Αυτή η μελέτη πραγματοποιήθηκε με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης. Τα περιεχόμενα της έρευνας αποτελούν αποκλειστική ευθύνη του συγγραφέα. Σε καμία περίπτωση η Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης δεν μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνα για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται από τρίτους.

Περιεχόμενα

Περίληψη (Εθνική Συμμετοχή)..... 5
Συνοπτική Παρουσίαση (Συνθετική Έκθεση) 7

Ενότητα 1: Επισκόπηση του νομικού και πολιτικού πλαισίου της ΕΕ [1 σελίδα το μέγιστο]..... 9

Ενότητα 2: Επισκόπηση της κατάστασης σε εθνικό επίπεδο [2 σελίδες το μέγιστο εκτός του Παραρτήματος 1] 10
2.1.Το μέγεθος της παρατυπης μεταναστευσης και των επιστροφων στο κρατος μελοΣ 10
2.2. Έκταση και φύση των παράτυπων μεταναστών που δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές..... 13

Ε**νότητα 3: Εθνική νομοθεσία και πολιτική σχετικά με τη διάδοση των πληροφοριών για την εθελοντική επιστροφή** [μέχρι 2 σελίδες].....16

Ενότητα 4: Συνολική εθνική προσέγγιση για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή [12 σελίδες το μέγιστο].....18
4.1. Εμπλεκόμενοι φορείς για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή..... 18
Πίνακας 1.Αλλοι φορείς διάδοσης πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, ο ρόλος τους και το σκεπτικό για τη συμμετοχή τους..... 25
4.2.ΔιαύλοΙ μέσω των οποίων παρέχονται πληροφορίες..... 26
Πίνακας 2. Δίαυλοι που χρησιμοποιούνται στο κράτος μέλος για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εκούσια επιστροφή..... 26
4.3.Συγκεκριμένες καμπάνιες και στρατηγικές 29
4.4.προσβασιμοτητα των πληροφοριων 29
4.5.Περιεχόμενο των πληροφοριών..... 30
4.6.Στοχοθέτηση της πληροφόρησης..... 32

Ε**νότητα 5:Μελέτες περιπτώσεων σχετικά με την παροχή πληροφοριών προς τους παράτυπους μετανάστες με τους οποίους οι Αρχές δεν έχουν επαφή** [4 σελίδες το μέγιστο] 33

Ενότητα 6:Αποτελεσματικότητα των διάφορων προσεγγίσεων για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή [4 σελίδες το μέγιστο].....39
6.1.Αποδείξεις απόμαρτυρίες των παράτυπων μεταναστών και επαναπατριζόμενων..... 39
6.2.Άλλες αποδείξεις της αποτελεσματικότητας..... 39
6.3.Συνολική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας 42

Παράρτημα 1 Εθνικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με την επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών ..43
Πινάκας Α.1.α: Εθνικά Στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών που επιστρέφουν, ανά έτος και ανά τύπο των μεταναστών 43
Πίνακας Α.1.β: Εθνικά Στατιστικά Στοιχεία για τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι δεν είναι σε επαφή με τις εθνικές Αρχές, ανά έτος και τύπο των μεταναστών.....43
Παράρτημα 2 Περιγραφή των μεθόδων συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν 44

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης (ΕΔΜ)

ΕΔΜ Εστιασμένη Μελέτη 2015

Διάδοση της πληροφόρησης σχετικά με την εθελούσια επιστροφή: πώς να φθάσει στους παράνομους μετανάστες που δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές

Περίληψη (Εθνική Συμμετοχή)

Εθνική Συνεισφορά (μια σελίδα μόνο). Επισκόπηση της Εθνικής Συνεισφοράς – εισαγωγή της μελέτης και επισήμανση των κυριότερων γεγονότων και στοιχείων από όλα τα τμήματα της Εστιασμένης Μελέτης, με ιδιαίτερη έμφαση στα στοιχεία που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για τη χάραξη (εθνικής) πολιτικής.

Η παρούσα συγκριτική μελέτη έχει σκοπό να ενημερώσει τα Κράτη Μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τους τρόπους και τις μεθόδους προσέγγισης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, με σκοπό τη διάχυση πληροφοριών για τα Προγράμματα Εθελοντικής Επιστροφής στην Ελλάδα. Η ελληνική συμβολή περιλαμβάνει την περιγραφή της κατάστασης όσον αφορά τους δρώντες και τις πρακτικές προσέγγισης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, αλλά και τονίζει τις επιτυχημένες πρακτικές καθώς της αναγκαιότητα ενίσχυσής τους.

Στην ελληνική έκθεση της Εστιασμένης Μελέτης γίνεται αρχικά μια επισκόπηση του νομικού και πολιτικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης **(Ενότητα 1).** Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατάσταση του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ελλάδα και οι εθνικές δράσεις προώθησης των Επιστροφών σε εθνικό επίπεδο. Επιπλέον αναλύεται η έκταση του φαινομένου της παράτυπης μετανάστευσης και χαρακτηριστικά των παράτυπων μεταναστών που δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές**(Ενότητα 2)**. Επιπρόσθετα, αναλύεται η εθνική νομοθεσία και πολιτική σχετικά με τη διάδοση των πληροφοριών για τα Προγράμματα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών**(Ενότητα 3).** Στην **Ενότητα 4,** πραγματοποιείται μια επισκόπηση της συνολικής εθνικής προσέγγισης για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τη διαδικασία των Επιστροφών. Επιτυχημένες και λιγότερο επιτυχημένες μελέτες περιπτώσεων, σχετικά με την παροχή πληροφοριών για τους παράτυπους μετανάστες, με τους οποίους οι Αρχές δεν έχουν επαφή, ερευνώνται εις βάθος **(Ενότητα 5)**. Τέλος, στην **Ενότητα 6** γίνεται επισκόπηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων προσεγγίσεων για τη διάδοση πληροφοριών, σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επαναπατρισμού. Το ζήτημα διαχείρισης των πολλαπλών παράτυπων μεταναστευτικών ροών με προορισμό την Ελλάδα, δεν είναι καινούργιο για την ελληνική πολιτική ατζέντα. Ωστόσο, η ελληνική νομοθεσία για την ουσιαστική αντιμετώπιση του φαινομένου αλλά και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων αυτών των πληθυσμών, βρίσκεται ακόμη σε πρώιμο στάδιο. Ουσιαστική δράση μέσω προγραμμάτων παροχής βοήθειας στη διαδικασία του εθελοντικού επαναπατρισμού παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών στον ελλαδικό χώρο, έχει ξεκινήσει από το 2010 ως πρωτοβουλία του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη) εκπροσωπώντας το κράτος και το Γραφείο Ελλάδος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), το οποίο είναι Εκτελεστικός Οργανισμός για την υλοποίηση του προγράμματος Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης. Στο Πρόγραμμα συμμετείχε ως έταιρος το Γραφείο Ελλάδος της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Προσφυγές (από το 2010) για την παροχή εξειδικευμένης πληροφόρησης και συμβουλευτικής σε θέματα διεθνούς προστασίας και εθνικού συστήματος ασύλου σε κάποιους επωφελούμενους της Δράσης και όταν χρειάζεται σε άτομα ή/και οικογένειες (κυρίως αιτούντες άσυλο και πρόσφυγες) μέσω προσωπικών συναντήσεων με τη χρήση ειδικών ερωτηματολογίων, πριν από τη λήψη της τελικής απόφασης σχετικά με το άσυλο στην Ελλάδα (μέχρι στιγμής έχει προσφέρει ενημέρωση σε 2.294 επωφελούμενους). Το Πρόγραμμα χρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών (75%) και το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (25%) (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης).

Η δυσκολία στην εφαρμογή των προγραμμάτων Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής για παράτυπους μετανάστες έγκειται στα εμπόδια εντοπισμού των πληθυσμών αυτών από τις Αρχές λόγω έλλειψης στοιχείων, λόγω φόβου των μεταναστών να έρθουν σε επαφή με τους φορείς, απέναντι στο ενδεχόμενο σύλληψής τους, ή αδυναμίας τους λόγω του εγκλωβισμού τους σε συνθήκες εργασιακής εκμετάλλευσης και ανθρώπινης εμπορίας κ.ά. Ενημερωτικά φυλλάδια σχετικά με τα Προγράμματα επιστροφής δημιουργήθηκαν και διανεμήθηκαν κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων street work. Οι προσεγγίσεις ενημέρωσης των μεταναστευτικών πληθυσμών που έχουν πραγματοποιηθεί και συνεχίζουν να λαμβάνουν χώρα έως και σήμερα έχουν τη μορφή διάδοσης έντυπου υλικού (φυλλάδια) σε δεκαέξι γλώσσες, σε φορείς που προσφέρουν υπηρεσίες σε πολίτες τρίτων χωρών, σε χώρους όπου συγκεντρώνονται οι μετανάστες και σε μεταναστευτικές κοινότητες και συλλόγους. Υπάρχουν επίσης αφίσες σε κεντρικά σημεία καθημερινής διέλευσης, ένα τηλεοπτικό μήνυμα (σποτ) και πρόσωπο-με-πρόσωπο συναντήσεις μεταξύ του εξειδικευμένου προσωπικού του ΔΟΜ, διερμηνέων (κινητή μονάδα ενημέρωσης) και των πιθανών ενδιαφερόμενων σε χώρους υψηλής συγκέντρωσης/συνάθροισης μεταναστών.

Παρά τις εστιασμένες δράσεις που μόλις περιγράφηκαν, κάνοντας μία ανασκόπηση των πραγματικών αριθμών των επιστρεφόντων, τα συμπεράσματα που προκύπτουν, καταδεικνύουν πως οι αριθμοί των επιστρεφόντων βρίσκονται σε πολύ χαμηλό επίπεδο, σε σύγκριση με τους αριθμούς των εισερχομένων στη χώρα. Συμπέρασμα της μελέτης είναι η επιτακτική ανάγκη χάραξης αποτελεσματικής πολιτικής στο τομέα της

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

μετανάστευσης, εφαρμόζοντας απόλυτα την Ευρωπαϊκή Οδηγία Επιστροφής και προσαρμόζοντάς την πλήρως στις εθνικές απαιτήσεις. Το ζήτημα διαχείρισης της παράτυπης μετανάστευσης, σε μια χώρα η οποία βρίσκεται σε καθεστώς βαθειάς οικονομικής ύφεσης και πολιτικής και κοινωνικής κρίσης, όπως η Ελλάδα, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί ως εθνικό πρόβλημα, αλλά ως Ευρωπαϊκό. Η Ελλάδα δεν αποτελεί μόνο σημείο προορισμού πληθυσμών από το Αφγανιστάν, τη Συρία, το Ιράκ, το Μπαγκλαντές κ.α. αλλά και σημείο διέλευσής προς ολόκληρο τον ευρωπαϊκό χώρο. Αυτές οι εισροές μεταναστών οδήγησαν στη δημιουργία προτάσεων για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της μετανάστευσης. Σε αυτή τη βάση, η ελληνική νομοθεσία ενσωμάτωσε την οδηγία επιστροφής του 2008/115/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τον Νόμο 3907/2011, σχετικά με το ζήτημα επιστροφής των παράτυπων μεταναστών στις χώρες προέλευσης με πλήρη συμμόρφωση με τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων. Η συνεργασία της ΕΕ με άλλες χώρες σε θέματα μετανάστευσης πρέπει να βελτιωθεί περαιτέρω. Η ανάγκη συντονισμένων δράσεων μαρτυρείται από τα πολλαπλά κύματα μεταναστευτικών εισροών μέσω των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων, που θέτουν σε δοκιμασία τις αντοχές των ευρωπαϊκών χωρών υποδοχής. Καθώς η παράτυπη μετανάστευση αυξάνεται σε πεδία και περιπλοκότητα και έχει σοβαρή επίδραση κυρίως στα κράτη της νοτίου Ευρώπης, τα οποία δέχονται τον μεγαλύτερο αριθμό μεταναστών, η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να χειριστεί το ζήτημα μέσα σε ένα συνολικό κοινωνικό-οικονομικό πλαίσιο, κάτι που μέχρι στιγμής χαρακτηρίζεται από έλλειψη αποφάσεων και ουσιαστικών δράσεων.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

Συνοπτική Παρουσίαση (Συνθετική Έκθεση)

Συνθετική Έκθεση (μέχρι τρεις σελίδες). Συνοπτική παρουσίαση της Συνθετικής Έκθεσης: αυτή θα αποτελέσει τη βάση της ενημέρωσης του ΕΔΜ, η οποία θα έχει κοινοτικούς και εθνικούς φορείς χάραξης πολιτικής ως κύριους αποδέκτες της.

Ως απότοκο της έρευνας που διεξήχθη στο πλαίσιο της εστιασμένης μελέτης για τις δράσεις υποβοηθούμενης εθελοντικής επιστροφής και επανένταξης στις χώρες καταγωγής, μεταναστών, οι οποίοι διαμένουν στην Ελλάδα παράτυπα, προκύπτει η ανάγκη χάραξης αποφασιστικής εθνικής πολιτικής στο τομέα της διαχείρισης του μείζονος ζητήματος της παράτυπης μετανάστευσης, η οποία θα καταφέρει να δώσει ουσιαστικές λύσεις τόσο για την ελληνική κοινωνία όσο και για τους ίδιους τους μετανάστες, οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για νόμιμη παραμονή στη χώρα.

Στην **Ενότητα 1** της μελέτης, γίνεται μία συνοπτική επισκόπηση του νομικού πλαισίου και των πολιτικών πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σχετικά με την εθελοντική επανένταξη, συμπεριλαμβανομένης της υποβοηθούμενης εθελοντικής αναχώρησης. Η ενότητα αυτή περιλαμβάνει μια παρουσίαση των ουσιωδών διατάξεων του κεκτημένου του ασύλου της ΕΕ(Asylum Acquis) και της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Επιστροφών (Οδηγία 2008/115/ΕΕ), καθώς και την περιγραφή του ευρωπαϊκού πλαισίου σχετικά με τις ενέργειες διάδοσης των πληροφοριών για τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής, όπως εφαρμόζονται από τα Κράτη Μέλη της ΕΕ. Στην **Ενότητα 2** της μελέτης, πραγματοποιούμε μία παρουσίαση της κατάστασης στην Ελλάδα, παρουσιάζοντας τα μεγέθη των παράτυπων μεταναστευτικών ροών για τα έτη 2010 έως και 2014.Η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα, έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής, προκαλώντας μία διαρκώς αυξανόμενη ανησυχία στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες σχετικά με την ανεξέλεγκτη μετακίνηση των πληθυσμών αυτών. Η χώρα μας έρχεται αντιμέτωπη καθημερινά με ογκώδεις ροές μεταναστών από το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές, τη Συρία, το Ιράν και άλλες τρίτες χώρες. Ως απάντηση στο ζήτημα της παράτυπης μετανάστευσης που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, το 2010 το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη) σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης υπό τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφών, ανέλαβε την πρωτοβουλία υλοποίησης συντονισμένων προγραμμάτων Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επαναπατρισμού στις χώρες προέλευσης, των παράτυπα διαμενόντων στη χώρα υπηκόων τρίτων χωρών. Ωστόσο, η δυσκολία στην αποτελεσματική εφαρμογή των σχετικών δράσεων έγκειται στο γεγονός, πως είναι δύσκολο να εντοπιστούν, να ενημερωθούν και να ενταχθούν στα παραπάνω Προγράμματα, άτομα τα οποία δεν έχουν νόμιμα έγγραφα διαμονής, έγγραφα τα οποία έχουν κατατεθεί ως πλαστά ή έχουν αλλάξει, άτομα τα οποία είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων ή κρυμμένοι και ανεπίσημα εργαζόμενοι και δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Στην **Ενότητα 3** παραθέτονται οι διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για το θέμα της παράτυπης μετανάστευσης σύμφωνα με τους όρους της Ευρωπαϊκής Οδηγίας Επιστροφών(Return Directive 2008/115/EC)όπως έχουν προσαρμοστεί στην ελληνική νομοθεσία με το νόμο 3907/2011. Σημαντικό συμπέρασμα που διεξήχθη στην ενότητα αυτή είναι η απουσία εθνικών νομικών διατάξεων σχετικά με τη διάδοση πληροφοριών για τα Προγράμματα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών. Η σχετική διάχυση πληροφοριών πραγματοποιείται ως πρωτοβουλία του Ελληνικού Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και του ΔΟΜ. Στην **Ενότητα 4** παρουσιάζονται η συνολική εθνική προσέγγιση για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης, οι εμπλεκόμενοι φορείς με κύριο δρών τον ΔΟΜ και τα μέσα που έχουν χρησιμοποιηθεί για τη διάδοση πληροφοριών, όπως η διανομή έντυπου υλικού, η διάδοση οδηγιών μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων και μέσων κοινωνικής δικτύωσης και άλλες δράσεις που συνολικά έχουν υλοποιηθεί από το 2010 έως και σήμερα. Στην **Ενότητα 5** παρουσιάζονται επιλεγμένες πρακτικές που έχουν υιοθετηθεί από τη χώρα για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τη διαδικασία εθελούσιας επιστροφής, προκειμένου να εντοπισθούν οι περισσότερο και οι λιγότερο επιτυχημένες, οι οποίες έχουν εφαρμοστεί στην Ελλάδα για την διάδοση των πληροφοριών για το Πρόγραμμα που απευθύνεται σε παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές και να αντλήσουμε διδάγματα για το τί έχει και δεν έχει λειτουργήσει. Τέλος στην **Ενότητα 6** γίνεται μια συνολική αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των διαφόρων προσεγγίσεων για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τις υλοποιούμενες δράσεις Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών, μέσα από τις μαρτυρίες των παράτυπων μεταναστών και των επιστρεφόντων. Επίσης, αξιολογούνται οι παράγοντες που κάνουν αυτές τις προσεγγίσεις επιτυχείς/όχι και τόσο επιτυχημένες διαύλους διάδοσης πληροφοριών σχετικά με τα κίνητρα και τις επιλογές επιστροφής παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές.

Η αποτελεσματική διαχείριση της παράτυπης μετανάστευσης σε όλες τις πτυχές της, αποτελεί σήμερα μία από τις κορυφαίες προτεραιότητες για την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δεδομένου ότι οι μεταναστευτικές ροές αυξάνονται, αυτό το οποίο είναι υψίστης σημασίας, αυτό που πρέπει να τονιστεί είναι ότι η Ελλάδα είναι εκείνο το κράτος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι περισσότερο εκτεθειμένο στη διεθνή μετανάστευση, κυρίως λόγω της ιδιαίτερης γεωγραφικής θέσης της στο γεωπολιτικό σύστημα της Νοτιοανατολικής Μεσόγειου. Κανείς δεν μπορεί να αγνοήσει τα κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά προβλήματα, τις ανεπαρκείς πολιτικές, τις τραγωδίες που συνοδεύουν την παράτυπη μετανάστευση και τις επισφαλείς ζωές, τις οποίες οι μετανάστες όλων των ηλικιών και φύλων, αναγκάζονται να υπομείνουν. Εντούτοις, η κλιμάκωση της παράτυπης μετανάστευσης συνέπεσε με τη μετατροπή της Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών, σε χώρα υποδοχής. Το ζήτημα της παράτυπης μετανάστευσης έχει καταστεί μείζον εθνικό θέμα και ως τέτοιο οφείλει να αντιμετωπίζεται από την ελληνική μεταναστευτική πολιτική. Η Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, σε συνδυασμό με τη γενικευμένη κοινωνικοοικονομική αστάθεια των γειτονικών χωρών και την οικονομική κρίση των τελευταίων ετών, είναι ο πιο πολλά υποσχόμενος αρχικός σταθμός, ή αλλιώς η πύλη προς την Ευρώπη με τελικό προορισμό άλλες χώρες της Κεντρικής και Δυτικής

Ευρώπης. Απαιτείται άμεση επιτάχυνση των πρωτοβουλιών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη δημιουργία μηχανισμών αλληλεγγύης στους τομείς του ασύλου, της μεταναστευτικής πολιτικής και ενίσχυσης των προγραμμάτων Εθελοντικών Επιστροφών. Είναι ζωτικής σημασίας ζητούμενο να παρθούν άμεσες πολιτικές αποφάσεις από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή καθώς η Ελλάδα δεν μπορεί να δεχθεί περισσότερη μεταναστευτική πίεση, καθώς τόσο η ελληνική κοινωνία όσο και οι μετανάστες αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα. Η ευρωπαϊκή βοήθεια και αλληλεγγύη αποτελούν επιτακτική ανάγκη.

Εντούτοις, μετά από τρεις δεκαετίες μεγάλων μεταναστευτικών ροών, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι διεθνείς προεκτάσεις που λαμβάνει το μεταναστευτικό φαινόμενο κατά τον 21ο αιώνα, με άξονα τις ανάγκες της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας και των υπόλοιπων ευρωπαϊκών χωρών, της αγοράς εργασίας και της οικονομίας, της προστασίας της δημόσιας υγείας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, για τη διαμόρφωση κατάλληλου, ρεαλιστικού πλαισίου για: την επίτευξη της κοινωνικής ένταξης, τη διατήρησης της κοινωνικής συνοχής μεταξύ της ελληνικής κοινωνίας και των μεταναστευτικών πληθυσμών και τον σεβασμό του ευρωπαϊκού πλαισίου αρχών και αξιών. Η υποβοηθούμενη εθελοντική επιστροφή και επανένταξη πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο μέρος μίας συνθετικής ανθρωπιστικής προσέγγισης και πολιτικής δράσης στη μεθοδική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών που διαρκώς αυξάνονται κατά τα τελευταία χρόνια στον ελλαδικό χώρο, η οποία θα στοχεύει στην ενίσχυση της υποβοηθούμενης εθελοντικής επιστροφής και επανένταξης των μεταναστών, που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να παραμείνουν στη χώρα υποδοχής και επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, σύμφωνα με τις διατάξεις της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για ίση μεταχείριση των επαναπατριζόμενων, δίχως διακρίσεις. Η επιτυχής εφαρμογή των προγραμμάτων υποβοηθούμενης εθελοντικής επιστροφής και επανένταξης απαιτούν όχι μόνο τη συνεργασία και τη συμμετοχή του ελληνικού κράτους με τη συνολική στήριξη της ΕΕ και αλλά και των φορέων που ασχολούνται με τα ζητήματα των μεταναστών, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων υποδοχής και καταγωγής.

Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Δικτύου Μετανάστευσης

Ενότητα 1: Επισκόπηση του νομικού και πολιτικού πλαισίου της ΕΕ [1 σελίδα το μέγιστο]

Αυτό το τμήμα της Συνθετικής Έκθεσης θα περιγράψει συνοπτικά το νομικό πλαίσιο της ΕΕ και την πολιτική της ΕΕ σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, συμπεριλαμβανομένης της εθελούσιας αναχώρησης. Το κομμάτι αυτό θα περιλαμβάνει μια πραγμάτευση των ουσιωδών διατάξεων του κεκτημένου του ασύλου της ΕΕ και της Ευρωπαϊκής Οδηγίας για την Επιστροφή (Οδηγία 2008/115 /ΕΕ), καθώς και την περιγραφή της προοπτικής της ΕΕ για τη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, όπως ορίζεται στα επίσημα έγγραφα, στις επικοινωνίες της ΕΕ και όπως προκύπτει από έρευνες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Αυτή η ενότητα θα αναπτυχθεί από τον Πάροχο της υπηρεσίας του ΕΔΜ και δεν απαιτείται η εισαγωγή στοιχείων από το Εθνικό Σημείο Επαφής του ΕΔΜ.

Η αποτελεσματική προσέγγιση του ζητήματος του εκούσιου επαναπατρισμού μεταναστών οι οποίοι προέρχονται από τρίτες χώρες και διαμένουν παράτυπα στο έδαφος ενός ευρωπαϊκού κράτους, αποτελεί ζωτικής σημασίας παράγοντα για την εφαρμογή των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα της μετανάστευσης και του ασύλου, καθώς και για την αξιοπιστία των Κρατών Μελών σε απάντηση των υφιστάμενων ανεπαρκειών στην εκτέλεση πρακτικών που σχετίζονται με την υποβοηθούμενη εθελοντική επιστροφή.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υιοθετήσει σειρά νομοθετικών πράξεων ως απότοκο του κεκτημένου της συμφωνίας Σένγκεν, για τη στήριξη των εθνικών προσπαθειών των Κρατών-Μελών, για την καλύτερη διαχείριση των παράτυπων μεταναστευτικών ροών με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενός κοινού πλαισίου δράσης στο τομέα των Επιστροφών, σύμφωνα με τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και βάσει της αρχή της προώθησης της υποβοηθούμενης εθελούσιας αναχώρησης έναντι της αναγκαστικής. Το κεκτημένο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το Άσυλο και η Οδηγία (2008/115/ΕΕ) για την Επιστροφή, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008, θέσπισαν ένα σύνολο από σαφείς, διαφανείς και δίκαιους στόχους για την εφαρμογή της διαδικασίας επιστροφών και επαναπατρισμού, με βάση κοινά πρότυπα δίχως διακρίσεις για όλους τους υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου, παραμονής ή διαμονής σε ένα Κράτος Μέλος, με σκοπό να επιστρέφουν στις χώρες προέλευσης με ευνοϊκούς όρους και με πλήρη σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειάς τους. Οι αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις γενικές Αρχές του νομικού πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Κοινότητας και οι διμερείς συμφωνίες επανεισδοχής με τρίτες χώρες, θα πρέπει να εγκρίνονται για κάθε περίπτωση χωριστά και βάσει αντικειμενικών κριτηρίων και διαφανών διαδικασιών με πλήρη σεβασμό στην αρχή της μη επαναπροώθησης. Η διεθνής συνεργασία με τις χώρες προέλευσης σε όλα τα στάδια της διαδικασίας της επιστροφής αποτελεί προϋπόθεση για την επίτευξη της δράσης. Η διάχυση της πληροφόρησης σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής, πραγματοποιείται μέσω της συνεργασίας των Εθνικών Αρχών κάθε Κράτους Μέλους με Οργανισμούς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, καθώς και μέσω της ανάπτυξης ενός δικτύου επαφών με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, πραγματοποιώντας εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης του κοινού σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, με σκοπό τη βιώσιμη επιστροφή των επαναπατριζόμενων σε μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη βάση.

Στο πλαίσιο αυτό, η εξωτερίκευση της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ουσιαστική διαχείριση του ζητήματος των παράτυπων μεταναστευτικών ροών προς το ευρωπαϊκό έδαφος, χαρακτηρίζεται ως αναγκαιότητα, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα βαθύτερα αίτια της εισροής μεταναστών από τρίτες χώρες και να θεμελιωθεί μία αποτελεσματική πολιτική υποβοηθούμενων εθελοντικών επιστροφών και επαναπατρισμού.

Ενότητα 2: Επισκόπηση της κατάστασης σε εθνικό επίπεδο [2 σελίδες το μέγιστο εκτός του Παραρτήματος 1]

2.1.ΤΟ ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΤΥΠΗΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΡΟΦΩΝ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ

EP1. *Εάν υπάρχουν, αναφέρατε τις εκτιμήσεις για το μέγεθος των παράτυπων μεταναστών στη χώρα σας μεταξύ 2010-2014.Ο σκοπός της παροχής αυτών των πληροφοριών είναι η διαμόρφωση μιας εικόνας της κλίμακας των υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν παράνομα στο Κράτος Μέλος, προκειμένου να παραχθεί το πλαίσιο της πληροφόρηση σχετικά με τις εθνικές προσεγγίσεις, με σκοπό τη διάδοση πληροφοριών για την εθελοντική επιστροφή. Εάν είναι διαθέσιμο, παρακαλείσθε να παράσχετε τις εκτιμήσεις για κάθε έτος, καθώς και μια σύντομη υποσημείωση η οποία να περιγράφει τον πληθυσμό που καλύπτεται, τη μέθοδο που χρησιμοποιείται για την πραγματοποίηση των εκτιμήσεων και τυχόν προειδοποιήσεις ως προς την πιθανή ακρίβεια τους. Θα πρέπει να σημειωθεί, δεδομένων των διαφορών στις μεθόδους που χρησιμοποιούνται για να αποτυπωθούν οι εκτιμήσεις, δεν θα είναι δυνατόν να συντεθεί αυτή η πληροφορία για να παραχθεί μια «συνολική εκτίμηση της ΕΕ» για τη Μελέτη. Παρακαλείστε να μην συμπεριλάβετε εδώ τα στοιχεία της Eurostat για παράνομους υπηκόους τρίτων χωρών, καθώς οι πληροφορίες αυτές είναι διαθέσιμες δημοσίως και ως εκ τούτου μπορούν να αναλυθούν κεντρικά για τη Συνθετική Έκθεση.*

Ακόμη και σε αυτούς τους καιρούς της βαθιάς οικονομικής ύφεσης, οι νοτιοευρωπαϊκές χώρες θεωρούνται ως τόποι ελπίδας από εξαθλιωμένους πληθυσμούς[1]. Οι βίαιες συγκρούσεις και η δημογραφική έκρηξη στον αναπτυσσόμενο κόσμο έχουν επίσης αυξήσει τον προσανατολισμό μεγάλου αριθμού ατόμων και των οικογενειών τους, προς τις δυτικές χώρες αναζητώντας μια καλύτερη ζωή[2]. Η παράτυπη μετανάστευση προς την Ελλάδα έχει αυξηθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια με πάνω από ένα εκατομμύριο μετανάστες να έχουν φθάσει στην επικράτεια της, κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών. Στην Ελλάδα είναι πολλαπλοί οι κοινωνικοί τομείς στους οποίους το φαινόμενο της παράτυπης μετανάστευσης έχει ασκήσει πιέσεις, επηρεάζοντας τόσο τους γηγενείς όσο και τους ίδιους τους μετανάστες: στα δημογραφικά δεδομένα, στην επισφαλή, χαμηλού κύρους/χαμηλά αμειβόμενη απασχόληση, στους τομείς της δημόσιας υγείας, της εκπαίδευση, στον έλεγχο των συνόρων, στους φορείς επιβολής του νόμου και στην ασφάλεια[3].

Τα προβλήματα που προκύπτουν από την παράτυπη μετανάστευση έχουν προκαλέσει μια διαρκώς αυξανόμενη ανησυχία στις χώρες της Νότιας Ευρώπης και ίσως περισσότερο από όλες στην Ελλάδα, η οποία ως χώρα της Νοτιοανατολικής Μεσογείου έχει δεχθεί τεράστιες ροές παράτυπων μεταναστών κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών, τόσο μέσω των χερσαίων όσο και μέσω των θαλάσσιων συνόρων. Η Ελλάδα από χώρα αποστολής μεταναστών στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής. Η ελληνική κοινωνία, για πρώτη φορά, ήρθε αντιμέτωπη με ογκώδεις ροές μεταναστών από τις γειτονικές βαλκανικές χώρες, τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, καθώς και με σημαντικούς αριθμούς μεταναστών από χώρες της Αφρικής, της Μέσης Ανατολής και της Ασίας. Ο χειρισμός του φαινομένου της παράτυπης μετανάστευσης και η ένταξη των νόμιμων μεταναστευτικών πληθυσμών είναι ζητήματα θεμελιώδους ενδιαφέροντος για την Ελλάδα[4] και προκειμένου οι πολιτικές που υιοθετούνται να είναι αποτελεσματικές πρέπει να στοχεύουν σε οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές παραμέτρους, συμβάλλοντας σημαντικά στη βελτίωση του δημογραφικού και οικονομικού προφίλ της χώρας. Στην Ελλάδα οι μετανάστες συγκεντρώνονται στην χειρωνακτική εργασία, στη γεωργία, στις κατασκευές, στη βιοτεχνία, στην

[1]Koser, K. and Kuschminder, K. (2015) *Comparative Research on the Assisted Voluntary Return and Reintegration of Migrants*. Geneva: International Organization for Migration; European Migration Network/European Commission (2012) *The Organisation of Asylum and Migration Policies - Factsheet: Greece.* Brussels: European Migration Network/European Commission; Kraniauskas, L. (2010) *Return Home Best Practice Study 0f Assisted Voluntary Return Programmes in the EU Member States***.** Geneva: International Organization for Migration (IOM)/Vilnius Office. International Organization for Migration (IOM)/Mission in Ljubljana (2009) *Programmes and Strategies in Slovenia Fostering Assisted Return and Reintegration to Third Countries.* Ljubljana: Ministry of Interior of the Republic of Slovenia/European Commission. European Commission/European Migration Network (2012) *Practical Measures to Reduce Irregular Migration.* Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2015) *Practical Approaches and Good Practices in Return and Reintegration to Afghanistan and Pakistan.*Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2015) *Challenges and Good Practices in the Return and Reintegration of Irregular Migrants to Western Africa.*Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2015) *Overview: Incentives to Return to a Third-Country and Support Provided to Migrants for their Reintegration.* Brussles: European Commission/European Migration Network.Kanellopoulos, C., Gregou, M. and Petralias, A. (2005) *Illegally Resident Third Country Nationals in Greece.*Athens: Centre of Planning and Economic Research (KEPE)/EMN/European Commission; International Organization for Migration (2013) *Assisted Voluntary Return and Reintegration Handbook for the North African Region.* Geneva: International Organization for Migration; European Migration Network (2011) *Programmes and Strategies in the EU Member States fostering Assisted Return to and Reintegration in Third Countries.* EMN Synthesis Report: Assisted Return to and Reintegration in Third Countries. Brussels: European Migration Network; International Organization for Migration - Office in Greece (2014)*Newsletter June 2014.* Athens: International Organization for Migration - Office in Greece; International Organization for Migration (2012) *Assisted Voluntary Return and Reintegration 2011.* Geneva: International Organization for Migration; International Organization for Migration (2004) *Return Migration Policies and Practices in Europe. Geneva*: Advisory Committee on Aliens Affairs, The Netherlands/International Organization for Migration.Συνήγορος του Πολίτη (2014) *Επιστροφές Αλλοδαπών - Ειδική Έκθεση 2014 (άρθρο 23 παρ. 6 Ν. 3907/2011).* Αθήνα: Συνήγορος του Πολίτη.

[2]Fouskas, T. and Tsevrenis, V. (eds.) (2014) *Contemporary Immigration in Greece: A Sourcebook.*Athens: EuropeanPublicLawOrganization.International Organization for Migration (IOM) (2010) *Practical Guide on Information Provision Regarding Return and Reintegration* in Countries of Origin. Brussels: International Organization for Migration. European Commission/European Migration Network (2012) *Ad-Hoc Query on the Dissemination of Information on Assisted Voluntary Return Programmes (during the Asylum Procedure).* Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2012) *Ad-Hoc Query on Return of Unaccompanied Minors (UAM).* Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2013) *Ad-Hoc Query on the Control Mechanism on Voluntary Departures of TCN, Counting of the Time Period of Entry Bans.* Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2013) *Ad-Hoc Query on Voluntary Return Counselling.* Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2013) *Ad-Hoc Query on Voluntary Return Policy.* Brussels: European Commission/European Migration Network. European Commission/European Migration Network (2014) *Ad-Hoc Query on Administrative Proceeding Preceding Voluntary Return.* Brussels: European Commission/European Migration Network. International Organization for Migration/European Migration Network (2014) *Return and Reintegration of Irregular Migrants: Entry Bans Policy and Use of Readmission Agreements in Lithuania. EMN FocusedStudy 2014.* Brussels: European Commission/European MigrationNetwork.

[3] Φούσκας, Θ. (2014γ) «Οι Κοινωνικές Επιπτώσεις της Παράτυπης Μετανάστευσης στην Ελλάδα του 21ου αιώνα», Επιθεώρηση Μεταναστευτικού Δικαίου, 13(2-3):284-297.

[4]Triandafyllidou A. (ed.) (2010) *Irregular Migration in Europe.* Farnham: Ashgate; Triandafyllidou, A. and Maroukis, T. (2012) *Migrant Smuggling: Irregular Migration from Asia and Africa to Europe.* Hampshire: Palgrave; Triandafyllidou, A. (ed.) (2013) *Irregular Migrant Domestic Workers in Europe.* Farnham: Ashgate.European Council on Refugees and Exiles (ECRE) (2005) *Increasing Refugee Participation in the Field of Voluntary Return.* Brussels: European Council on Refugees and Exiles (ECRE). Vranken, J. (2010) *European Cooperation on the Sustainable Return and Reintegration of Asylum Seekers.*Vught: HIT Foundation. Valenta M. and Berg, B. (2010) "User Involvement and Empowerment Among Asylum Seekers in Norwegian Reception Centres", *European Journal of Social Work,* 13(4):483-501. Council of Europe (2005) *Twenty Guidelines on Forced Return.* Strasbourg: Council of Europe.Bausager, M., Møller, J. and Ardittis, S. (2013) *Study on the Situation of Third-Country Nationals Pending Return/Removal in the EU Member States and the Schengen Associated Countries.* Brussels: Ramboll/Eurasylum/European Commission. European Union Agency for Fundamental Rights (2011) *Fundamental Rights of Migrants in an Irregular Situation in the European Union.* Vienna: European Union Agency for Fundamental Rights. Bendixsen, S., Kjærre, H. and Ytre-Arne, B. (2014) *Out-Reach: Information about Assisted Voluntary Return to Irregular Migrants Living Outside Reception Centres.* Bergen: Uni Research Rokkan Centre/The Stein Rokkan Centre for Social Studies. International Organization for Migration, the Netherlands IOM (2012) *Focus on Migration: Voluntary Return and Reintegration. No 3.*Geneva: International Organization for Migration, the Netherlands.

οικιακή εργασία, στις υπηρεσίες καθαριότητας και προσωπικής φροντίδας, στο πλανόδιο εμπόριο και στην πορνεία[5]. Οι εργασίες στις οποίες συγκεντρώνονται οι μετανάστες και οι μετανάστριες δεν είναι ελκυστικές, δεν προσφέρουν κοινωνικό κύρος και είναι κοινωνικά κατώτερες[6]. Η Ελλάδα έρχεται πρώτη μεταξύ των 21 χωρών-μελών του ΟΟΣΑ καθώς το 24% του ΑΕΠ της χώρας διαμορφώνεται από την ανεπίσημη οικονομία. Η χώρα διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα ποσοστά ανασφάλιστων εργαζομένων (37.3%) και το υψηλότερο ποσοστό παράτυπων μεταναστών εργαζομένων (4.4%) στον κόσμο[7]. Η άτυπη απασχόληση μπορεί να παρέχει ένα είδος «μαξιλαριού» για τους παράτυπους μετανάστες – εργαζομένους, οι οποίοι δεν μπορούν να βρουν μια θέση εργασίας στην επίσημη οικονομία, λόγω του παράτυπου καθεστώτος τους, αλλά έχει επιπτώσεις, τόσο στους ίδιους τους εργαζομένους, όσο και στα δημόσια έσοδα, δεδομένου ότι οι εργοδότες δεν συμβάλλουν στα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης. Αυτό το οποίο διαπιστώνεται στην Ελλάδα όπως και διεθνώς είναι αφενός, η αντιμετώπιση μεταναστών ως αποδιοπομπαίου τράγου για την οικονομική και εργασιακή κρίση που μαστίζει τη χώρα, ενώ ταυτόχρονα καταστρατηγούνται τα κοινωνικά, εργασιακά και πολιτικά δικαιώματά τους, και αφετέρου, παράλληλα με τη ζήτηση για φθηνό εργατικό δυναμικό στην παράτυπη οικονομία, εμφανίζονται σύγχρονες μορφές καταναγκαστικής εργασίας και δουλείας. Πρόσφατα στοιχεία δείχνουν ότι η χώρα έχει μετατραπεί σε σημείο εισόδου και διέλευσης για εκατοντάδες χιλιάδες παράτυπους μετανάστες από την Αφρική, την Ασία και τη Μέση Ανατολή, με σημαντικούς αριθμούς μεταναστών από την Αλβανία, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, το Ιράκ και το Μπανγκλαντές. Δεδομένα σχετικά με την κλίμακα και το προφίλ των παράτυπων μεταναστών και επαναπατριζόμενων είναι μάλλον πενιχρά, λόγω των δυσκολιών εντοπισμού μεγάλου αριθμού ατόμων, που εισέρχονται και διαμένουν στη χώρα.

Επίσημα στατιστικά στοιχεία για τις συλλήψεις των παράτυπων μεταναστών και τις αναγκαστικές/εθελούσιες αναχωρήσεις των επιστρεφόντων διατηρούνται από το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Επιπλέον, μπορούν να εξαχθούν πληροφορίες από τις δημοσιεύσεις και τις ετήσιες εκθέσεις του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, οι Αρχές το 2010 συνέλαβαν 132.524 παράτυπους μετανάστες για παράτυπη είσοδο και διαμονή στην Ελλάδα, εκ των οποίων 38.923 προέρχονταν από την Αλβανία, 20.854 από το Αφγανιστάν και 5.609 από τη Σομαλία. Συνεχίζοντας, το 2011 συνελήφθησαν 99.368 εκ των οποίων 15.666 προέρχονταν από το Αφγανιστάν, 10.559 από το Πακιστάν, 7.442 από την Αλβανία και 3.235 από το Μπαγκλαντές. Το 2012 η Ελληνική Αστυνομία και η Ελληνική Ακτοφυλακή συνέλαβαν 76.878 παράτυπους μετανάστες για παράτυπη είσοδο και διαμονή στη χώρα οι οποίοι κατάγονταν από το Αφγανιστάν (16.584),το Πακιστάν(11.136), την Αλβανία (10.602)και το Μπαγκλαντές (7.863). Το 2013 συνελήφθησαν 43.002 παράτυπα εισερχόμενοι στη χώρα εκ των οποίων 14.336 προέρχονταν από την Αλβανία, 7.665 από τη Συρία και 5.960 από το Αφγανιστάν. Τέλος το 2014, οι συλλήψεις άγγιξαν τις 77.163, με τη πλειοψηφία των μεταναστών να προέρχονται από την Αλβανία, το Αφγανιστάν, το Μπαγκλαντές και τη Γεωργία[8].

Το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης της Ελλάδας, εικάζει πως πάνω από το 12% του πληθυσμού της χώρας αποτελείται από νόμιμους και παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι διαμένουν στη χώρα πάνω από δέκα χρόνια, ακόμη και παράνομοι χωρίς να έχουν εντοπιστεί ποτέ. Ο αριθμός των παράτυπων μεταναστών που εισέρχονται καθημερινά στη χώρα μας και δεν εντοπίζονται/συλλαμβάνονται και συνεχίζουν να μένουν ή/και να εργάζονται χωρίς τα απαραίτητα νόμιμα έγγραφα δεν μπορεί να προσδιορισθεί.[9] Το γεγονός αυτό φέρει σημαντικές επιπτώσεις στην καθημερινή ζωή, την κοινωνική ασφάλεια και συνοχή αλλά και την εθνική οικονομία. Επιπλέον, τονίζεται ότι η Ελλάδα παρέχει υπηρεσίες περίθαλψης σε όλους τους μετανάστες καθ' υπαγόρευση των αρχών του ανθρωπισμού, επιβαρύνοντας αντίστοιχα τον κρατικό προϋπολογισμό, παρά τις δυσμενείς δημοσιονομικές συγκυρίες τις οποίες βιώνει η χώρα[10].

Από το 2010 ο ΔΟΜ ως κύριος δρών υλοποίησης προγραμμάτων Υποβοηθούμενων Επιστροφών μεταναστών, οι οποίοι διαμένουν στην Ελλάδα, υπό τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφών, το οποίο συστάθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος Αλληλεγγύης και Διαχείρισης των Μεταναστευτικών Ροών της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, έχει βοηθήσει περισσότερους από 26.000 παράτυπους μετανάστες να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους. Πιο συγκεκριμένα, κατά το έτος 2010, 337 μετανάστες επέστρεψαν οικειοθελώς στη χώρα καταγωγής τους, 760 το 2011, 7.290 το 2012,9.314 το 2013, 7.221 το 2014 και 1.652 το Α΄ τρίμηνο του 2015. Οι κύριες χώρες προέλευσης των επαναπατριζόμενων, κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, ήταν το Πακιστάν, η Γεωργία, το Μπαγκλαντές, το Αφγανιστάν, το Ιράκ και η Αίγυπτος.

[5]Fouskas, T. (2012α) "Low-status Work and Decollectivization: The Case of Bangladeshis in Athens", *Journal of Immigrant and Refugee Studies*, 10(1): 54-73; Φούσκας, Θ. (2012β) *"Κοινότητες" ΜεταναστώνκαιΕργασιακήΑντιπροσώπευση: ΟιΕπιπτώσειςτηςΧαμηλούΚύρουςΕργασίαςΠέντεΜεταναστευτικώνΟμάδωνστηΣυμμετοχήτουςΕργασιακούςΣυλλόγουςτους.* Αθήνα: Παπαζήση; Τ. Fouskas, T. (2013) "Low-Status Work Consequences on Immigrant Workers' Organization, *International Review of Sociology*, 23(3):671-698; Fouskas, T. (2014α) "Low-Status Work Repercussions on Egyptians' Collective Organization", *International Journal of Sociology and Social Policy*, 34(7/8):418-437.

[6]Fouskas, T. (2014β) *Nigerian Immigrants in Greece: Low-status Work, Community, and Decollectivization*, New York: Nova Science Publishers.

[7] Schneider F. and Williams C. (2013) *The Shadow Economy*.London: The Institute of Economic Affairs, 52-96.

[8] http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=50610&Itemid=1240&lang=

[9] Μποζανίνου, Τ. (2015) "Α. Συρίγος: Δεν Γνωρίζουμε ούτε Κατά Προσέγγιση τους Μετανάστες Χωρίς Χαρτιά", *Το Βήμα,* 18 Ιανουαρίου, 2015, (πρόσβαση: 25 May, 2015, διαθέσιμο στο: http://www.tovima.gr/PrintArticle/?aid=668192).

[10] Υπουργείο Εσωτερικών (2012) *Γραφείο Κοινοβουλευτικού Ελέγχου: Νο.565.* Αθήνα: Βουλή των Ελλήνων.

EP2.*Παρέχετε εκτιμήσεις για την περίοδο 2010-2014 σχετικά με: α. Τον αριθμό παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι επιστρέφουν με φυσική μεταφορά εκτός του κράτους μέλους, βάσει της απόφασης επιστροφής[11](αναγκαστική επιστροφή.). β. Τον αριθμό παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι επιστρέφουν οικειοθελώς, εντός της προθεσμίας που ορίζεται για το σκοπό αυτό στην απόφαση επιστροφής (εθελοντική αναχώρηση).γ. Τον αριθμό παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι επιστρέφουν μέσω πακέτων AVR (υποστηριζόμενη οικειοθελής επιστροφή). δ. Τον αριθμό παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι επιστρέφουν μέσω πακέτων AVRR(υποβοηθούμενη εκούσια επιστροφή και επανένταξη– εφόσον είναι διαφορετικός αριθμός από το(γ)). Ο σκοπός της παρουσίασης τέτοιων πληροφοριών θα ήταν να δώσει μια εικόνα για το ποσοστό των υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι επιστρέφουν οικειοθελώς σε σύγκριση με εκείνους που επέστρεψαν με τη βία σε κάθε κράτος - μέλος, προκειμένου να παρέχουν ένα πλαίσιο για τις διαπιστώσεις σχετικά με τις εθνικές προσεγγίσεις για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή. Αναγνωρίζεται ότι μπορεί να υπάρχει κάποια διπλή καταμέτρηση μεταξύ (β) και (γ) και (β) και (δ). Εάν τα στοιχεία αυτά είναι διαθέσιμα, παρακαλείσθε να συμπληρώσετε τον πίνακα του παραρτήματος 1.*

Βλέπε Πίνακα Παραρτήματος 1.

[11] δηλ. διοικητική ή δικαστική απόφαση ή πράξη με την οποία κηρύσσεται η παραμονή πολίτη τρίτης χώρας να είναι παράτυπη και του επιβάλλεται ή αναφέρεται η υποχρέωση επιστροφής.

2.2. ΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΥΠΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΣΕ ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΙΣ ΑΡΧΕΣ

EP3. *Όπως ορίζεται στην παράγραφο 2 του παρόντος Προτύπου, η μελέτη επικεντρώνεται στους παράτυπους μετανάστες των οποίων η τύχη/ο τόπος διαμονής δεν είναι πλέον ή δεν ήταν ποτέ γνωστά στις Αρχές και οι οποίοι, ως εκ τούτου, δεν είναι σε επαφή με τις Αρχές. Παρακαλούμε ορίστε την ομάδα αυτή απαριθμώντας σε κουκκίδες τα κύρια σενάρια σύμφωνα με τα οποία, οι Αρχές δεν έχουν επαφή με τους παράτυπους μετανάστες, π.χ. μετανάστες που έδωσαν ψευδείς διευθύνσεις/άλλαξαν διεύθυνση, πρόσωπα που έχουν εισέλθει στο κράτος - μέλος παράτυπα και οι οποίοι διαμένουν εντός του εδάφους εν αγνοία των αρχών, κ.λπ. Οι πληροφορίες αυτές είναι πιθανό να είναι διαθέσιμες σε εκθέσεις (π.χ. ετήσιες εκθέσεις) που δημοσιεύονται από τις Αρχές που είναι υπεύθυνες για τη διασφάλιση της επιστροφής των παράτυπων μεταναστών (δηλαδή Αρχές μετανάστευσης και ασύλου) και/ή μπορούν να ληφθούν μετά από άμεση διαβούλευση με αυτές τις Αρχές.*

Οι μετανάστες οι οποίοι διαμένουν παράτυπα στην επικράτεια, και οι οποίοι δεν μπορούν να έρθουν σε επαφή με τις Αρχές, χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

1. Εκείνοι οι οποίοι εισήλθαν παράτυπα στη χώρα και ποτέ δεν έχουν εντοπιστεί
2. Εκείνοι οι οποίοι εισήλθαν στη χώρα με τη χρήση πλαστών εγγράφων
3. Εκείνοι οι οποίοι εισήλθαν χρησιμοποιώντας νόμιμα έγγραφα, αλλά παρείχαν ψευδείς πληροφορίες στα εν λόγω έγγραφα
4. Εκείνοι οι οποίοι μετακινήθηκαν από τις δηλωμένες διευθύνσεις τους και τις περιοχές/πόλεις στις οποίες διέμεναν
5. Εκείνοι οι οποίοι πραγματοποιούσαν παρατεταμένη διαμονή σε περιόδους χωρίς βίζα ή παρατεταμένη χρήση της άδειας προσωρινής διαμονής
6. Εκείνοι οι οποίοι απώλεσαν τη νόμιμη κατάστασή τους λόγω της μη ανανέωσης της άδειας διαμονής αποτυγχάνοντας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις διαμονής ή παραβίαση των όρων διαμονής
7. Εκείνοι οι οποίοι έχουν γεννηθεί σε παράτυπο καθεστώς
8. Εκείνοι οι οποίοι διέφυγαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου ή δεν έφυγαν από ένα κράτος υποδοχής μετά την αρνητική απόφαση για την περίπτωσή τους
9. Εκείνοι οι οποίοι είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων
10. Εκείνοι οι οποίοι είναι αδήλωτοι εργάτες, κρυμμένοι εργάτες και εργαζόμενοι σε προσωπικές υπηρεσίες (π.χ. εσωτερικοί οικιακοί βοηθοί, εργάτες παροχής φροντίδας, επισφαλείς εργαζόμενοι, εξαναγκασμένοι/εκμεταλλευόμενοι εργάτες)
11. Εκείνοι οι οποίοι είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι
12. Εκείνοι οι οποίοι είναι εγκλωβισμένοι σε καθεστώς σεξουαλικής εκμετάλλευσης και πορνείας
13. Παράτυποι μετανάστες οι οποία πάσχουν από αναπηρία (διανοητική ή σωματική)

EP4. *Εάν υπάρχουν, αναφέρατε τις εκτιμήσεις για το μέγεθος των δύο ομάδων παράτυπων μεταναστών που καλύπτονται στην παρούσα μελέτη για την περίοδο 2010-2014:ε.Οι παράτυποι μετανάστες οι οποίοι είχαν προηγουμένως γίνει γνωστοί στις Αρχές, αλλά των οποίων ο τόπος διαμονής δεν είναι πλέον γνωστός στις Αρχές (διέφυγαν).στ. Οι παράτυποι μετανάστες, οι οποίοι διαμένουν στην επικράτεια, αλλά δεν έχει γίνει γνωστό στις Αρχές (παράνομη είσοδος).*

Οι εκτιμήσεις για το (α) θα μπορούσαν να προέρχονται από δεδομένα κυβερνητικών φορέων και ως εκ τούτου δύναται να εκτιμηθούν από τις δημόσιες Αρχές. Οι εκτιμήσεις για το (β) δύναται να έχουν προκύψει ως μέρος μιας μελέτης. Όλες οι εκτιμήσεις θα πρέπει να συνοδεύονται από μια σύντομη υποσημείωση η οποία θα περιγράφει τη μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε για την επίτευξη των εκτιμήσεων, καθώς και τυχόν προειδοποιήσεις ως προς την πιθανή ακρίβεια τους. Εάν τα στοιχεία αυτά είναι διαθέσιμα, παρακαλείσθε να συμπληρώσετε τον πίνακα του παραρτήματος 1.

N/A

EP5. *Δώστε μια σύντομη επισκόπηση των προκλήσεων που αντιμετωπίζει το Κράτος Μέλος στην προσέγγισή του αναφορικά με τις δύο προαναφερθείσες ομάδες παράτυπων μεταναστών (δηλαδή των ατόμων που δεν είναι σε επαφή με τις Αρχές).Ο σκοπός της ερώτησης αυτής είναι να ερευνήσει το σκεπτικό πίσω από τις στρατηγικές που αναφέρονται στην παράγραφο 3.Πηγές πληροφοριών μπορούν να περιλαμβάνουν μελέτες/έρευνες, επίσημα έγγραφα, κυβερνητικές επικοινωνίες, μέσα μαζικής ενημέρωσης, κοινοβουλευτικές συζητήσεις και/ή μπορούν να ληφθούν από διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους.*

Η Ελλάδα από τις αρχές του 1990 έχει μετατραπεί σε σημαντικό μεταναστευτικό προορισμό (μόνιμο, ή ενδιάμεσο, ή προσωρινό),εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης στο σταυροδρόμι των τριών ηπείρων, Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής[12]. Έκτοτε, το πρόβλημα των παράτυπων μεταναστών, π.χ. υπηκόων τρίτων χωρών που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για νόμιμη είσοδο, παρουσία ή διαμονή στην ελληνική επικράτεια, παραμένει επίκαιρο. Από τη μεριά του κράτους, έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση του φαινομένου, όπως ενίσχυση των ελέγχων των χερσαίων και θαλάσσιων συνόρων, πλήρη εφαρμογή της Συνθήκης Σένγκεν και σύναψη συμφωνιών με τρίτες χώρες για προγράμματα επανεισδοχής μεταναστών, καθώς και διμερείς συμφωνίες καταπολέμησης της παράτυπης μετανάστευσης με γειτονικές χώρες. Ωστόσο οι δυσκολίες παραμένουν λόγω έλλειψης των μέσων εντοπισμού και αναγνώρισης των παράτυπων μεταναστών που εισέρχονται ή διαμένουν στην Ελλάδα. Την τελευταία δεκαετία η Ελληνική πολιτεία δεν ήταν σε θέση να υποδεχθεί και να παράσχει τις απαιτούμενες συνθήκες υποδοχής/κράτησης στις πολυάριθμες ροές των μεταναστών. Η οικονομική ύφεση που βιώνει η χώρα, η απουσία των απαραίτητων υποδομών και η γραφειοκρατία, καθιστούν τη κατάσταση ακόμα πιο δύσκολη. Σε καθημερινή βάση, παράτυποι μετανάστες περνούν τα σύνορα παρέχοντας ψευδή έγγραφα ή χωρίς να εντοπιστούν ίσως και ποτέ. Μέχρι σήμερα η κυβέρνηση έχει υιοθετήσει, περιορισμένες διαδικασίες παροχής ασύλου ή καθορισμού κριτηρίων νομιμοποίησης πληθυσμών τρίτων χωρών σχεδόν ο μισός πληθυσμός των μεταναστών βρίσκονται σε παράτυπο καθεστώς έως σήμερα.

EP6. *Υπάρχουν άλλες ειδικές ομάδες (παράτυπων) μεταναστών που είναι δύσκολο να προσεγγίσει κανείς; Εάν ναι, περιγράψτε τες εδώ. Πηγές πληροφοριών μπορούν να περιλαμβάνουν μελέτες/έρευνες, έγγραφα πολιτικής, κυβερνητικές επικοινωνίες, των μέσων ενημέρωσης, κοινοβουλευτικές συζητήσεις και/ή μπορούν να ληφθούν από διαβούλευση με τους ενδιαφερομένους.*

Όπως προκύπτει από ερευνητικά δεδομένα (1995-2015) η παρατεταμένη κατάσταση παρατυπίας των μεταναστών στην Ελλάδα (όπως και σε όλη την Ευρώπη) σπρώχνουν και εγκλωβίζουν τους παράτυπους μεταναστευτικούς πληθυσμούς στο κοινωνικό περιθώριο της χώρας[13]. Στο πλαίσιο αυτό προκύπτουν:

(i) *Αντικειμενικά εμπόδια*: η μη κατοχή νόμιμων εγγράφων διαμονής οδηγεί τους παράτυπους μεταναστευτικούς πληθυσμούς να αποφεύγουν να έρθουν σε επαφή με τις Αρχές φοβούμενοι τη σύλληψη και την απέλαση.

(ii) *Υποκειμενικά εμπόδια*: η ανάπτυξη συμπεριφορών εθελούσιας περιθωριοποίησης, με αποτέλεσμα η συντριπτική πλειονότητα να εξοικειώνεται με το παράτυπο καθεστώς, τη διαμονή και επιβίωση (π.χ. ομαδική στέγαση, απασχόληση στην αδήλωτη και επισφαλή, χαμηλού κύρους/χαμηλά αμειβόμενη εργασία, παραμέληση υγείας). Έχει παρατηρηθεί πως, οι μετανάστες/τριες υιοθετούν ευέλικτα πρότυπα ζωής, πρακτικές, συμπεριφορές και αξίες που δεν επιτρέπουν την επαφή με τις Αρχές, τις δημόσιες υπηρεσίες ακόμα και με μεταναστευτικές κοινότητες και συλλόγους, ενώ ταυτόχρονα αναζητούν ατομικές λύσεις στα κοινωνικά τους προβλήματα. Οι σχέσεις του μεταναστευτικού πληθυσμού με τη χώρα υποδοχής αποκτούν έντονο εξατομικευμένο πλαίσιο και προσωρινό περιεχόμενο. Ειδικές ομάδες παράτυπων μεταναστών που είναι δύσκολο να προσεγγιστούν είναι:

1. Εκείνοι οι οποίοι είναι θύματα εμπορίας ανθρώπων
2. Εκείνοι οι οποίοι είναι αδήλωτοι εργάτες(κρυμμένοι εργάτες) και εσωτερικοί οικιακοί βοηθοί

[12]European Migration Network/Greece (EMN) (2014) *EMN Conference 2014: Irregular Migration and Return: Challenges and Practices. June 12-13 2014, Athens, Greece – Conclusions and Summary.* Athens: European Migration Network; European Red Cross (2006) *European Red Cross Return Initiative: A Study on How to Support Sustainable Return in Safety and Dignity*. Brussels: European Red Cross /EU Office/European Community; European Commission Directorate-General Home (2011) C*omparative Study on Practices in the Field of Return of Minors.* Final Report. Brussels: European Commission Directorate/The European Council on Refugees and Exiles/Save the Children (EU Office); Cherti, M. and Szilard, M. (2013) *Returning Irregular Migrants: How Effective Is the EU's Response?* London: Institute for Public Policy Research; Cherti, M. and Balaram, B. (2013) *Returning Irregular Migrants: Is Deportation the UK's Only Option?* London: Institute for Public Policy Research; Matrix Insight Ltd, International Centre for Migration Policy Development (ICMPD) (2012) *Comparative Study on Best Practices in the Field of Forced Return Monitoring.* Final Report. European Commission/Directorate-General Justice Freedom and Security; Matrix Insight Ltd, ICMPD and ECRE (2012) *Comparative Study on Best Practices to Interlink Pre-Departure Reintegration Measures Carried out in Member States with Short- and Long-Term Reintegration Measures in the Countries of Return.* Final Report. Brussels: European Commission/Directorate-General Home Affairs; Banki, S. and Katz, I. (2009) *Resolving Immigration Status, Part 2: Comparative Case Studies.* Sydney: The Department of Immigration and Citizenship/Social Policy Research Centre/University of New South Wales; Schweitzer. R. (2014) *The Making and Unmaking of Irregular Migration: Migrant "Illegality", Regularisation and Deportation in Spain and the UK.* INTEGRIM Online Papers 4/2014 (FP7/2007-2013). Brighton: SCMR/University of Sussex; International Organization for Migration (2012) Assisted Voluntary Return from Poland: Principles and Practices. Warsaw: International Organization for Migration; Kanellopoulos, C. and Gregou, M. (2006) *Greek Contribution to the EMN Research Study III: Return.* Athens: Centre of Planning and Economic Research (KEPE)/EMN/European Commission; Esdras, D. (2014) *"Border Management in Greece"*,in: Fouskas, T. and Tsevrenis, V. (eds.) *Contemporary Immigration in Greece: A Sourcebook.* Athens: European Public Law Organization: 107-115.

[13]European Migration Network (2014) *Identification of Victims of Trafficking in Human Beings in International Protection and Forced Return Procedures.*Brussels: European Commission/European Migration Network; Marouda, D., Saranti, V. and Koutsouraki, E. (2014) *EMN Focused Study 2014: The Use of Detention and Alternatives to Detention in the Context of Immigration Policies: Greece.* Athens: Institute of International Relations (IIR) of Panteion University of Social and Political Sciences/Hellenic Ministry of Interior/European Migration Network; European Migration Network (2014) *Synthesis Report for the EMN Focused Study 2014: Good Practices in the Return and Reintegration of Irregular Migrants: Member States' Entry Bans Policy and Use of Readmission Agreements Between Member States and Third Countries.* Brussels: European Commission/European Migration Network; Marouda, D., Saranti, V., Koutsouraki, E. and Kyrkos, E. (2014) *European Migration Network (EMN) EMN Focused Study 2014: Good Practices in the Return and Reintegration of Irregular Migrants: Member States" Entry Bans Policy & Use of Readmission Agreements Between Member States and Third Countries.* Athens: Institute of International Relations (IIR) of Panteion University of Social and Political Sciences/Hellenic Ministry of Interior/European Migration Network; International Organization for Migration (2010) Assisted Voluntary Return and Reintegration**.** Annual Report.Geneva: Migrant Assistance Division/Department of Migration Management/International Organization for Migration; International Organization for Migration (2012) *Counter Trafficking and Assistance to Vulnerable Migrants. Annual Report.* Geneva: International Organization for Migration; Marousa, M., Saranti, V. Koutsouraki, E. and Rossidi, M. (2013) *Annual Report 2013 of Migration and Asylum in Greece.* Athens: Institute of International Relations (IIR) of Panteion University of Social and Political Sciences/Hellenic Ministry of Interior/European Migration Network; Angeli, D., Dimitriadi, A. and Triandafyllidou, A. (2014) Assessing the Cost-effectiveness of Irregular Migration Control Policies in Greece. MIDAS Project. Athens: ELIAMEP/Open Society Foundations; Kontis, A. et al. (2012) *European Migration Network: Greece – Annual Policy Report 2012.* Athens: Laboratory for the Study of Migration and Diaspora (EMMEDIA)/Department of Political Science and Public Administration of the National and Kapodistrian University of Athens/Hellenic Ministry of Interior/European Migration Network.

3. Εκείνοι οι οποίοι είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι
4. Εκείνοι οι οποίοι είναι εγκλωβισμένοι στη σεξουαλική εκμετάλλευση και την πορνεία
5. Παράτυποι μετανάστες οι οποία πάσχουν από αναπηρία (διανοητική ή σωματική) ή έχουν σοβαρά προβλήματα υγείας

Ενότητα 3: Εθνική νομοθεσία και πολιτική σχετικά με τη διάδοση των πληροφοριών για την εθελοντική επιστροφή [μέχρι 2 σελίδες]

EP7. *Έχει το Κράτος Μέλος σας ορίσει διατάξεις ή κανόνες σχετικά με τη διάδοση/παροχή πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή με τη μορφή νόμου ή μη δεσμευτικών κανόνων (π.χ. οδηγίες, δημόσια έγγραφα, κλπ); Π.χ. μπορεί να έχουν οριστεί υποχρεώσεις για ορισμένες κρατικές Αρχές να παρέχουν πληροφορίες σε συνεντεύξεις ασύλου, κατά τη διαδικασία για την έκδοση απόφασης επιστροφής, ή μπορεί να έχουν θεσπιστεί υποχρεώσεις για τη διάθεση πληροφοριών στο διαδίκτυο ή σε δημόσιους χώρους, κλπ) (Ναι/Όχι)Αν ναι, παρακαλούμε να αναφέρετε το τίτλο(ους) της νομοθεσίας/πολιτικής (ων) και περιγράψτε τι ορίζουν για: α. Τους δρώντες που συμμετέχουν/υπευθύνους, β. Το περιεχόμενο των πληροφοριών (δηλαδή εάν εστιάζει στην AVR(R), άλλες επιλογές εθελοντικής επιστροφής, ή και τα δύο)γ. Τη χρονική στιγμή της παροχής πληροφοριών (π.χ. σχετικά με την υποβολή αίτησης για διεθνή προστασία/για βίζα) ή μόνο όταν γίνει κάποιος παράτυπος, δ. Οποιεσδήποτε ειδικές διατάξεις για συγκεκριμένες ομάδες (π.χ. ευπαθείς ομάδες),ε. Τους διαύλους διάδοσης (αυτοπροσώπως (γραπτά), αυτοπροσώπως (προφορικά), μέσω ταχυδρομείου, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μέσω τηλεφωνικής κλήσης, σε δημόσιους χώρους, κλπ),στ. Τη γλώσσα (-ες) στις οποίες πρέπει να δίδονται πληροφορίες και τυχόν δυνατότητα πρόσβασης/ποιοτικά κριτήρια (οπτική παρουσίαση, το ύφος της γλώσσας που θα χρησιμοποιηθεί, κ.λπ.),ζ. Λόγους εμπιστευτικότητας (δηλαδή εάν η ανωνυμία του παράτυπου μετανάστη διατηρείται εάν συμβουλευτεί μια υπηρεσία πληροφοριών).Ο σκοπός αυτής της ερώτησης είναι να καθοριστεί το νομικό/πολιτικό πλαίσιο, στο οποίο βασίζονται οι εθνικές πρακτικές που να περιγράφονται στην ενότητα 4.*

Η ελληνική νομοθεσία[14] δεν προβλέπει συγκεκριμένες διατάξεις/οδηγίες/πρωτοβουλίες για τη διάχυση πληροφοριών σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Επιστροφής και Επανένταξης των μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους. Η ενημέρωση για τις σχετικές δράσεις Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης γίνεται από τον ΔΟΜ. Έμμεσα ενδεχομένως να συμμετέχουν οι κρατικοί φορείς και ΜΚΟ στην διάχυση της πληροφορίας. Οι ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις προσδιορίζουν τις διαδικασίες επιστροφής, τόσο για τους μετανάστες όσο και τους αιτούντες άσυλο, όπως περιγράφονται στο το άρθρο 76 του Νόμου 3386/2005. Με το νόμο αυτό ρυθμίζονται θέματα που αφορούν κυρίως στις προϋποθέσεις εισόδου και διαμονής υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελλάδα, προϋποθέσεις απέλασης, διαδικασίες κοινωνικής ένταξης των πληθυσμών αυτών, λειτουργικά θέματα για την καλύτερη και αποτελεσματικότερη εφαρμογή των διατάξεων, καθώς επίσης δίνεται η δυνατότητα νόμιμης τακτοποίησης της διαμονής στη χώρα. Η ΚΥΑ 4000/4/32-ιβ', 4.9.2006, περί καθορισμού των κριτηρίων και της διαδικασίας για την εγγραφή και διαγραφή αλλοδαπών από τον Ε.Κ.ΑΝ.Α., σε συνδυασμό με τη Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν (Ν.2514/1997) ορίζει τις οδηγίες περί κατάργησης των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα του κράτους καθώς και τη δημιουργία ενιαίων εξωτερικών συνόρων, στα οποία οι έλεγχοι εισόδου στο Χώρο Σένγκεν πραγματοποιούνται με βάση τις ίδιες διαδικασίες. Με την ίδια Σύμβαση καθιερώθηκαν κοινοί κανόνες για την έκδοση θεωρήσεων, την παροχή ασύλου και τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα, ώστε να είναι εφικτή η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων στο εσωτερικό του χώρου Σένγκεν, χωρίς παράλληλα να διαταράσσεται η δημόσια ασφάλεια. Η Ελλάδα με το Ν. 2514/1997 κύρωσε τη Συμφωνία Σένγκεν, τη Σύμβαση Εφαρμογής της καθώς και τα πρωτόκολλα και τις συμφωνίες προσχώρησης στη Συμφωνία Σένγκεν των υπόλοιπων κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τον Ιανουάριο του 2011, υιοθετήθηκε ο νέος Νόμος (3907/2011) (Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ, άρθρα 16-41), για την αναμόρφωση του συστήματος ασύλου στην Ελλάδα. Ο νέος νόμος προβλέπει τη δημιουργία αυτοτελούς Υπηρεσίας Ασύλου και ενός συστήματος υποδοχής και διαπίστωσης του «προφίλ» και των αναγκών όσων εισέρχονται στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις, συμπεριλαμβανομένων και ατόμων που επιθυμούν να ζητήσουν άσυλο. Τέλος, ο Νόμος 4251/2014 στο άρθρο 95 δίνει έμφαση στην Επιστροφή-Προστασία και στους όρους σύμφωνα με τους οποίους το κράτος είναι αρμόδιο να εκδώσει απόφαση επιστροφής σε υπήκοο τρίτης χώρας.

EP8. *Συγκεκριμένα, τι πληροφορίες παρέχει η εθνική αρχή στον μετανάστη όταν εκδίδεται η απόφαση επιστροφής, και πώς παρέχονται αυτές οι πληροφορίες; Παρακαλείστε να προσδιορίσετε: α. Το περιεχόμενο των πληροφοριών (π.χ. AVR, δικαιώματα, υποχρεώσεις),β. Η γλώσσα (ες) στην οποία δίνεται η πληροφορία γ. Πώς οι πληροφορίες παρουσιάζονται οπτικά, το ύφος της γλώσσας που χρησιμοποιείται, κλπ, δ. Τους διαύλους διάδοσης που χρησιμοποιούνται (αυτοπροσώπως (γραπτά), αυτοπροσώπως (προφορικά), μέσω ταχυδρομείου, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μέσω τηλεφωνικής επικοινωνίας, κλπ).Εάν οι πληροφορίες σχετικά με τα παραπάνω έχουν ήδη συμπεριληφθεί στην απάντηση της ΕΡ 7, παρακαλώ απλώς παραπέμψτε εδώ.*

Το 2012 η Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής, διένεμε ειδικό φυλλάδιο ενημέρωσης για το Πρόγραμμα εθελοντικής επιστροφής στις χώρες καταγωγής τους, σε υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στη χώρα[15].Το Πρόγραμμα παρείχε τη δυνατότητα επιστροφής των πληθυσμών στην πατρίδα τους με ασφάλεια, αξιοπρέπεια και δίχως οικονομική επιβάρυνση. Το φυλλάδιο μεταφράστηκε σε (13) γλώσσες-διαλέκτους και συγκεκριμένα στα Αγγλικά, Γαλλικά, Ισπανικά, Αλβανικά, Ρώσικα, Κινέζικα, Αραβικά, Μπενγκάλι, Κουρδικά, Φαρσί, Ουρντού, Πασθό και Νταρί, ενώ αναπαράχθηκε σε 1.500.000 αντίτυπα. Το φυλλάδιο ανέγραφε: «*Τώρα μπορείς να επιστρέψεις στην πατρίδα σου με ασφάλεια και αξιοπρέπεια. Εάν δεν έχεις διαβατήριο σε ισχύ, πήγαινε στην Πρεσβεία της χώρας σου στην Αθήνα, για να υποβάλλεις αίτηση έκδοσης νέου διαβατηρίου ή προσωρινού ταξιδιωτικού εγγράφου (laisser-passer).Στη συνέχεια πήγαινε στη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής το διαβατήριο ή το αντίγραφο της αίτησης που θα παραλάβεις από την Πρεσβεία σου. Τα γραφεία της Διεύθυνσης Αλλοδαπών είναι Π. Ράλλη 24, Ταύρος (Γραφείο 101, καθημερινά 08.00πμ-13:00μμ).Εκεί θα*

[14]Official Gazette of the Hellenic Republic (1997) *2514 – Government Gazette A΄ 140 27.6.1997 Sanction: 1) the Agreement between the Governments of Member of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the gradual abolition of checks at common borders, 2) the Convention implementing the above Agreement between own Member-States, 3) Protocols and Accession Agreements to the above agreements: the Italian Republic, the Kingdom of Spain, the Republic of Portugal, Greek Republic, the Austrian Republic, Republic of Finland, the Kingdom of Denmark and the Kingdom of Sweden, after the final acts, records, statements and joint declarations thereof.* Athens: National Printing Office of Greece (in Greek); Official Gazette of the Hellenic Republic (2005). *Law 3386: Entry, Stay and Social Integration of Third Country Nationals in the Greek Territory.* Athens: National Printing Office of Greece (in Greek); Official Journal of the European Union (2008) *Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on Common Standards and Procedures in Member States for Returning Illegally Staying Third-Country Nationals.* Brussels: European Parliament/Council of the European Union; Official Gazette of the Hellenic Republic (2011). *Law 3907: On the Establishment of an Asylum Service and a First Reception Service, Transposition into Greek Legislation of Directive 2008/115/EC "on Common Standards and Procedures in Member States for Returning Illegally Staying Third Country Nationals" and Other Provisions.* Athens: National Printing Office of Greece (in Greek); Official Gazette of the Hellenic Republic (2014a) *Joint Ministerial Decision4000/4/32-ib of 4.9.2006: Determination of the Criteria and Procedure for Writing and Erasing of Foreigners by the National List of Undesirable Aliens. (Government Gazette B 1353/14.9.2006).* Athens: National Printing Office of Greece (in Greek); Official Gazette of the Hellenic Republic (2014b). *Law 4251: Code of Immigration and Social Integration and Other Provisions.* Athens: National Printing Office of Greece (in Greek).

[15]Διαθέσιμο εδώ: ttp://www.astynomia.gr/images/stories/2012/prokirikseis2012/greece.pdf

μάθεις το πώς θα αναχωρήσεις για τη πατρίδα σου. Δίνεις ένα τηλέφωνο επικοινωνίας και ενημερώνεσαι αμέσως για το πότε επιστρέφεις! Πρέπει να ξέρεις ότι η επιστροφή σου είναι διασφαλισμένη: Δεν θα πληρώσεις εισιτήριο επιστροφής. Δεν κινδυνεύεις να συλληφθείς για το χρονικό διάστημα μέχρι την αναχώρηση σου. Διάλεξε το σίγουρο «δρόμο» για να επιστρέψεις στην πατρίδα σου και στα αγαπημένα σου πρόσωπα. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης).Η Δράση χρηματοδοτείται κατά 75% από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφής και κατά 25% από Εθνικούς Πόρους».

EP9. *Μήπως η παραπάνω περιγραφόμενη νομοθεσία και πολιτική αλλάζει ως αποτέλεσμα της υιοθέτησης και ενσωμάτωσης της Οδηγίας για την Επιστροφή;*

N/A

EP10. *Υπάρχουν αλλαγές στη νομοθεσία/πολιτική που έχουν αντίκτυπο στη διάδοση των πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, οι οποίες έχουν προγραμματιστεί για το μέλλον; Εάν ναι, παρακαλείσθε να τις περιγράψετε εδώ.*

Σύμφωνα με δηλώσεις του Επικεφαλής του Γραφείου Ελλάδος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, κ. Δανιήλ Εσδράς[16], το σύστημα διαχείρισης της παράτυπης μετανάστευσης της χώρας απειλείται από την οικονομική ύφεση στην οποία βρίσκεται η χώρα. Οι διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το νέο χρηματοδοτικό Πρόγραμμα που αφορά την χρονική περίοδο 2014-2020, έχουν σταματήσει και υπάρχει κίνδυνος να διακοπεί η ροή των ευρωπαϊκών κονδυλίων μετά την 30η Ιουνίου 2015, ημερομηνία που λήγει η ισχύς του παρόντος χρηματοδοτικού προγράμματος. Ενδεικτικά, το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών, που υλοποιεί στην παρούσα χρονική στιγμή ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), πρόκειται να διακοπεί την 30ηΙουνίου 2015, καθώς δεν έχουν εξασφαλιστεί τα κονδύλια για τη συνέχισή του από την 1η Ιουλίου και έπειτα. Το Πρόγραμμα του ΔΟΜ χρηματοδοτείται με 13 εκατ. ευρώ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών και (για το τρέχον έτος) προβλέπει εθελοντικές επιστροφές 6.000 αλλοδαπών στις χώρες προέλευσής τους. Σύμφωνα με δηλώσεις αξιωματούχου του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, οι νομοθετικές εκκρεμότητες που αφορούν στη συγκρότηση της νέας διαχειριστικής Αρχής πρέπει να διευθετηθούν με ειδικές ρυθμίσεις.

[16] Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από την εις βάθος συνέντευξη που παρείχε στα πλαίσια της έρευνας στις 15 Απριλίου 2015 στους Δρ. Θεόδωρο Φούσκα και κα. Φωτεινή Μηνέ στα Κεντρικά Γραφεία του ΔΟΜ Ελλάδος.

Ενότητα 4: Συνολική εθνική προσέγγιση για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή [12 σελίδες το μέγιστο]

4.1. ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

***EP11**. Ποιές εθνικές Αρχές που είναι αρμόδιες για την επιστροφή των παράτυπων μεταναστών[17] παίζουν ρόλο στη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εκούσια επιστροφή, είτε ως μέρος των διαδικασιών που περιγράφονται στο τμήμα 3 είτε διαφορετικά; Παρακαλούμε να εξετάσετε το ρόλο που οι Αρχές μετανάστευσης και ασύλου, επιβολής του νόμου, τοπικές/δημοτικές διαδραματίζουν στη διάδοση πληροφοριών για την επιστροφή. Για κάθε αρχή που παίζει κάποιο ρόλο στη διάδοση των πληροφοριών στο Κράτος Μέλος σας, παρακαλούμε να περιγράψετε εν συντομία το ρόλο και τις συνθήκες υπό τις οποίες παρέχουν τις πληροφορίες. Παρακαλούμε καλύψτε την περίοδο τα τελευταία πέντε χρόνια (2010-2014), καθώς και των μελλοντικών/προγραμματισμένων δραστηριοτήτων σε αυτόν τον τομέα εάν είναι σχετικές/διαθέσιμες.*

Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας

Όπως έχει προαναφερθεί, κύριος εθνικός δρών διάδοσης των πληροφοριών για τις εθελούσιες επιστροφές παράτυπων μεταναστών και την υλοποίηση του προγράμματος επιστροφών, είναι η Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης. Η Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής για την υποστήριξη της επιστροφής των αλλοδαπών, έχει υλοποιήσει από το 2010 μια σειρά δράσεων, που περιλαμβάνουν:

- Εγκατάσταση «περίπτερου» στην έδρα της Διεύθυνσης (Π. Ράλλη 24, Ταύρος, Αθήνα), όπου αστυνομικοί και διερμηνείς, ενημερώνουν τις εργάσιμες ημέρες, κατά τις ώρες 08:00π.μ.-14:00μμ, τους ενδιαφερόμενους αλλοδαπούς για τις παροχές του προγράμματος.
- Ενημέρωση των εκπροσώπων φορέων και συλλόγων μεταναστών, που λειτουργούν νόμιμα στο νομό Αττικής και παράδοση έντυπου υλικού για διανομή στα μέλη τους.
- Ενημέρωση και αποστολή έντυπου υλικού στις Διπλωματικές Αρχές τρίτων χωρών, που λειτουργούν στην Αθήνα.
- Επικοινωνία με τις Δημοτικές Αρχές του Νομού Αττικής και διάθεση έντυπου υλικού για ενημέρωση και διανομή στους προσερχόμενους στους Δήμους, αλλοδαπούς.
- Ενημέρωση και διανομή έντυπου υλικού, από αστυνομικούς της Διεύθυνσης Αλλοδαπών και διερμηνείς (σε κινητή μονάδα-βαν), σε επιλεγμένα σημεία του κέντρου της Αθήνας.
- Διανομή εντύπου υλικού σε καταστήματα, όπου δραστηριοποιούνται νόμιμα αλλοδαποί και αποτελούν συνήθως σημεία συγκέντρωσής τους.
- Η ΕΛ.ΑΣ. υλοποίησε επιμορφωτικά σεμινάρια με θέμα τις μεταναστευτικές ροές, στα οποία συμμετείχαν Αξιωματικοί της Ελληνικής Αστυνομίας από όλη τη χώρα, οι οποίοι με τη σειρά τους ενημέρωναν τους παράτυπους μετανάστες που διέμεναν στις περιοχές εδαφικής αρμοδιότητας της Υπηρεσίας τους, σχετικά με το Πρόγραμμα Εθελούσιων Επιστροφών[18].

Το κόστος για τον σχεδιασμό, τη δημιουργία και την αναπαραγωγή των συγκεκριμένων φυλλαδίων χρηματοδοτήθηκε κυρίως από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών. Οι παραπάνω πληροφορίες όπως και το ειδικό ενημερωτικό φυλλάδιο μεταφρασμένο σε δεκατρείς (13) γλώσσες, έχουν δημοσιευθεί μέσω δελτίων τύπου στον ηλεκτρονικό ιστότοπο της Ελληνικής Αστυνομίας (http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=22448&Itemid=989&lang=). Οι τρέχουσες δραστηριότητες που διεξήχθησαν σε εθνικό επίπεδο στον τομέα της εθελοντικής επιστροφής από την Ελληνική Αστυνομία, περιγράφονται παρακάτω:

- Η ονομασία των προγραμμάτων/έργων: Στήριξη Εθελοντικών Επιστροφών από την Ελληνική Αστυνομία.
- Περίοδος που καλύπτεται: Ιανουάριος 2012-Ιούνιος 2014.
- Κύριοι συνεργάτες: Διεύθυνση Αλλοδαπών του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας / Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης).
- Ομάδα-στόχος:
  Κατηγορία (i): Μετανάστες οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για παραμονή στην ελληνική επικράτεια και είναι πρόθυμοι να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, σε εθελοντική βάση.
  Κατηγορία (ii): Μετανάστες οι οποίοι τελούν υπό κράτηση και αποφασίζουν να συνεργαστούν πλήρως με τις αστυνομικές Αρχές, προκειμένου να επιστρέψουν το συντομότερο δυνατό στη χώρα καταγωγής τους.
- Σύντομη περιγραφή της δραστηριότητας: Η εθελοντική επιστροφή αφορά τις περιπτώσεις των μεταναστών, οι οποίοι είναι πρόθυμοι να συνεργαστούν για την εκπλήρωση των όρων της αναχώρησης τους από την ελληνική επικράτεια.

Οι ακόλουθες δαπάνες καλύπτονται σε αυτή την κατηγορία:

- Τα εισιτήρια με εμπορικές πτήσεις για τους επαναπατριζόμενους και σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το κόστος μισθωμένων αεροσκαφών (πτήσεις charter), εάν είναι απαραίτητο (καμία ανταπόκριση εμπορικής πτήσης, κλπ.).
- Οι δαπάνες για την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων.
- Οικονομικό κίνητρο/Οικονομική ενίσχυση.

Στην κατηγορία (ii) οι μετανάστες θα πρέπει να συμπληρώσουν μία έντυπη δήλωση για την οικειοθελή αναχώρηση.

Η καθιέρωση νέων διαδικασιών και κανόνων επιστροφής, αποτελεί έναν από τους κυριότερους πυλώνες της ελληνικής πολιτικής στη σύγχρονη και αποτελεσματική διαχείριση του μεταναστευτικού φαινομένου. Όπως προαναφέρθηκε, η δράση των Προγραμμάτων Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών παράτυπων μεταναστών στις χώρες καταγωγής τους συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο

[17] Δείτε το Τμήμα 2.1 του Ιστορικού της Παρόντος Κοινού Προτύπου για τον ορισμό των εν λόγω Αρχών.
[18] Διαβιβαστικό Έγγραφο Τμήματος Επιστροφών Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής, με θέμα: Διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή (11 Μαΐου 2015).

Επιστροφής και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής ανασυγκρότησης. Σήμερα προσεγγιστικά επιστρέφουν δεκαπέντε με είκοσι παράτυποι μετανάστες το μήνα μέσω του προγράμματος εθελούσιων επιστροφών της ΕΛ.ΑΣ.

Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) – Γραφείο Ελλάδος

Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης διαθέτοντας γραφεία σε πάνω από 155 χώρες σε ολόκληρο το κόσμο, συνεργάζεται στενά με κυβερνητικούς, διακυβερνητικούς και μη-κυβερνητικούς εταίρους, με σκοπό τη διαχείριση της μετανάστευσης και την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν παράτυπα στην Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένων προσφύγων και εσωτερικά εκτοπισμένων ατόμων. Μία από τις κύριες δράσεις του ΔΟΜ είναι η υλοποίηση του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης μεταναστών, που δεν μπορούν ή δεν θέλουν να παραμείνουν στη χώρα υποδοχής και επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους. Η αποτελεσματική εφαρμογή του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης έχει επιτευχθεί με τη συνεργασία και τη συμμετοχή φορέων που δραστηριοποιούνται στο τομέα της μετανάστευσης και της παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας, συμπεριλαμβανομένων αντιπροσώπων των κοινοτήτων των μεταναστών, της κοινωνίας των πολιτών και των κυβερνήσεων από τις χώρες υποδοχής και καταγωγής και το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης/ Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας. Οι συμπράξεις που έχουν επιτευχθεί από τον ΔΟΜ και ενδεχομένως άλλα υποστηρικτικά μέρη, όπως η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στην Ελλάδα, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, έχουν συντελέσει στην αποτελεσματική διάδοση πληροφοριών σε μετανάστες και στην εφαρμογή των ενεργειών επιστροφής, σε όλα τα στάδια της διαδικασίας, από την προετοιμασία έως και τα τελικά στάδια της επανένταξης στις χώρες καταγωγής. Από το 2010, υπό τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφής και σε συνεργασία με το υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (πλέον Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης), ο ΔΟΜ Ελλάδος υλοποιεί εις Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών στις χώρες καταγωγής τους. Μέσω των προγραμμάτων αυτών, ο ΔΟΜ αναλαμβάνει όλες τις διαδικασίες που απαιτούνται για τη διευκόλυνση της ασφαλούς και αξιοπρεπούς επιστροφής των πληθυσμών αυτών. Ειδικότερα, ο ΔΟΜ αναλαμβάνει την καταγραφή και ταυτοποίηση όσων επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα τους, την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων και εισιτηρίων, την παροχή οικονομικού βοηθήματος πριν την αναχώρηση από την Ελλάδα, τη συνοδεία στο αεροδρόμιο κατά την αναχώρηση και την υποδοχή τόσο στη χώρα διέλευσης όσο και στον τελικό προορισμό. Με βάση συγκεκριμένα κριτήρια επιλογής δικαιούχων, παρέχεται και βοήθεια επανένταξης στη χώρα επιστροφής. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης απευθύνεται σε άτομα που επιθυμούν ή χρειάζονται να επιστρέψουν στη χώρα τους, αλλά δεν διαθέτουν τα απαραίτητα μέσα, παρέχοντας κοινωνικο-οικονομική στήριξη, με σκοπό να διασφαλίσουν την αυτοσυντήρησή τους και τη συμβολή τους στην τοπική κοινωνία. Οι ωφελούμενοι των προγραμμάτων αυτών περιλαμβάνουν τις εξής κατηγορίες ατόμων:

1. Παράτυπα διαμένοντες στη χώρα, οι οποίοι δεν διαθέτουν την απαραίτητη άδεια διαμονής
2. Πρόσωπα των οποίων ή αίτηση ασύλου απορρίφθηκε ή αποσύρθηκε
3. Μετανάστες χωρίς δυνατότητα νόμιμης μετακίνησης
4. Υπηκόους τρίτων χωρών που βρίσκονται υπό καθεστώς διεθνούς προστασίας, αλλά ωστόσο επιθυμούν να επιστρέψουν στη χώρα τους
5. Θύματα εμπορίας ανθρώπων
6. Άλλες ευάλωτες ομάδες, όπως ασυνόδευτα ανήλικα, πρόσωπα που αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί, πως το Πρόγραμμα του ΔΟΜ ήταν πιο σύνθετο από το Πρόγραμμα Εθελούσιων Επιστροφών της ΕΛ.ΑΣ. διότι ο ΔΟΜ παρέχει ουσιαστική στήριξη στην ομαλή κοινωνική επανένταξη των μεταναστών στις χώρες καταγωγής με την παροχή χρηματικής βοήθειας για την κάλυψη των ταξιδιωτικών εξόδων καθώς και για την έναρξη μιας μικρής επιχείρησης ως νέο ξεκίνημα ή την κάλυψη σπουδών για όποιον το επιθυμεί[19].

Εκστρατεία ενημέρωσης και διάδοση των πληροφοριών

Με σκοπό τη διάδοση των πληροφοριών για τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής, ο ΔΟΜ πραγματοποίησε Ενημερωτικές Καμπάνιες προς όλους τους συνεργαζόμενους φορείς και τους επωφελούμενους του Προγράμματος. Υλοποιήθηκαν επίσης παρεμβάσεις, με την ονομασία «street work», με την συμβολή αντιπροσώπων από εννέα κοινότητες μεταναστών σε διάφορες περιοχές της Αθήνας και της ευρύτερης περιοχής με στόχο την ενημέρωση πολιτών τρίτων χωρών σχετικά με τη διαδικασία. Το εξειδικευμένο προσωπικό του γραφείου του ΔΟΜ στην Ελλάδα και διαπολιτισμικοί μεσολαβητές μέσω επισκέψεων στους χώρους συγκέντρωσης και εργασίας μεταναστών, ενημέρωναν τους τελευταίους για τις δυνατότητες εθελούσιας επανεγκατάστασης στις πατρίδες τους. Μέχρι το τέλος Ιουνίου του 2014, ο ΔΟΜ Ελλάδας πραγματοποίησε τριάντα τέσσερα (34)«street work» και εννέα (9) ενημερωτικές συναντήσεις με κοινότητες μεταναστών.

[19]Διαβιβαστικό Έγγραφο Τμήματος Επιστροφών Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής, Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής, με θέμα: Διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή (11 Μαΐου 2015).

Ενημερωτικό τηλεοπτικό μήνυμα
Από το 2014 έως και σήμερα, προβάλλεται ενημερωτικό τηλεοπτικό μήνυμα (tvspot) σχετικά με το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του ΔΟΜ, σε εθνικής και τοπικής εμβέλειας, κρατικούς και ιδιωτικούς τηλεοπτικούς σταθμούς όπως επίσης και σε δορυφορικά κανάλια στα οποία έχουν πρόσβαση άτομα τρίτων χωρών. Η προβολή του τηλεοπτικού μηνύματος αποσκοπεί στην ενημέρωση των μεταναστών, όσων αιτούνται άσυλο και της ελληνικής κοινωνίας για τα οφέλη του προγράμματος υποβοηθούμενης εθελοντικής επιστροφής. Το τηλεοπτικό μήνυμα αναφέρει: *«Ταξίδεψες. Περιπλανήθηκες. Χθες εκεί. Σήμερα εδώ. Αύριο; Δεν χρειάζεται να είναι άγνωστο το αύριο για εσένα. Η επόμενη σφραγίδα σημαίνει πατρίδα. Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης σου δίνει τη δυνατότητα να επιστρέψεις στη χώρα σου με ασφάλεια και αξιοπρέπεια. Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης για υπηκόους τρίτων χωρών. Μάθε τώρα περισσότερα. Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης. Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη(νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης)».*Η διάρκεια του τηλεοπτικού μηνύματος είναι 00:00:43 δευτερόλεπτα, με αφήγηση και κείμενο στα ελληνικά, το οποίο συνοδεύεται υπότιτλους στην αγγλική γλώσσα.

Ενημερωτικά φυλλάδια
Διανεμήθηκαν ενημερωτικά φυλλάδια μεταφρασμένα σε δεκαέξι (16) γλώσσες σε Νοσοκομεία, Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, Σταθμούς Λεωφορείων/Τρένων, καταστήματα μεταναστών, κοινότητες μεταναστών και χώρους, όπου συγκεντρώνονται μετανάστες, τα οποία περιλαμβάνουν στοιχεία για τις επιλογές της επιστροφής των μεταναστών και στοιχεία επικοινωνίας του ΔΟΜ, προκειμένου να παραχθούν στους ενδιαφερόμενους περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελούσιας Επιστροφής και Επαναπατρισμού.

Εκστρατείες Ενημέρωσης
Το προσωπικό του ΔΟΜ πραγματοποιεί επισκέψεις σε γνωστά σημεία εισόδου και εξόδου από την χώρα για την ενημέρωση παράτυπων μεταναστών, κοινοτήτων μεταναστών, τοπικών ΜΚΟ καθώς και των τοπικών Αρχών.

Ενημερωτικές Συναντήσεις
Ενημερωτικές επισκέψεις πραγματοποιηθεί και σε περιοχές της επαρχίας. Λόγω της αυξημένης παρουσίας μεταναστών στις επαρχιακές περιοχές, ο ΔΟΜ έχει υλοποιήσει ενημερωτικές συναντήσεις με τις τοπικές Αρχές και ΜΚΟ στις πόλεις της Καλαμάτας, του Πύργου, της Πάτρας και της Κορίνθου. Με σκοπό την διάδοση των πληροφοριών προς τους παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι τελούν υπό καθεστώς διοικητικής κράτησης, ο ΔΟΜ επισκέπτεται επίσης προ-αναχωρησιακά κέντρα κράτησης και κέντρα πρώτης υποδοχής στην Ανατολική Μακεδονία και τη Θράκη. Το εξειδικευμένο προσωπικό του ΔΟΜ συνεργάζεται με κυβερνητικούς παράγοντες και με εκπροσώπους εμπλεκόμενων τοπικών αρχών και ανταλλάσει πληροφορίες για τις προαπαιτούμενες διοικητικές και επιχειρησιακές διαδικασίες που αφορούν την αναχώρηση των μεταναστών, καθώς και για την διάδοση πληροφοριών σε νεοεισερχόμενους μετανάστες μέσω των χερσαίων συνόρων της περιοχής. Το εξειδικευμένο προσωπικό του ΔΟΜ έχει επισκεφθεί επίσης κέντρα πρώτης υποδοχής στα βασικότερα θαλάσσια σημεία εισόδου μεταναστών, στα νησιά της Λέσβου, της Σάμου και της Χίου, όπου διέδωσε πληροφορίες και στα σημεία αυτά. Οι Δήμοι Θεσσαλονίκης και Πάτρας υποστηρίζουν εμπράκτως την υλοποίηση του Προγράμματος, παραχωρώντας χώρους γραφείων στα αντίστοιχα Δημαρχεία στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης.

Περιφερειακοί Υπάλληλοι ΔΟΜ
Κατά τη διάρκεια υλοποίησης του Προγράμματος, εννέα (9) περιφερειακοί υπάλληλοι του ΔΟΜ εγκαταστάθηκαν σε σημεία συνοριακών εισόδων και εξόδων της χώρας, καθώς και σε αγροτικές περιοχές ανά την Ελληνική επικράτεια. Πιο συγκεκριμένα, σήμερα υπάλληλοι του ΔΟΜ εργάζονται στην Ορεστιάδα, στην Αλεξανδρούπολη, στη Δράμα, στη Θεσσαλονίκη, στα Ιωάννινα, στη Μυτιλήνη, στη Σάμο, στην Κρήτη, στην Κόρινθο και στην Πάτρα, περιοχές που παρατηρείται συγκέντρωση μεγάλου αριθμού παράτυπων μεταναστών. Οι περιφερειακοί υπάλληλοι του ΔΟΜ είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον της παροχής πληροφοριών για τα πλεονεκτήματα που προσφέρει το έργο του ΔΟΜ σε εκείνους που θα επιλέξουν την εθελοντική επιστροφή στη χώρα καταγωγής τους, και τη συλλογή στοιχείων σχετικά με τον προφίλ των μεταναστών και των μεταναστευτικών τάσεων.

Επισκέψεις Επισήμων και Ενημερωτικές Επισκέψεις
Εντός του έτους 2014, ο ΔΟΜ Νορβηγίας σε συνεργασία με τον ΔΟΜ Ελλάδος, οργάνωσε συναντήσεις και μια παρουσίαση για την επιτυχή υλοποίηση του Προγράμματος Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης στη χώρα. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων το προσωπικό των δύο Γραφείων του ΔΟΜ είχε την ευκαιρία να ανταλλάξει εμπειρίες σχετικά με τις διαδικασίες εφαρμογής του Προγράμματος. Οι Έλληνες εκπρόσωποι επισκέφθηκαν επίσης Κέντρα Υποδοχής στο Όσλο κατανοώντας πιο εμπεριστατωμένα την διαχείριση της μετανάστευσης εκεί. Η Διαχειριστική Αρχή του Εθνικού Προγράμματος Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης και η Υπηρεσία Διαχείρισης Ευρωπαϊκών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης) επισκέφθηκαν τα κεντρικά γραφεία του ΔΟΜ στη Γενεύη, όπου αντάλλαξαν πληροφορίες και εμπειρίες καλών πρακτικών με εμπειρογνώμονες του ΔΟΜ, σε θέματα όπως το Διεθνές Μεταναστευτικό Δίκαιο, σε ζητήματα υγείας των μεταναστών καθώς και για τα οφέλη της μετανάστευσης για τις χώρες προορισμού και τις χώρες προέλευσης αλλά και για τους ίδιους τους μετανάστες.

Συνεργασία με τις Πρεσβείες
Το Γραφείο Ελλάδας του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) φιλοξένησε στις 10Απριλίου 2014 μια συζήτηση στρογγυλής τραπέζης με τη συμμετοχή Πρέσβεων, Πρόξενων, Επίτιμων Πρόξενων και Επικεφαλής Προξενικών Υπηρεσιών. Σκοπός της συνάντησης ήταν η ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ του Γραφείου του ΔΟΜ στην Ελλάδα, το Υπουργείο, τις Πρεσβείες και τα Προξενεία στα πλαίσια του Ελληνικού Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης, το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση-Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών (75%) και το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (25%)(νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης).Σε όσους μετανάστες επιθυμούν να επωφεληθούν από το πρόγραμμα παρέχεται λεπτομερής ενημέρωση, ώστε η απόφαση επιστροφής στην πατρίδα τους να εδράζεται σε τεκμηριωμένη πληροφόρηση. Με την βοήθεια εξειδικευμένων διαπολιτισμικών μεσολαβητών και διερμηνέων, διασφαλίζεται η βεβαιότητα ότι οι μετανάστες αντιλαμβάνονται πλήρως τις απαιτούμενες διαδικασίες, προκειμένου να επιστρέψουν στις πατρίδες τους. Λαμβάνεται ειδική πρόνοια για ευάλωτες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων όσων έχουν ανάγκη ιατρικής βοήθειας, μονογονεϊκών οικογενειών, ηλικιωμένων και ασυνόδευτων ανηλίκων. Οι υπηρεσίες αυτές είναι συμβατές τόσο με το Διεθνές Δίκαιο όσο και με την αποστολή του ΔΟΜ και λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των ευπαθών ομάδων. Η πλειοψηφία των μεταναστών που επιθυμούν να επιστρέψουν δεν διαθέτουν άδεια παραμονής ούτε έγγραφα ταυτοποίησης ή ταξιδιωτικά έγγραφα. Σε αυτές τις περιπτώσεις, ο ΔΟΜ Ελλάδας συνεργάζεται στενά με Προξενεία, Επίτιμα Προξενεία και Πρεσβείες για την έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων. Το Γραφείο του ΔΟΜ στην Ελλάδα συνεργάζεται με 52 Προξενεία, Επίτιμα Προξενεία και Πρεσβείες τόσο στην Ελλάδα όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη. Πριν την ημέρα της αναχώρησης, όλοι οι μετανάστες που πρόκειται να ταξιδέψουν συμμετέχουν σε συνάντηση στο γραφείο του ΔΟΜ Ελλάδας. Ο σκοπός είναι η παροχή της απαραίτητης πληροφόρησης για το ταξίδι τους. Καθώς πολλοί μετανάστες δεν έχουν ταξιδέψει πριν αεροπορικώς, τους δίνεται η δυνατότητα να εκφράσουν τις απορίες τους.

Διαγωνισμός Comic Strip
Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) Ελλάδος διοργάνωσε διαγωνισμό δημιουργίας με τίτλο: Comic Strip με θέμα: «Εθελοντικός επαναπατρισμός και επανένταξη υπηκόων τρίτων χωρών στη χώρα καταγωγής τους». Ο διαγωνισμός απευθυνόταν κυρίως σε νέους, σπουδαστές σχολών καλών τεχνών και γραφιστικής με σκοπό την ευρεία διάχυση ενημέρωσης για την υλοποίηση του Προγράμματος. Οι πληροφορίες που εμπεριείχε ο διαγωνισμός ανέφεραν:

«*Το Πρόγραμμα Εθελοντικού Επαναπατρισμού που υλοποιεί ο ΔΟΜ Ελλάδος αφορά στην εθελοντική επιστροφή στη χώρα καταγωγής τους, υπηκόων τρίτων χωρών και προτεραιότητα δίνεται σε υπηκόους που κατάγονται από τις εξής χώρες: Αφγανιστάν, Πακιστάν, Ιράκ, Μπαγκλαντές Μαρόκο και Σουδάν, συμπεριλαμβανομένων ευπαθών ομάδων προερχόμενων από τρίτες χώρες, όπως θύματα εμπορίας ανθρώπων, ασυνόδευτοι ανήλικοι και άτομα με αναπηρία ή πρόβλημα υγείας.» Ο Οργανισμός, μέσω του συγκεκριμένου προγράμματος, έχει αναλάβει την προετοιμασία και την εφαρμογή ενός ευρύτερου φάσματος μέτρων για την διευκόλυνση της υποβοηθούμενης εθελοντικής επιστροφής και υποδοχής στις χώρες καταγωγής, τουλάχιστον 2.200 υπηκόων τρίτων χωρών, καθώς επίσης και την πιλοτική εφαρμογή μέτρων επανένταξης στη χώρα επιστροφής για έναν περιορισμένο αριθμό υπηκόων που αποτελούν ευάλωτες περιπτώσεις. Επίσης, ο ΔΟΜ παρέχει υπηρεσίες όπως: υποστήριξη για εκκίνηση ανεξάρτητης οικονομικής δραστηριότητας, βοήθεια για εύρεση εργασίας/τοποθέτηση σε θέση εργασίας, βοήθεια για συμμετοχή σε προγράμματα εκπαίδευσης ή επαγγελματικής κατάρτισης, υποστήριξη για τη διασφάλιση στέγασης/φιλοξενίας και υποστήριξη για την κάλυψη των ιδιαίτερων αναγκών των υπηκόων όταν αυτοί εντάσσονται σε ευάλωτες ομάδες».*

Έκθεση Φωτογραφίας"Kinesis&Taxis"
Ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης διοργάνωσε και υλοποίησε έκθεση φωτογραφίας με τίτλο "Kinesis&Taxis"[20], με σκοπό την προώθηση της αποστολής του για τη διαχείριση της μετανάστευσης, υπό την αιγίδα της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης, από τις 20 Οκτωβρίου έως τις 10 Νοεμβρίου 2014, στο Δημαρχιακό Μέγαρο Θεσσαλονίκης. Η έκθεση "Kinesis&Taxis", επαναλήφθηκε το 2015 υπό την αιγίδα του Πολιτιστικού Οργανισμού του Δήμου Πατρέων από τις 17 Φεβρουαρίου έως τις 2 Μαρτίου..

Ηλεκτρονικός ιστότοπος Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης(πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη)
Πληροφορίες για τα Προγράμματα εθελούσιας επιστροφής ατόμων, οι οποίοι διαμένουν παράτυπα στη χώρα, υπάρχουν στην ηλεκτρονική διεύθυνση του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης[21] (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη). Η συγκεκριμένη ιστοσελίδα αναφέρεται στις διαδικασίες επιστροφής που υλοποιούνται με την υποστήριξη της Ελληνικής Αστυνομίας. Υπάρχει επίσης σύνδεσμος από τον οποίο μπορεί κανείς να πραγματοποιήσει λήψη του ενημερωτικού φυλλαδίου σε ψηφιακή μορφή και το οποίο περιέχει πληροφορίες σε πολλές γλώσσες[22].

Ιστοσελίδα της Υπηρεσίας Ασύλου/Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης
Σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής του ΔΟΜ, πληροφορίες παρέχονται επίσης στην αρχική σελίδα της Υπηρεσίας Ασύλου του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης, με εικόνα (banner) στο κάτω μέρος της σελίδας (στα ελληνικά), η οποία παραπέμπει σε σελίδα στα ελληνικά. Εκεί υπάρχει μια σύντομη περιγραφή του Προγράμματος Εθελοντικού Επαναπατρισμού, πληροφορίες για τις προϋποθέσεις συμμετοχής και τις παροχές. Η σελίδα της Υπηρεσίας Ασύλου του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης δεν παραπέμπει εκ νέου με άλλο σύνδεσμο στη σελίδα του ΔΟΜ. Στη σελίδα αναφέρεται το τηλέφωνο επικοινωνίας και οι ώρες λειτουργίας[23]του ΔΟΜ για το Πρόγραμμα και περιέχει σύνδεσμο από τον οποίο μπορεί κανείς να πραγματοποιήσει λήψη του ενημερωτικού φυλλαδίου του ΔΟΜ σε ψηφιακή μορφή και το οποίο περιέχει πληροφορίες σε πολλές γλώσσες[24]. Επίσης, παρέχει σύνδεσμο ο οποίος οδηγεί στη σελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας η οποία περιέχει το δελτίο τύπου της ΕΛ.ΑΣ. σχετικά με το Πρόγραμμα Εθελοντικών Επιστροφών[25] στα ελληνικά, και από όπου μπορεί κανείς να πραγματοποιήσει λήψη του ενημερωτικού φυλλαδίου της ΕΛ.ΑΣ[26].

Κύριες διαδικασίες πριν την Αναχώρηση, σε Ενδιάμεσους Σταθμούς και κατά την Άφιξη
Σημαντικός παράγοντας για την επιτυχή υλοποίηση του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης αποτελεί η στενή συνεργασία του ΔΟΜ με την Ελληνική Αστυνομία, ιδιαίτερα με την Υπηρεσία Αλλοδαπών Αττικής καθώς και με τις Αστυνομικές Αρχές του Αεροδρομίου της Αθήνας. Ο επαγγελματισμός και η εμπειρία των στελεχών τους συμβάλλουν στην επίτευξη των επιχειρησιακών στόχων του ΔΟΜ. Την ημέρα της αναχώρησης το προσωπικό του ΔΟΜ συναντά τους μετανάστες στο αεροδρόμιο, τους βοηθά στον έλεγχο εισιτηρίων και τους συνοδεύει στη διαδρομή προς την πτήση τους. Το προσωπικό του ΔΟΜ συνοδεύει τους προς αναχώρηση μετανάστες έως την θύρα επιβίβασή τους στο αεροσκάφος. Ακριβώς πριν την επιβίβασή του, κάθε μετανάστης λαμβάνει ένα εφάπαξ οικονομικό βοήθημα εξακοσίων ευρώ (€600) από τον ΔΟΜ. Πριν την αναχώρηση, όλες οι λεπτομέρειες του δρομολογίου που θα ακολουθήσουν οι μετανάστες έχουν ήδη διαβιβασθεί στα αντίστοιχα γραφεία του ΔΟΜ στις χώρες διέλευσης. Κατά την άφιξή τους στη χώρα διέλευσης οι μετανάστες συναντούν προσωπικό του ΔΟΜ που τους βοηθά σε ό,τι χρειασθούν καθώς και στην μετεπιβίβασή τους στις πτήσεις ανταπόκρισης. Σε περιπτώσεις που απαιτείται μέριμνα για ιατρικά περιστατικά, το προσωπικό του ΔΟΜ ακολουθεί τις απαραίτητες διαδικασίες που απαιτούνται για την ασφαλή και άνετη μεταφορά των μεταναστών, όπως χρήση αναπηρικών αμαξιδίων, μεταφορά με ασθενοφόρο στο αεροδρόμιο στη χώρα αναχώρησης και στη χώρα τελικού προορισμού. Το προσωπικό του ΔΟΜ σε πολλά αεροδρόμια εργάζεται σε 24ωρη βάση προκειμένου να διασφαλισθεί η ομαλή άφιξη των επιστρεφόντων. Η επικοινωνία μεταξύ του προσωπικού του ΔΟΜ και των επιστρεφόντων συνεχίζεται, για μεγάλο χρονικό διάστημα μετά τον επαναπατρισμό τους προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας της κοινωνικής τους επανένταξης.

Προαναχωρησιακά κέντρα
Μετανάστες υπό διοικητική κράτηση επωφελούνται εξίσου από το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης. Το εξειδικευμένο προσωπικό του ΔΟΜ κατόπιν αιτήματος των ιδίων των μεταναστών, επισκέπτεται τα κέντρα υποδοχής στην Αττική και τα προαναχωρησιακά κέντρα στην επικράτεια παρέχοντας ενημέρωση και εγγράφοντας όσους επιθυμούσαν να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.

[20] Βλ. http://www.inthessaloniki.com/en/thessaloniki-calendar/print/32-kinesis-taxis και http://greece.iom.int/sites/default/files/photo_exib_gr.pdf
[21] Βλ. http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3469&Itemid=465&lang=&lang=&lang=&lang=GR
[22] Βλ. http://www.yptp.gr/images/stories//2011/AVR%20Project%20Leaflet.pdf
[23] Βλ. http://asylo.gov.gr/?page_id=392
[24] Βλ. http://asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2014/05/AVR_Project_Leaflet.pdf
[25] Βλ. http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang=%27..%27&perform=view&id=22448&Itemid=989&lang=
[26] Βλ. http://www.astynomia.gr/images/stories/2012/prokirikseis2012/greece.pdf

EP12.*Με ποιους άλλους δρώντες οι εθνικές Αρχές συνεργάζονται με σκοπό τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εκούσια επιστροφή; Ποιός είναι ο ρόλος αυτών των δρώντων και ποιά είναι η λογική των εθνικών αρχών στη συνεργασία με εκείνους ή της συμμετοχής τους στη διάδοση πληροφοριών, σχετικά με την εθελοντική επιστροφή; Παρακαλούμε να συμπληρώσετε τον πίνακα 1.Να περιγράψετε συνοπτικά το ρόλο χρησιμοποιώντας κουκκίδες φροντίζοντας να περιλαμβάνονται μόνο πληροφορίες για το ρόλο τους στη διάδοση πληροφοριών– δηλαδή «τη δημοσίευση πληροφοριών σε ειδικό διαδικτυακό τόπο, τη διάθεση φυλλαδίων, τη διάθεση σημείων πληροφοριών, που ενεργούν ως σημείο επαφής της κοινότητας για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, κλπ.» «ΠρογράμματαAVR», ή «συναντήσεις με μέλη της κοινότητας». Στο πλαίσιο «του σκεπτικού για τη συμμετοχή», παρακαλείσθε να περιγράψετε τις συμφωνίες που ο δρών έχει με τις εθνικές Αρχές– π.χ. εάν έχουν συνάψει υπεργολαβίες για την παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης και παροχής συμβουλών για τους παράτυπους μετανάστες, καθώς και τυχόν συνεργασίες μεταξύ των εθνικών αρχών,(π.χ. συγκεκριμένης κοινότητας, διασπορικές ή θρησκευτικές ομάδες για την προώθηση της εθελοντικής επιστροφής). Μπορείτε να βρείτε πληροφορίες σχετικά με το σκεπτικό για τη συμμετοχή στις ιστοσελίδες των εθνικών αρχών, στους δικτυακούς τόπους των φορέων (όπου αυτά υπάρχουν), στις ετήσιες εκθέσεις των οργανώσεων (και πάλι, όπου αυτά υπάρχουν), ή με άμεση διαβούλευση με τους δρώντες. Παρακαλούμε καλύψτε την περίοδο τα τελευταία πέντε χρόνια (2010-2014), καθώς και των μελλοντικών/προγραμματισμένων δραστηριοτήτων σε αυτόν τον τομέα εάν είναι σχετικές/διαθέσιμες.*

EEA GRANTS/ΔΟΜ

Ο ηλεκτρονικός ιστότοπος (http://eeagrants.org) παρέχει πληροφορίες για τα αποτελέσματα του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής μεταναστών τρίτων χωρών του ΔΟΜ υπό τη χρηματοδότηση του [27]EEAGrants του έτους 2013. Συγκεκριμένα το Πρόγραμμα βοήθησε την εθελοντική επιστροφή 850 μεταναστών 36 διαφορετικών εθνικοτήτων σε 23 ευρωπαϊκές χώρες, οι οποίοι αποτελούν θύματα εμπορίας ανθρώπων (human trafficking). Οι επωφελούμενοι έλαβαν βοήθεια σχετικά με πρακτικά ζητήματα που αφορούσαν το ταξίδι επιστροφής, όπως η έκδοση ταξιδιωτικών εγγράφων και εισιτηρίων. Η στήριξη περιελάμβανε βοήθεια τόσο στη χώρα διέλευσης όσο και στη χώρα προορισμού αλλά και μία μικρής διάρκειας επανεγκατάσταση. Το εν λόγω έργο, αποτελεί ένα κομμάτι των προγραμμάτων επιστροφών που υλοποιούνται στην Ελλάδα, υπό τη χρηματοδότηση του EEAGrants 2009-2014, για τη στήριξη του Ελληνικού Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τη μεταρρύθμιση της διαχείρισης των θεμάτων Ασύλου και Μετανάστευσης στην Ελλάδα. Το σχέδιο δημοσιεύθηκε αρχικά το 2010, αλλά επικυρώθηκε το 2013 από την ελληνική κυβέρνηση. Με το ποσό των 21.000.000€ ενισχύθηκε το έργο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR), για τη στήριξη των Ελληνικών Αρχών στη δημιουργία μιας νέας Υπηρεσίας Ασύλου και τη διασφάλιση ότι οι Υπηρεσίες Ασύλου στη χώρα προσφέρονται σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Χρηματοδότηση επίσης δόθηκε σε ΜΚΟ που στηρίζουν τους αιτούντες άσυλο, καθώς επίσης και για τη λειτουργία του πρώτου κέντρου εντοπισμού και συγκέντρωσης αιτούντων άσυλο στον Έβρο.

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΟΥ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

Στον διαδικτυακό ιστότοπο της Ύπατης Αρμοστείας του Ο.Η.Ε στην Ελλάδα[28]βρίσκεται ο νόμος 3907/2011 περί προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 200/115/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες των κρατών-μελών για την επιστροφή των παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών.

ΜΕΤΑδραση

Από το 2012, η εθελοντική παροχή υποστηρικτικών υπηρεσιών της ΜΚΟ ΜΕΤΑδραση[29](συμβουλευτική, διερμηνεία και εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας) σε ενδιαφερόμενους παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι διαμένουν παράτυπα στη χώρα αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους καταστατικούς σκοπούς της Οργάνωσης. Εξαιτίας του συνεχώς αυξανόμενου αριθμού υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι επιθυμούν να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους, αλλά αδυνατούν λόγω οικονομικών και άλλων δυσκολιών, η ΜΕΤΑδραση με ίδιους πόρους υλοποιεί τις εξής δράσεις:

- Εξατομικευμένη νομική στήριξη εν δυνάμει αιτούντων άσυλο στα νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου (Σάμος, Λέσβος, Χίος).
- Παροχή συμβουλευτικής νομικού χαρακτήρα στο πλαίσιο της διαδικασίας ασύλου.
- Συλλογή και παροχή ειδών Α' ανάγκης (ρουχισμός, κουβέρτες κ.ά.).
- Παραπομπή αλλοδαπών σε αρμόδιες Οργανώσεις ή/και Υπηρεσίες για θέματα κοινωνικής πρόνοιας: στέγαση, σίτιση κ.ά.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Σύμφωνα με την ειδική έκθεση του 2014 του Συνηγόρου του Πολίτη για τις επιστροφές των Αλλοδαπών, ο Συνήγορος καλείται να συμβάλει και να εξετάσει τη διαφάνεια των διαδικασιών επιστροφής αλλοδαπών στις χώρες καταγωγής τους, από την Ελληνική Πολιτεία. Με τον Ν. 3907/2011 προβλέφθηκε ένα σύστημα εξωτερικού ελέγχου στις διαδικασίες απομάκρυνσης των πολιτών τρίτων χωρών, το οποίο λειτουργεί με μέριμνα του Συνηγόρου, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Ο νόμος προέβλεψε επίσης ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης, που εκδίδεται κατόπιν πρότασης του Συνηγόρου, ρυθμίζεται η οργάνωση και η λειτουργία του ως άνω συστήματος ελέγχου. Η ρύθμιση αυτή ακολουθεί τη σχετική πρόβλεψη της Οδηγίας 2008/115/ΕΕ η οποία, καθιερώνοντας κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα Κράτη Μέλη για την «επιστροφή» των παράτυπα διαμενόντων αλλοδαπών στις χώρες καταγωγής τους (Return Directive), προβλέπει, μεταξύ άλλων, κι ένα αποτελεσματικό σύστημα εξωτερικού ελέγχου (monitoring), με στόχο οι διαδικασίες εθελούσιας απομάκρυνσης των αλλοδαπών, να καταστούν δίκαιες και διαφανείς.

[27]Βλ: http://eeagrants.org/
[28] See: http://www.unhcr.gr/
[29] See: http://www.metadrasi.org/

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ (ΕΣΠ)
Στον ιστότοπο του Ελληνικού Συμβούλιου για τους Πρόσφυγες[30] υπάρχει δημοσιευμένος ο ν.3907/2011 περί προσαρμογής της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2008/115/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με τους κοινούς κανόνες και διαδικασίες των κρατών – μελών για την επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών που ζουν στην Ελλάδα.

PRAKSIS
Η Μ.Κ.Ο. PRAKSIS έχει συμβάλει επικουρικά στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης της Ελλάδας, στην υλοποίηση του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης για ασυνόδευτους ανηλίκους, που επιθυμούν να επιστρέψουν στις οικογένειές τους στις χώρες προέλευσης. Η Οργάνωση PRAKSIS ως έταιρος του προγράμματος, είχε αναλάβει δράσεις για τον εντοπισμό και την ενημέρωση των ασυνόδευτων ανηλίκων για το Πρόγραμμα σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα. Η δράση με τίτλο: "ADDRESSING THE NEEDS OF UNACCOMPANIED MINORS (UAMS) IN GREECE", πραγματοποιήθηκε υπό τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τη Σουηδία, την Ολλανδία και τη Δανία και διήρκησε από 01/03/2013 έως 31/12/2013.Πληροφορίες για το Πρόγραμμα έχουν δημοσιευθεί στον ηλεκτρονικό ιστότοπο της Μ.Κ.Ο. PRAKSIS[31].

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΩΝ ΕΚΠΟΜΠΩΝ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΡΙΤΩΝ ΧΩΡΩΝ «ΠΟΛΙΤΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ»
Στόχος του προγράμματος «Πολίτες του Κόσμου» είναι η παραγωγή ραδιοφωνικών εκπομπών με θεματολογία που αφορά άμεσα τους πολίτες τρίτων χωρών. Μέσα από την υλοποίηση του συγκεκριμένου προγράμματος, γίνεται προσπάθεια εξοικείωσης των μεταναστών σε θέματα ραδιοφωνίας και ευρύτερα τεχνικών παραγωγής στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Μέσω του προγράμματος γίνεται προσπάθεια προκειμένου να επιτευχθεί:
- Έγκυρη και ολοκληρωμένη ενημέρωση των πολιτών τρίτων χωρών για θέματα που τους αφορούν.
- Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του γηγενούς πληθυσμού για περιπτώσεις κοινωνικού αποκλεισμού που αντιμετωπίζει μεγάλος αριθμός πολιτών τρίτων χωρών στη χώρα μας.
- Εξοικείωση των πολιτών τρίτων χωρών σε θέματα ραδιοφωνίας και ευρύτερα τεχνικών παραγωγής στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, προκειμένου να αποκτήσουν τις δικές τους εκπομπές/ παραγωγές.
- Ενημέρωση μέσα από τις εκπομπές για θέματα που αφορούν στην υγεία, εργασία, εκπαίδευση, στέγαση, δημόσια διοίκηση, νομική και διοικητική πληροφόρηση, συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη, ζητήματα διαφορετικότητας και ρατσισμού, ελληνική ιστορία, σύστημα διακυβέρνησης, κ.α.
- Ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών μεταξύ πολιτών τρίτων χωρών και Ελλήνων, μέσα από την ενεργή συμμετοχή τους κατά την υλοποίηση των ραδιοφωνικών προγραμμάτων.

Οι ραδιοφωνικές εκπομπές «Πολίτες του Κόσμου» μεταδίδονται από το ραδιοφωνικό σταθμό «Στο Κόκκινο 105,5 FM» από Δευτέρα έως Παρασκευή μεταξύ19:00μμ-19:30μμ και έχουν στόχο αφενός την ενημέρωση των διαμενόντων μεταναστών στην χώρα μας για τα θέματα που τους αφορούν (όπως για παράδειγμα η υγεία, η εργασία, η εκπαίδευση, η στέγαση, οι δημόσιες υπηρεσίες, η νομική και διοικητική υποστήριξη, ήθη και έθιμα της χώρας υποδοχής, γεωγραφία κλπ) και αφετέρου την ευαισθητοποίηση της κοινωνίας υποδοχής σε ζητήματα διαφορετικότητας. Επιπλέον στο πλαίσιο του έργου υλοποιήθηκε:
- Ενημερωτικός Πολύ-Οδηγός σε οκτώ γλώσσες με θεματολογία αντίστοιχη των εκπομπών.
- Και ειδική διαδικτυακή πλατφόρμα στην οποία είναι δυνατή η υποβολή ερωτημάτων και θεμάτων προς συζήτηση κατά τη διάρκεια των ραδιοφωνικών εκπομπών[32], ενώ έχει δημιουργηθεί στο Facebook η σελίδα του προγράμματος 'πολίτες του κόσμου'.

[30] Βλ. http://www.gcr.gr
[31] Βλ. http://www.praksis.gr/
[32] Βλ: http://www.politestoukosmou.gr

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.ΑΛΛΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ, Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟ ΣΚΕΠΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ

Δρών / φορέας	Ν / Ο	Ο ρόλος που παίζει ο δρών στη διάδοση πληροφοριών εθελοντική επιστροφή	Μορφή/σκεπτικό συμμετοχής
ΜΚΟ που ασχολούνται με την παροχή συμβουλών επιστροφής ή/και εφαρμογή των συστημάτων AVR	Ναι	• Μοίρασμα φυλλαδίων • Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και της ΕΛ.ΑΣ.	Έμμεση Υποστηρικτική δράση/συνδρομή στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και της ΕΛ.ΑΣ. όσον αφορά την ενημέρωση σε δυνητικά επωφελούμενους.
Άλλες ΜΚΟ/οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (π.χ. ομάδες για τα δικαιώματα των μεταναστών και άλλες ομάδες συνηγορίας)	Ναι	• Ενημέρωση των μεταναστών για την ισχύουσα νομοθεσίας • Μοίρασμα σχετικών φυλλαδίων • Ενημέρωση των μεταναστών για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους	• Έμμεση Υποστηρικτική δράση/συνδρομή στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) όσον αφορά την ενημέρωση. • Υποστηρικτική δράση/ συνδρομή στο έργο της ΕΛ.ΑΣ. όσο αφορά την ενημέρωση σε δυνητικά επωφελούμενους.
ΟμάδεςΔιασποράς	Όχι	Ν/Α	Ν/Α
Θρησκευτικέςομάδες	Όχι	Ν/Α	Ν/Α
Άλλες κοινοτικές ομάδες	Ναι	Ενημέρωση και διάχυση πληροφοριών για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και της ΕΛ.ΑΣ.	Έμμεση Υποστηρικτική δράση/συνδρομή στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και της ΕΛ.ΑΣ. όσον αφορά την ενημέρωση σε δυνητικά επωφελούμενους.
Βιβλιοθήκες	Όχι	Ν/Α	Ν/Α
Κοινωνικές υπηρεσίες/υγείας/εκπαίδευσης	Ναι	• Μοίρασμα φυλλαδίων • Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και ΕΛ.ΑΣ.	Έμμεση Υποστηρικτική δράση/συνδρομή στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και ΕΛ.ΑΣ. όσον αφορά την ενημέρωση σε δυνητικά επωφελούμενους.
Οι εργαζόμενοι σε υποθέσεις/νομικοί σύμβουλοι	Ναι	• Ενημέρωση αλλοδαπών εργαζομένων αναφορικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους	Προστασία των εργαζόμενων αλλοδαπών από πάσης φύσεως εκμετάλλευση
Διαμεσολαβητής/Γραφείο παροχής συμβουλών στους πολίτες	Ναι	• Μοίρασμα φυλλαδίων • Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και ΕΛ.ΑΣ.	Έμμεση Υποστηρικτική δράση/συνδρομή στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και της ΕΛ.ΑΣ. όσον αφορά την ενημέρωση σε δυνητικά επωφελούμενους.
(Συμβουλευτικές υπηρεσίες) συνδικάτα/ενώσεις εργοδοτών	Όχι	Ν/Α	Ν/Α
Πρεσβείες (τρίτων χωρών και της ΕΕ)	Ναι	• Μοίρασμα φυλλαδίων • Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και ΕΛ.ΑΣ.	Έμμεση Υποστηρικτική δράση/συνδρομή στο έργο του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) και της ΕΛ.ΑΣ. όσον αφορά την ενημέρωση σε δυνητικά επωφελούμενους.
Άλλοι φορείς (να προσδιοριστούν)	Όχι	Ν/Α	Ν/Α

4.2.ΔΙΑΥΛΟΙ ΜΕΣΩ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

***EP13**.Καλύπτοντας την περίοδο των τελευταίων πέντε ετών (2010-2014), καθώς και των μελλοντικών/προγραμματισμένων δραστηριοτήτων σε αυτόν τον τομέα, παρουσιάστε πληροφορίες για τους διαύλους μέσω των οποίων πληροφορίες σχετικά με την εθελοντική επιστροφή διατίθενται στο Κράτος Μέλος σας (εάν είναι σχετικές/διαθέσιμες).Για κάθε δίαυλο στη λίστα, παρακαλούμε να αναφέρετε Ναι/Όχι, και στη συνέχεια –εάν ο δίαυλος χρησιμοποιείται στο Κράτος Μέλος σας – περιγράψτε εν συντομία ποιά είναι η πηγή πληροφόρησης (π.χ. ιστοσελίδα για την AVR(R), φυλλάδιο για την εθελοντική επιστροφή, σελίδα στο Facebook για τα AVR(R) Προγράμματα, φόρουμ συζήτησης για τη διαδικασία επιστροφής για μέλη της Νιγηριανής διασποράς κ.λπ.), έπειτα καταγράψτε τον/τους δρώντα/ντες που είναι υπεύθυνος/οι για (α) τη χρηματοδότηση/την ανάπτυξη του διαύλου (π.χ. αυτό μπορεί να είναι η εθνική αρχή μετανάστευσης), (β) τη διαχείριση/διαβίβαση των πληροφοριών και ένα σύνδεσμο για περισσότερες πληροφορίες.*

ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΔΙΑΥΛΟΙ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ – ΜΕΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΟΣΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΟΥΣΙΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

	Ν/Ο	Περιγραφή (παρακαλείσθε να είστε σύντομοι, χρησιμοποιείστεbullet points)	Σχεδιασμός/χρηματοδότηση δρώντα	Δρών διαχείριση/παράδοση	Σύνδεσμος για περισσότερες πληροφορίες
Φυλλάδια	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στοιχεία επικοινωνίας των σχετιζόμενων φορέων	Υπουργείο Εσωτερικών και η Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας/75% Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Υπουργείο Εσωτερικών και η Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας	http://www.astynomia.gr/images/stories/2012/prokirikseis2012/greece.pdf http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=4883&Itemid=1024&lang=
		Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στοιχεία επικοινωνίας με τον ΔΟΜ σε δεκαέξι γλώσσες	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://greece.iom.int/sites/default/files/avrr_booklet_gr.pdf https://www.flickr.com/photos/iomgreece/ http:/greece.iom.int/el/ενημερωτικά-φυλλάδια-από-τον-δομ-ελλάδος
Διαφημιστές Αφίσες	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στοιχεία επικοινωνίας ΔΟΜ σε δεκαέξι γλώσσες (διαφορετικού τύπου αφίσες)	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	https://www.flickr.com/photos/iomgreece/14109579220/
Διαφημίσεις στα μέσα ενημέρωσης	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στην ελληνική γλώσσα με αγγλικούς υπότιτλους	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	https://www.youtube.com/watch?v=CjLMyFXR_sI
Έκθεση φωτογραφίας “kinesis & taxis”	Ναι	Προώθηση της αποστολής του ΔΟΜ και παροχή πληροφοριών, σχετικά με θέματα που απασχολούν τους μετανάστες	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Δήμος Θεσσαλονίκης, Δήμος Πατρέων, Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://www.inthessaloniki.com/en/thessaloniki-calendar/print/32-kinesis-taxis http://greece.iom.int/sites/default/files/photo_exib_gr.pdf
Διαφημίσεις στα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς (Μ.Μ.Μ.) (προθήκες εντός μετρό και ΗΣΑΠ και στα πλαϊνά λεωφορείων και τρόλεϊ)	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στην ελληνική γλώσσα με αγγλικούς υπότιτλους	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://greece.iom.int/ και http://greece.iom.int/node/26

Τηλεοπτικό σποτ	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών (δυνατότητες, υποχρεώσεις, λεπτομέρειες για τη διαδικασία επιστροφής) Στην ελληνική γλώσσα με αγγλικούς υπότιτλους	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://greece.iom.int/ και http://greece.iom.int/node/26
Ραδιοφωνικό σποτ	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στην ελληνική γλώσσα με αγγλικούς υπότιτλους	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://greece.iom.int/ και http://greece.iom.int/node/26
Διαδικτυακά ειδησεογραφικά κανάλια παγκόσμιας εμβέλειας	Ναι	Παροχή πληροφοριών, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στην ελληνική γλώσσα με αγγλικούς υπότιτλους	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://greece.iom.int/ και http://greece.iom.int/node/26
Ιστοσελίδες	Ναι	Όχι συγκεκριμένη σελίδα για τις Εθελοντικές Επιστροφές. Παροχή πληροφοριών μέσω συνδέσμου (banner) στο site του ΔΟΜ, σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών Στην ελληνική και αγγλική γλώσσα	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	http://greece.iom.int/ και http://greece.iom.int/node/26
Καθοδηγητικοί σύνδεσμοι σε άλλες ιστοσελίδες	Ναι	Καθοδηγητικοί σύνδεσμοι (εικόνα) σε άλλες ιστοσελίδες προς την ιστοσελίδα του ΔΟΜ, με ένδειξη για τις Εθελοντικές Επιστροφές	N/A	Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης) Υπηρεσία Ασύλου/Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης	http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3474&Itemid=465%20&lang=&lang=GR http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3469&Itemid=465&lang=&lang=&lang=&lang=EN http://asylo.gov.gr/?page_id=392
Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (π.χ. Facebook)	Ναι	Όχι συγκεκριμένο Μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης για τις Υποβοηθούμενες Εθελοντικές Επιστροφές. Παροχή πληροφοριών μέσω των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης του ΔΟΜ σχετικά με τη διαδικασία Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	https://twitter.com/IOMGREECE http://www.youtube.com/user/iomgreece https://www.flickr.com/photos/iomgreece/ https://www.facebook.com/pages/IOM Greece
Διαδικτυακόφόρουμ συζήτησης	Όχι	N/A	N/A	N/A	N/A

Γραμμές Βοήθειας/Γραμμές Πληροφόρησης	Ναι	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), καθοδήγηση και συμβουλευτικές υπηρεσίες	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Γραφείο Αθήνας τηλ: +30 210 99 19 040 Γραφείο Θεσσαλονίκης τηλ: +30 2313 317 349 Γραφείο Πάτρας τηλ: +30 2610 240 196 Εξειδικευμένοι Συνεργάτες σε Ορεστιάδα, Αλεξανδρούπολη, Σάμο, Ιωάννινα, Μυτιλήνη, Κρήτη.
Συμβουλευτικά σημεία (πρόσωπο-με-πρόσωπο)	Ναι	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) σε επιτόπιες συναντήσεις	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Γραφείο Αθήνας τηλ: +30 210 99 19 040 Γραφείο Θεσσαλονίκης τηλ: +30 2313 317 349 Γραφείο Πάτρας τηλ: +30 2610 240 196 Εξειδικευμένοι Συνεργάτες σε Ορεστιάδα, Αλεξανδρούπολη, Σάμο, Ιωάννινα, Μυτιλήνη, Κρήτη, Κόρινθος, Ξάνθη.
		Επιτόπιες συναντήσεις (street work) πρόσωπο-με-πρόσωπο και μέσω κινητής μονάδας (van) για ενημέρωση ενδιαφερομένων και διανομή φυλλαδίων			N/A
Επισκέψεις σε κοινότητες	Ναι	Ενημέρωση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ) σε κοινοτικές οργανώσεις μεταναστών μέσω επιτόπιων συναντήσεων/επισκέψεων (street work) πρόσωπο-με-πρόσωπο	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	N/A
Κινητή Μονάδα Ενημέρωσης	Ναι	Ενημέρωση ενδιαφερομένων υπηκόων τρίτων χωρών για τις επιλογές επιστροφής και επαναπατρισμού στις χώρες καταγωγής τους, τοπικών αρχών, και φορέων κοινωνίας των πολιτών, καλύπτοντας όλες τις περιοχές της χώρας (στη πρωτεύουσα και την επαρχία). Ενώ παράλληλα γίνεται συλλογή στοιχείων σχετικά με το προφίλ των μεταναστών και τις μεταναστευτικές τάσεις. Εάν κάποιοι πιθανοί επωφελούμενοι εκφράσουν την επιθυμία να ενταχθούν στο Πρόγραμμα η εγγραφή γίνεται επί τόπου	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)/75%Ευρωπαϊκούς Πόρους και 25% από Εθνικούς	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	N/A

4.3.ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΚΑΜΠΑΝΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ

EP14.*Μήπως κάποιο από τα κανάλια που αναφέρονται στην ΕΡ 13 παραπάνω αποτελούν μέρος μιας συγκεκριμένης στρατηγικής ή εκστρατείας που υλοποιείται στο Κράτος Μέλος σας και η οποία εξασφαλίζει την καλύτερη διάδοση πληροφοριών, σχετικά με την εθελοντική επιστροφή; Εάν ναι, παρακαλείσθε να αναφέρετε: α. Το όνομα της στρατηγικής/εκστρατείας, β. Την ημερομηνία που ξεκίνησε και τη διάρκειά της, γ. Το σκεπτικό για την έναρξή της, δ. Τους ειδικούς στόχους/σκοπούς, ε. Όλες τις ομάδες- στόχους, στ. Στοιχεία της (π.χ. ιστοσελίδα, αφίσα της εκστρατείας και τηλεφωνική γραμμή),ζ. Τους φορείς που εμπλέκονται, η. τυχόν συγκεκριμένα αποτελέσματα (π.χ. σε σχέση με τους χρήστες που είχαν πρόσβαση στις πληροφορίες, ο αριθμός των παράτυπων μεταναστών που επέστρεψαν, κ.λπ.). Παρακαλώ σημειώστε ότι περαιτέρω αξιολόγηση των πληροφοριών για τις εκστρατείες και τις στρατηγικές μπορούν να συμπεριληφθούν στην ενότητα 5 και 6.*

Η Ελληνική Κυβέρνηση εκπροσωπούμενη από το Υπουργείο Προστασίας του Πολίτη/Αρχηγείο Ελληνικής Αστυνομίας σε συνεργασία με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) στην Ελλάδα, έχει δημιουργήσει μια συνεκτική προσέγγιση στη διάδοση των πληροφοριών μέσω διανομής έντυπου υλικού και μέσω της εξ' επαφής ενημέρωσης πιθανών ενδιαφερομένων, σχετικά με τις Υποβοηθούμενες Εθελοντικές Επιστροφές και τον Επαναπατρισμό παράτυπων μεταναστών οι οποίοι διαμένουν στη χώρα, βάσει κοινών πρότυπων και διαδικασιών δίχως διακρίσεις. Προγράμματα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης που έχουν υλοποιηθεί και κρίνεται σημαντικό να αναφερθούν είναι:

- «Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη υπηκόων τρίτων χωρών» με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επιστροφής και της Ελληνικής Κυβέρνησης (2013-2014).
- Βοήθεια για την «Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη Υπηκόων Τρίτων Χωρών από την Ελλάδα» χρηματοδοτούμενο από την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου (2014-2016).
- «Αντιμετώπιση των Αναγκών των Ασυνόδευτων Ανηλίκων» με συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σουηδίας, της Δανίας, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.
- «Πρόγραμμα Εθελοντικής Επιστροφής» χρηματοδοτούμενο από την Υπηρεσία Συνοριακής Φύλαξης του Ηνωμένου Βασιλείου (2012-2013).
- «Υποστηρίζοντας Οργανώσεις που Βοηθούν Μεταναστευτικό Πληθυσμό που Αναζητά Άσυλο στην Ελλάδα», χρηματοδοτούμενο από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία).
- «Πρόγραμμα Εθελοντικής Επιστροφής» χρηματοδοτούμενο από τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία) (2012).
- «Εθελοντική Επιστροφή Αιτούντων Άσυλο και Προσφύγων» συγχρηματοδοτούμενο από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσφύγων και την Ελληνική Κυβέρνηση (υλοποιήθηκε τα έτη 2006, 2007, 2008).

Σε συνεργασία με το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη(νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης)ο ΔΟΜ Ελλάδας υλοποιεί το Πρόγραμμα συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Κυβέρνηση της Ελλάδας: Το έργο «Ανοιχτό Κέντρο Φιλοξενίας για μετανάστες εγγεγραμμένους για Υποβοηθούμενη Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη». Αυτό το έργο προσφέρει διαμονή και άλλες απαραίτητες υπηρεσίες πρώτης βοήθειας για την επιστροφή των μεταναστών. Η συγκεκριμένη δράση δίνει προτεραιότητα σε ευπαθείς ομάδες, συμπεριλαμβανομένων μονογονεϊκών οικογενειών, σε έγκυες γυναίκες, σε μετανάστες με ιατρικές ανάγκες, σε θύματα εμπορίας ανθρώπων και σε ασυνόδευτους ανήλικους. Συγκεκριμένα οι δράσεις αφορούν την προετοιμασία και υλοποίηση των διαδικασιών εθελούσιας επιστροφής για υπηκόους τρίτων χωρών και την υποδοχή τους στις χώρες προέλευσής τους. Αυτό το Πρόγραμμα απευθύνεται σε:

- Υπηκόους τρίτων χωρών οι οποίοι δεν πληρούν τις προϋποθέσεις εισόδου και παραμονής στη χώρα.
- Υπηκόους τρίτων χωρών των οποίων η αίτηση για άσυλο εξακολουθεί να εκκρεμεί ή έχει απορριφθεί.
- Υπηκόους τρίτων χωρών, που απολαμβάνουν διεθνούς προστασίας, αλλά παρ' όλα αυτά επιθυμούν να επιστρέψουν στις χώρες τους.

4.4.ΠΡΟΣΒΑΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

EP15. *Παρακαλούμε να εξετάστε την προσβασιμότητα των πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, που διαδίδονται στους παράτυπους μετανάστες. Παρακαλείσθε να παράσχετε πληροφορίες σχετικά με: α. Τη γλώσσα(ες) στην/στις οποία/οίες παρέχονται οι πληροφορίες, β. Την οπτική παρουσίαση των πληροφοριών γ. Τις αφίσες/ενημερωτικά φυλλάδια, τη θέση των πληροφοριών: όπου αυτά τοποθετούνται - σε κόμβους συγκοινωνιών, στις βιβλιοθήκες, στα κέντρα υγείας, σε περιοχές που είναι γνωστό ότι συχνάζουν παράτυποι μετανάστες - π.χ. εμπορικά κέντρα, σούπερ μάρκετ, κ.λπ. δ. Για τις ιστοσελίδες/γραμμές βοήθειας: βαθμός στον οποίο η διεύθυνση URL είναι εύκολο να βρεθεί μέσω μηχανών αναζήτησης[33] και αν υπάρχει σήμανση για την ιστοσελίδα μέσω άλλων διαύλων. ε. Για τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας και συμβουλευτικά σημεία (πρόσωπο-με-πρόσωπο):i. Η θέση των υπηρεσιών (εάν είναι συμβουλευτικά σημεία),ii. Οι ώρες λειτουργίας/ώρες πρόσβασης,iii. Η ενημέρωση σχετικά με την υπηρεσία, συμπεριλαμβανομένου του σημείου που ο αριθμός του τηλεφώνου/διεύθυνση είναι αναρτημένα, iv. Το κόστος της υπηρεσίας/κλήσης της τηλεφωνικής γραμμής (ή αν είναι δωρεάν). στ. Τους λόγους εμπιστευτικότητας (δηλαδή εάν η ανωνυμία του παράτυπου μετανάστης διατηρείται εάν συμβουλευτούν μια υπηρεσία πληροφοριών).ζ. Άλλους παράγοντες που μπορούν να αυξήσουν/μειώσουν την προσβασιμότητα.*

Ως συνοπτική παρουσίαση των πληροφοριών που έχουμε παρουσιάσει ανωτέρω, τόσο ο ΔΟΜ ως κύριος δρών όσο και η Ελληνική Αστυνομία, έχουν υλοποιήσει καμπάνιες ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι ζουν στην Ελλάδα και επιθυμούν να γυρίσουν στη χώρα καταγωγής τους. Οι καμπάνιες αυτές περιλαμβάνουν την αναπαραγωγή και τη διανομή φυλλαδίων μεταφρασμένων σε δεκαέξι (16) γλώσσες, τα οποία περιλαμβάνουν τις απαραίτητες πληροφορίες και στοιχεία επικοινωνίας με τον ΔΟΜ, για τη διαδικασία επιστροφής στο πλαίσιο του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης το οποίο υλοποιείται για παράτυπα διαμένοντες υπηκόους τρίτων χωρών στην Ελλάδα. Επίσης, ο ΔΟΜ έχει αναρτήσει αφίσες ενημέρωσης για τα στάδια επιστροφής, σε κεντρικά σημεία διέλευσης όπως σε σταθμούς του μετρό, στάσεις λεωφορείων κλπ. Το τηλεοπτικό ενημερωτικό μήνυμα του ΔΟΜ για το Πρόγραμμα των Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών προβάλλεται από τα ιδιωτικά κανάλια της Ελλάδας όσο και από δορυφορικούς τηλεοπτικούς σταθμούς τρίτων κρατών που μεταδίδουν το πρόγραμμά τους στη χώρα μας.

[33] Τα Κράτη Μέλη μπορεί να επιθυμούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με αυτό το τρίτο σημείο, χρησιμοποιώντας μια μέθοδο "μυστικού πελάτη" και να αναζητήσουν τις πληροφορίες χρησιμοποιώντας διαφορετικούς όρους αναζήτησης.

4.5.ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

EP16.*Ποιό είναι το περιεχόμενο των πληροφοριών που διατίθενται στα Κράτη Μέλη. Συγκεκριμένα, που μπορούν οι παράτυποι μετανάστες να απευθυνθούν ώστε να βρουν πληροφορίες σχετικά με διάφορες πτυχές της εθελοντικής επιστροφής; Παρακαλούμε συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα, με τη σήμανση αν οι δρώντες(οριζόντια) παρέχουν τις πληροφορίες που αναφέρονται (κάθετα). Στα σημεία που απευθύνονται, διευκρινίστε μέσα από ποιο δίαυλο, που αναφέρεται στηνEP13, οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες –π.χ. συμπληρώστε «ιστοσελίδα της αρχής για τη μετανάστευση», «ενημερωτικό φυλλάδιο για τηνAVR(R)το οποίο δημοσιεύθηκε από τον ΔΟΜ», κ.λπ. Σε περίπτωση που αυτές οι πληροφορίες δεν διαδίδονται μέσω εθνικών πηγών, παρακαλούμε να αναφέρετε N/A.*

	Οι εθνικές Αρχές που είναι αρμόδιες για την επιστροφή	**Οργανισμοί με επίσημο ρόλο στην υλοποίηση ή/και προώθηση προγραμμάτων AVR(R)**	**Άλλοι δρώντες**
Νομικές υποχρεώσεις	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη)	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Έμμεσος επικουρικός ρόλος στη δράση του ΔΟΜ - Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNHCR)
Πληροφορίες για τα ΠρογράμματαAVR (R) που διατίθενται στο Κράτος Μέλος	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη)	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Έμμεσος επικουρικός ρόλος στη δράση του ΔΟΜ • Κέντρα Κράτησης/Κέντρα Πρώτης Υποδοχής • Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) • Υπηρεσίες Δήμων • Δημοτικά Ιατρεία • Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNHCR), • Ελληνικό Συμβούλιο για τους Προσφυγές (ΕΣΠ), • ΜΚΟ • Πρεσβείες και Προξενεία χωρών προέλευσης, • Κοινοτικοί Σύλλογοι Μεταναστών
Πληροφορίες σχετικά με το πώς οι παράτυποι μετανάστες μπορούν να έχουν πρόσβαση στα AVR(R) Προγράμματα (όροι επιλεξιμότητας)	• Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη) • Κέντρα Κράτησης/Κέντρα Πρώτης Υποδοχής	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ)	Έμμεσος επικουρικός ρόλος στη δράση του ΔΟΜ • Κέντρα Κράτησης/Κέντρα Πρώτης Υποδοχής • Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) • Υπηρεσίες Δήμων • Δημοτικά Ιατρεία • Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (UNHCR), • Ελληνικό Συμβούλιο για τους Προσφυγές (ΕΣΠ), • ΜΚΟ • Πρεσβείες και Προξενεία χωρών προέλευσης, • Κοινοτικοί Σύλλογοι Μεταναστών
Που πρέπει ο παράτυπος μετανάστης να πάει για περισσότερες πληροφορίες (σήμανση)	Ίδρυση ειδικών Κ.Ε.Π. αποκλειστικά για μετανάστες, έτσι ώστε να μην υπάρχει από τους μετανάστες ο φόβος σύλληψης	N/A	N/A
Άλλες επιλογές εθελοντικής επιστροφής (δηλαδή επιλογές για την εθελοντική επιστροφή χωρίς βοήθεια)	N/A	N/A	N/A

Τι μπορούν να περιμένουν παράτυποι μετανάστες στο αεροδρόμιο κατά την επιστροφή	N/A	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ): Υποδοχή και συνάντηση με τους υπηκόους τρίτων χωρών κατά την άφιξή τους στις χώρες ενδιάμεσου και τελικού προορισμού. Ίδρυση γραφείων αξιωματικών συνδέσμων στις τρίτες χώρες από όπου προέρχεται το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών.	N/A
Τι μπορούν να περιμένουν παράτυποι μετανάστες στην (Τρίτη χώρα) πατρίδα τους κατά την επιστροφή	N/A	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ):Οικονομική ενίσχυση για την κοινωνική και εργασιακή τους ένταξη (λ.χ. ίδρυση επιχείρησης, εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση), προσωρινή στέγαση, υλική βοήθεια για αγορά οικοσκευών, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη.	N/A
Εξατομικευμένες πληροφορίες[34]	N/A	Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ): Αρχική Ενημέρωση: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ): Πριν την αναχώρηση	N/A
Άλλες πληροφορίες(προσδιορίστε)	N/A	N/A	N/A

[34] Σημειώστε ότι προσαρμοσμένες είναι πιο πιθανό να είναι διαθέσιμες μέσω γραμμών βοηθείας και «ανοικτές» (drop-in) κλινικές (λ.χ. δέχονται δίχως ραντεβού), αν και μπορεί να είναι δυνατό να προσαρμόζονται πληροφορίες σε κάποιο βαθμό μέσω των απευθείας σύνδεση (online) υπηρεσιών.

4.6.ΣΤΟΧΟΘΕΤΗΣΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

EP17.*Παρακαλείστε να αναφέρετε ποιές (αν υπάρχουν) από τις προσεγγίσεις που περιγράφονται στις παραπάνω ΕΡ 13 – ΕΡ 16, έχουν χρησιμοποιηθεί για τη στόχευση των παράτυπων μεταναστών οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Ποιό ήταν το σκεπτικό για τη χρήση αυτής της προσέγγισης με στόχο τη συγκεκριμένη ομάδα;*

Από τις πλέον αποτελεσματικές και στοχευμένες πρακτικές προσέγγισης παράτυπων μεταναστών οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές αποτελούν, οι πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφές του εξειδικευμένου προσωπικού του ΔΟΜ τόσο στα κεντρικά γραφεία του Οργανισμού στην Αθήνα όσο και μέσω των συναντήσεων με τα περιφερειακά γραφεία του ΔΟΜ στην επαρχία, καθώς επίσης και η Κινητή Μονάδα Ενημέρωσης του Οργανισμού, η οποία καλύπτει πολλές περιοχές της επικράτειας, και παρέχει τη δυνατότητα σε υπηκόους τρίτων χωρών, οι οποίοι διαμένουν παράτυπα και εργάζονται σε διάφορες περιοχές τις χώρας, να ενημερώνονται για τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επαναπατρισμού του ΔΟΜ.

EP18.*Κάποια από τις προσεγγίσεις που περιγράφονται στα παραπάνω σημεία ΕΡ 13 – ΕΡ 16, στοχεύουν οποιεσδήποτε άλλες ομάδες (π.χ. συγκεκριμένους τύπους παράτυπων μεταναστών, π.χ. ευάλωτων ομάδων, απορριφθέντων αιτούντων ασύλου, συγκεκριμένες εθνικότητες, κλπ.); Εάν ναι, περιγράψτε παρακάτω μέσα από ποιες μεθόδους/προσεγγίσεις στοχεύουν σε αυτές τις ομάδες, και επίσης σχολιάστε το σκεπτικό για τη στόχευση αυτών των συγκεκριμένων ομάδων.*

Ασυνόδευτοι Ανήλικοι

Ο ΔΟΜ το 2013 διευκόλυνε την επιστροφή τριών ασυνόδευτων ανηλίκων στις οικογένειές τους στο Πακιστάν. Η αποστολή του ΔΟΜ στο Πακιστάν έχοντας ενημερωθεί από το γραφείο του ΔΟΜ στην Ελλάδα, συμμετείχε στη διαδικασία εντοπισμού των οικογενειών και στην απαραίτητη αξιολόγησή τους, πριν την επιστροφή των ανηλίκων. Ο ΔΟΜ Πακιστάν βοήθησε τους γονείς των ανηλίκων να ταξιδέψουν μέχρι το αεροδρόμιο και να υποδεχθούν τα επαναπατρισμένα παιδιά τους. Με την άφιξή τους ο ΔΟΜ παρέλαβε τα παιδιά και τα παρέδωσε στις οικογένειές τους[35].

Προαναχωρησιακά κέντρα κράτησης– Μετανάστες υπό κράτηση

Στο πλαίσιο του ίδιου προγράμματος επανένταξης, ο ΔΟΜ ανέλαβε την μετακίνηση υπηκόων τρίτων χωρών, οι οποίοι τελούσαν υπό κράτηση λόγω της παραμονής τους στην Ελλάδα χωρίς τις νόμιμες διατυπώσεις και που επιθυμούσαν να επιστρέψουν στη χώρα προέλευσής τους. Ο Οργανισμός παρείχε πληροφορίες για το Πρόγραμμα και μετακίνησε συνολικά 270 κρατούμενους από τα Προαναχωρησιακά Κέντρα της Αττικής και άλλων περιοχών. Για την εγγραφή των μεταναστών αυτών στο Πρόγραμμα των Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης, ο ΔΟΜ συνεργάστηκε στενά με Διπλωματικές Αρχές για την ταυτοποίηση των μεταναστών καθώς και με τις Αστυνομικές Αρχές, με σκοπό να μετακινηθούν από τους χώρους κράτησης προς το αεροδρόμιο την ημέρα της αναχώρησης. Στο αεροδρόμιο εξειδικευμένο προσωπικό του ΔΟΜ παρέλαβε τους κρατούμενους, οι οποίοι ενσωματώθηκαν με τους υπόλοιπους επωφελούμενους του Οργανισμού.

[35] Προγράμματα ΔΟΜ: «Ανοιχτό Κέντρο Φιλοξενίας για μετανάστες εγγεγραμμένους για Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη» (2013-2014); «Αντιμετώπιση των Αναγκών των Ασυνόδευτων Ανηλίκων» με συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της Σουηδίας, της Δανίας, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου .

Ενότητα 5:Μελέτες περιπτώσεων σχετικά με την παροχή πληροφοριών προς τους παράτυπους μετανάστες με τους οποίους οι Αρχές δεν έχουν επαφή [4 σελίδες το μέγιστο]

Ο σκοπός αυτής της ενότητας είναι να εξετασθούν δύο ή περισσότερες επιλεγμένες πρακτικές, που εφαρμόζονται στα Κράτη - Μέλη για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή, προκειμένου να εντοπισθούν οι πολλά υποσχόμενες πρακτικές στην διάδοση των πληροφοριών για τους παράτυπους μετανάστες οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές και να αντλήσουμε διδάγματα για το τί έχει και δεν έχει λειτουργήσει. Τα Κράτη Μέλη καλούνται να προσδιορίσουν τουλάχιστον μία «επιτυχημένη» προσέγγιση και μια προσέγγιση με «μικρότερη επιτυχία», προσδιορίζοντας τα κριτήρια που εφαρμόζονται για τον ορισμό «επιτυχημένη».

EP19*Δια-αναφορά σε προσεγγίσεις που περιγράφονται στην παράγραφο 4, παρακαλούμε να περιγράψετε με περισσότερες λεπτομέρειες τουλάχιστον δύο πρακτικές ή προσεγγίσεις που χρησιμοποιούνται στο Κράτος Μέλος σας από το 2010 για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή:*

- *μια πρακτική/προσέγγιση που έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική στην προσέγγιση των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, και*
- *μια πρακτική/προσέγγιση που δεν έχει αποδειχθεί (πολύ) αποτελεσματική στην προσέγγιση των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές*

Παρακαλώ παρουσιάστε το σκεπτικό σας /τη λογική σας για την περιγραφή αυτών των πρακτικών, ως επιτυχείς/λιγότερο επιτυχείς. Με αυτόν τον τρόπο, παρακαλείσθε να παρουσιάσετε αποδεικτικά στοιχεία– ή ανταποδεικτικά στοιχεία-για:

α. Την αποτελεσματικότητα της πρακτικής/προσέγγισης στην αύξηση της ενημέρωσης μεταξύ των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές σχετικά με τις επιλογές τους, όσον αφορά την εθελοντική επιστροφή ή/και στην παροχή σε αυτούς, επαρκούς κατανόησης των επιλογών τους, ούτως ώστε να είναι σε θέση να κάνουν μια ισορροπημένη, καλά τεκμηριωμένη επιλογή σχετικά με την εθελοντική επιστροφή. β. Ειδικές προκλήσεις που συνδέονται με την προσέγγιση της διάδοσης των πληροφοριών, που υλοποιούνται από τις εθνικές Αρχές άμεσα για την αύξηση της ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές .γ. Παράγοντες που καθιστούν την προσέγγιση επιτυχημένο/όχι και τόσο επιτυχημένο δίαυλο διάδοσης πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή για τους παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Παρακαλούμε να εξετάσετε τους ακόλουθους πιθανούς παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στην επιτυχία/στις δυσκολίες της προσέγγισης: οι δρώντες παροχής των πληροφοριών (και το επίπεδο εμπιστοσύνης που ο δρών δημιουργεί στον αιτούντα/μετανάστη), το ¨ύφος¨ των πληροφοριών που παρέχονται (δηλαδή είναι απειλητικό/υποστηρικτικό/πραγματικό/κλπ.), ο βαθμός στον οποίο η προσέγγιση επιτρέπει στον αποδέκτη να διατηρήσει την ανωνυμία του, η πρόσβαση στην πληροφόρηση, τα σημεία πληροφόρησης, το χρονοδιάγραμμα, κλπ.).Πιθανές πηγές στοιχείων για τις ερωτήσεις 19α - 19γ περιλαμβάνουν:i) Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη χρήση των διαύλων πληροφόρησης (π.χ. χρήστες της ανοικτής τηλεφωνικής γραμμής, επισκέψεις σε ιστοσελίδα, «χτυπήματα» σελίδας Facebook/¨likes¨,διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων, αριθμός των φυλλαδίων των οποίων έγινε ηλεκτρονική λήψη/ζητήθηκαν, κ.λπ.),ii) Αξιολογήσεις/έρευνα, iii) Προσωπικές μαρτυρίες από τους επαναπατριζόμενους/παράτυπους μετανάστες, που έκαναν χρήση των υπηρεσιών (όπου εντοπίζονται σε δευτερογενείς πηγές),iv) Γνώμες/απόψεις των κοινωνικών φορέων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πόρων τους –δύναται να συλλεχθούν οι πληροφορίες αυτές μέσω πρωτογενούς έρευνας (δηλαδή συνεντεύξεις με τις Αρχές, με ΜΚΟ που ενισχύουν τη πρόσβαση των παράτυπων μεταναστών στις υπηρεσίες, κλπ.).Παρακαλείσθε να περιγράψετε επίσης οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο των συγκεκριμένων ομάδων (π.χ. ομάδες διασποράς, ΜΚΟ, ιδιώτες),οι οποίες είχαν πρόσβαση στις πληροφορίες.

1. Πρακτική που έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική στην προσέγγιση των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές

Ο τρόπος προσέγγισης και η λεπτομερής ενημέρωση των μεταναστών, οι οποίοι διαμένουν παράτυπα στη χώρα, σχετικά με τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής στις χώρες προέλευσης τους, είναι καθοριστικής σημασίας παράγοντες για την επιτυχία της δράσης, για την αποτελεσματική διαχείριση του φαινομένου της αυξημένης ροής παράτυπων μεταναστών στην Ελλάδα. Ως πραγματικά αποτελεσματική πρακτική στην προσέγγιση των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, θεωρούνται σύμφωνα με τον Επικεφαλής του Γραφείου Ελλάδος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης κ. Δανιήλ Εσδράς, οι πρόσωπο-με-πρόσωπο ενημερωτικές παρεμβάσεις μέσα από επιτόπιες ενημερώσεις του εξειδικευμένου προσωπικού του ΔΟΜ και η κινητή μονάδα ενημέρωσης, η οποία δίνει τη δυνατότητα κάλυψης μεγάλων αποστάσεων ανά την επικράτεια, πρακτικές που πραγματοποιήθηκαν κατά τα έτη 2010 έως και 2014 σε περιοχές αυξημένης συγκέντρωσης μεταναστών.Το επονομαζόμενο Πρόγραμμα «street work» με τη συμμετοχή εξειδικευμένου προσωπικού του ΔΟΜ σε διάφορες γειτονιές της Αθήνας και άλλων πόλεων της Ελλάδας είχε στόχο την ενημέρωση πολιτών τρίτων χωρών και ιδιαίτερα παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, σχετικά με το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης του ΔΟΜ. Καθοριστικής σημασίας σημείο της προσέγγισης αυτού του περιθωριοποιημένου, μετακινούμενου και μεταβαλλόμενου πληθυσμού παράτυπων μεταναστών, αποτέλεσε ο χειρισμός από τη μεριά διαπολιτισμικών μεσολαβητών και των εκπροσώπων κοινοτικών συλλόγων μεταναστών, κατά τις πρόσωπο με πρόσωπο συναντήσεις[36]. Η προσέγγιση αυτή ήταν σύνθετη, δύσκολη και χρονοβόρα αλλά επετεύχθη με άτυπες ή έμμεσες μεθόδους προσέγγισης παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, από το ίδιο το προσωπικό του ΔΟΜ, διαπολιτισμικούς μεσολαβητές και τους εκπροσώπους των κοινοτικών συλλόγων των μεταναστών[37], μέσω εκτίμησης των ιδιαιτεροτήτων της κάθε ομάδας και της προσπάθειας άρσης των όποιων πιθανών προκαταλήψεων από πλευράς των παράτυπων μεταναστών. Η ιδιαίτερη επιτυχία της δράσης έγκειται στο γεγονός, ότι ακολουθήθηκαν οι κατάλληλες στρατηγικές για τον εντοπισμό των μεταναστών καθώς και για την ελαχιστοποίηση των δυσκολιών στην προσέγγισή τους:

1. Επαρκώς εκπαιδευμένοι υπάλληλοι του ΔΟΜ, οι οποίοι έχουν επεκτείνει τις προσωπικές επαφές τους εντός των μεταναστευτικών κοινοτήτων και συλλόγων
2. Η υλοποίηση προπαρασκευαστικής έρευνας σε εννέα κοινότητες μεταναστών και στους κοινοτικούς συλλόγους τους
3. Οι εκπρόσωποι των μεταναστευτικών κοινοτικών συλλόγων, οι οποίοι έδρασαν ως βασικοί

[36]Η συγκεκριμένη δράση χαρακτηρίστηκε ως πολύ σημαντική και απαραίτητη καθώς οι ιδιαιτερότητες των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι αποφεύγουν ή κρύβονται από τις Αρχές και επομένως δεν έρχονται σε επαφή μαζί τους, απαιτούν ιδιαίτερη προσοχή. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πληθυσμοί αυτοί όντας σε παράτυπο καθεστώς στη χώρα, δεν γνωρίζουν το σκοπό των συνεργαζόμενων φορέων και έχουν σχηματοποιήσει την εικόνα του επίσημου κράτους στις αποκλειστικά διωκτικές Αρχές (λ.χ. Αστυνομία, Λιμενικό) με αποτέλεσμα να μην εμπιστεύονται ή εμφανίζουν μεγάλα ποσοστά δυσπιστίας όταν τους προσεγγίσει κάποιος, ο οποίος βρίσκεται εκτός του κλειστού περιβάλλοντός τους. Επομένως, η ορθή ενημέρωση τόσο για τις λεπτομέρειες του προγράμματος όσο και για τους τρόπους προσέγγισης (λ.χ. γλωσσικά προβλήματα επικοινωνίας, φόβος σύλληψης, δυσκολία προσέγγισης) των παράτυπων μεταναστών οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, είναι επιτακτικής σημασίας. Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί ότι στην Ελλάδα σημαντικός αριθμός παράτυπων μεταναστών, ιδιαίτερα σε ζητήματα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, στέγασης, ένδυσης και εστίασης στρέφονται σε μη κυβερνητικές οργανώσεις λόγω του πιο άτυπου, μη-επίσημου χαρακτήρα των οργανώσεων αυτών. Η λεπτομερής ενημέρωση για το Πρόγραμμα αλλά και για το τρόπο προσέγγισης των πληθυσμών, ήταν καθοριστικής σημασίας για την επιτυχία της δράσης.

[37]Ο Επικεφαλής του ΔΟΜ – Γραφείο Ελλάδας υπογράμμισε ότι λόγω ενδοκοινοτικών διαφορών και ύπαρξης πολλαπλών συλλόγων σε κοινότητες μεταναστών των ιδίων χωρών καταγωγής, υπήρχαν συχνά δυσκολίες συνεννόησης μεταξύ εκπροσώπων μεταναστών. Για το λόγο αυτό τόνισε, ότι η πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφή και η κινητή μονάδα ήταν τα ποιο αποτελεσματικά μέσα ενημέρωσης.

πληροφοριοδότες όντας γνωστοί στους παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές

4. Η ενημέρωση μέσα από τις μεταναστευτικές κοινότητες σε περιοχές και σημεία με μεγάλη συγκέντρωση μεταναστών, όπως χώροι εργασίας και κοινωνικής ζωής για παράδειγμα:

(i) Εθνοτικές επιχειρήσεις όπως καφενεία, εστιατόρια, μπαρ και μπακάλικα,
(ii) Πλατείες,
(iii) Ανοικτά γήπεδα, πάρκα,
(iv) Χώροι θρησκευτικής λατρείας, εκκλησίες, ομάδες μελέτης της Βίβλου,
(v) Τοπικά ιατρεία που εξυπηρετούν το μεταναστευτικό πληθυσμό,
(vi) Εργασιακοί χώροι,
(vii) Κτήρια διαμερισμάτων στα οποία μεγάλοι αριθμοί μεταναστών κατοικούν
(viii) Σχολεία που προσφέρουν μαθήματα διδασκαλίας ελληνικών
(ix) Διάφορες κοινωνικές/πολιτιστικές εκδηλώσεις μεταναστών
(x) Φιλικά και συγγενικά δίκτυα επαφών υπαλλήλων ΜΚΟ/ερευνητών
(xi) Φιλανθρωπικές οργανώσεις
(xii) Πρεσβείες και Προξενεία
(xiii) ΜΚΟ που προσφέρουν υπηρεσίες/βοήθεια σε μετανάστες
(xiv) Κέντρα Πρώτης Υποδοχής
(xv) Χώροι Κράτησης
(xvi) κ.ά.

Μέσω των συναντήσεων σε ανεπίσημο κλίμα, οι μετανάστες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν επαρκώς για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης, για τη διαδικασία και τα οφέλη που τους προσφέρονται, ώστε να προβούν σε μια ισορροπημένη και συγκροτημένη επιλογή/απόφαση[38]. Οι πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφές/συναντήσεις έχουν αποδειχθεί εξαιρετικά αποτελεσματική πρακτική για την ενημέρωση παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, καθώς οι πληροφορίες διαχέονται εύκολα «στόμα-με-στόμα». Με αυτό τον τρόπο, όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για τα Προγράμματα έφθασαν σε όλους τους πληθυσμούς, ακόμη και σε άτομα απομακρυσμένα/περιθωριοποιημένα, από το προσωπικό του ΔΟΜ. Επιπλέον, τα τοπικά γραφεία του ΔΟΜ σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας ενίσχυσαν την παραπάνω ενημέρωση προκειμένου να διευκολυνθεί η παροχή αποτελεσματικής στήριξης σε παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές.

2. Πρακτική που έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική στην προσέγγιση με τους παράτυπους μετανάστες οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές

Στο πλαίσιο της προσέγγισης και διάδοσης της πληροφόρησης σε παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, σχετικά με το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης, η *δεύτερη πρακτική,* εκείνη η οποία κατέστη ιδιαιτέρως αποτελεσματική, ήταν η διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων. Τα φυλλάδια ήταν μεταφρασμένα σε δεκαέξι (16) γλώσσες και διανεμήθηκαν κατά τη διάρκεια των προαναφερθέντων εκστρατειών ενημέρωσης. Η ιδιαίτερη επιτυχία της δράσης έγκειται στο ότι δόθηκε έμφαση σε κρίσιμα σημεία για την ελαχιστοποίηση των δυσκολιών:

(i) Μετάφραση στη μητρική γλώσσα των μεταναστών
(ii) Κατανοητές πληροφορίες
(iii) Φιλική προς το χρήστη μορφή εντύπου
(iv) Εύκολα προσβάσιμο υλικό

Τόσο ενημερωτικά φυλλάδια όσο και αφίσες μεταφράστηκαν σε δεκαέξι (16) γλώσσες, διανεμήθηκαν σε Νοσοκομεία, Κοινωνικές Υπηρεσίες Δήμων, Σταθμούς Λεωφορείων/Τρένων, επιχειρήσεις/καταστήματα μεταναστών, κοινότητες και συλλόγους μεταναστών και χώρους συνάθροισης υπηκόων τρίτων χωρών. Το έντυπο υλικό διανεμήθηκε επίσης και σε Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ), ώστε να ενημερωθούν οι ενδιαφερόμενοι μετανάστες και στη συνέχεια να μεταφέρουν την πληροφορία για τα πλεονεκτήματα του Προγράμματος και σε άλλους συμπατριώτες τους, ιδιαίτερα σε παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Επίσης η Κινητή Μονάδα Ενημέρωσης του ΔΟΜ, αποδείχθηκε ιδιαίτερα αποτελεσματικό μέσο προσέγγισης και ενημέρωσης μεταναστών. Η Κινητή Μονάδα Ενημέρωσης του ΔΟΜ απαρτιζόταν από το άρτια καταρτισμένο προσωπικό του ΔΟΜ, στην παροχή εις βάθος ενημέρωσης σχετικά με το Πρόγραμμα Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης στις τοπικές αρχές, σε εμπλεκόμενους φορείς, σε οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και σε δυνητικά επωφελούμενους του Προγράμματος, σε διάφορες περιοχές της Ελλάδος κυρίως όπου ο ΔΟΜ δεν έχει μόνιμη παρουσία. Παράλληλα παρέχει τη δυνατότητα να εγγράφει επί τόπου ο ενδιαφερόμενος στο Πρόγραμμα.

[38] Καθιερώνοντας έτσι την αξιοπιστία τους ως άτομα που ήθελαν να έρθουν σε επαφή και να ενημερώσουν τους παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, κερδίζοντας τη συμπάθεια και την εμπιστοσύνη τους, επιβεβαιώνοντας την εμπιστευτικότητα, διατηρώντας την ανωνυμία των μεταναστών και μετά από επαναλαμβανόμενες διαβεβαιώσεις, το προσωπικό του ΔΟΜ και οι διαπολιτισμικοί μεσολαβητές, που επισκέφθηκαν τους χώρους αυτούς, ενημέρωσαν τους παράτυπους μετανάστες οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές για το Πρόγραμμα.

3. Πρακτική η οποία επιδέχεται περαιτέρω βελτίωσης στην προσέγγιση των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές

Στο πλαίσιο της προσέγγισης και ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης, η *Πρακτική η οποία μπορεί να χαρακτηριστεί πως επιδέχεται περεταίρω βελτίωσης,* ήταν η προώθηση του Προγράμματος στην Ελλάδα μέσω ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεκριμένα σύμφωνα με την έρευνα που διεξήχθη και τις δηλώσεις των εκπροσώπων των μεταναστευτικών συλλόγων στην Ελλάδα, εντοπίζονται τα εξής σημεία που ίσως επιδέχονται βελτίωση:

(i) Η προβολή του τηλεοπτικού διαφημιστικού σποτ του ΔΟΜ επιδέχεται περαιτέρω βελτίωση καθώς προβάλλεται σε ασταθή συχνότητα/στην ελληνική γλώσσα με αγγλικούς υποτίτλους.
(ii) Απουσία ξεχωριστής επίσημης ιστοσελίδας για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης[39]. Πληροφορίες υπάρχουν μέσα στην ιστοσελίδα του ΔΟΜ για το Πρόγραμμα. Οι πληροφορίες δίδονται στα ελληνικά και στα αγγλικά.
(iii) Υπάρχουν μόλις δύο συνδέσεις παραπομπής με άλλους δικτυακούς τόπους στο δικτυακό τόπο του ΔΟΜ[40].
(iv) Απουσία ξεχωριστής συγκεκριμένης σελίδας (page) για το Πρόγραμμα Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης (π.χ. Facebook, Twitter).
(v) Οι πληροφορίες για το Πρόγραμμα Εθελοντικής Επιστροφής στην ιστοσελίδα της ΕΛ.ΑΣ. είναι στα ελληνικά.
(vi) Απουσία διαδικτυακού πεδίου συζήτησης (forum)

Από συνεντεύξεις με εκπροσώπους μεταναστών από το Μπανγκλαντές, το Πακιστάν και το Αφγανιστάν προέκυψαν τα εξής συμπεράσματα:

Ο **Abedin Zinul** [Engr., Dr., Πρόεδρος της Κοινότητας Μεταναστών από το Μπανγκλαντές στην Ελλάδα, και Πρόεδρος του All European Bangladesh Association (AEBA)] ανέφερε[41] πως τα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής μπορούν να χαρακτηρισθούν ιδιαίτερα σημαντικά για τους μετανάστες, εκείνους που δεν βρήκαν την ευκαιρία που αναζητούσαν στην Ελλάδα και επιθυμούν ή έχουν ανάγκη να επιστρέψουν πίσω στη πατρίδα τους. Πολλοί μετανάστες από το Μπανγκλαντές επέστρεψαν στον τόπο καταγωγής τους με τη βοήθεια του εξειδικευμένου προσωπικού του ΔΟΜ – Γραφείο Ελλάδας, το οποίο ήταν πολύ υποστηρικτικό καθ' όλη τη διάρκεια του ταξιδιού της επιστροφής. Πρότεινε δε την αύξηση του χρηματικού κινήτρου και την έγκαιρη προσέγγιση μεταναστών, οι οποίοι βρίσκονται υπό κράτηση. Ιδιαίτερα, τα υπό κράτηση άτομα θα πρέπει να λαμβάνουν πληροφόρηση για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης εγκαίρως , με αποτέλεσμα η διάχυση της πληροφόρησης να είναι επαρκής. Αυτό που προκύπτει από την εις βάθος συνέντευξη με τον εκπρόσωπο, είναι ότι ως πιο αποτελεσματική μέθοδος ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών από το Μπανγκλαντές, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές, είναι η πρόσωπο-με-πρόσωπο συνάντηση με το προσωπικό του ΔΟΜ και τα ίδια τα μέλη του μεταναστευτικού κοινοτικού συλλόγου (τον εκπρόσωπο και τους συνεργάτες του) καθώς και η διανομή φυλλαδίων μεταφρασμένα στη γλώσσα τους. Ο ίδιος ανέφερε ότι «Ένας το λέει σε δέκα και οι δέκα σε εκατό κ.ο.κ. με αποτέλεσμα να διαχέεται η πληροφορία στόμα-με-στόμα σε εκατοντάδες ανθρώπους». Ως λιγότερο αποτελεσματική κρίθηκε σύμφωνα με τον εκπρόσωπο η ενημέρωση μέσα από το διαδίκτυο.

Ο **Syed Jamil** [Πρόεδρος, Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ελλάδας-Πακιστάν (ΠΕΠΕ)] σημείωσε[42] ότι υπάρχουν εκατοντάδες μετανάστες από το Πακιστάν, οι οποίοι επέστρεψαν στο τόπο καταγωγής τους μέσω του Προγράμματος Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών και Επανένταξης του ΔΟΜ και το αντίστοιχο Πρόγραμμα της ΕΛ.ΑΣ. . Ο εκπρόσωπος τόνισε ότι η δράση τόσο του ΔΟΜ όσο και της Ελληνικής Αστυνομίας είναι πραγματικά σημαντική για εκείνους που επιθυμούν να επιστρέψουν πίσω στις οικογένειές τους και δεν έχουν τα μέσα να το πράξουν. Το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής του ΔΟΜ δεν πρέπει να σταματήσει στις 30 Ιουνίου 2015. Επιπρόσθετα, αυτό που προκύπτει από την εις βάθος συνέντευξη με τον εκπρόσωπο, είναι ότι ως πιο αποτελεσματική μέθοδος ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών από το Πακιστάν, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές, είναι η πρόσωπο-με-πρόσωπο συναντήσεις με το προσωπικό του ΔΟΜ και τα μέλη του μεταναστευτικού κοινοτικού συλλόγου (τον εκπρόσωπο και τους συνεργάτες του). Εντούτοις, ως λιγότερο αποτελεσματική μέθοδος ενημέρωσης κρίθηκε η διανομή έντυπου υλικού (φυλλάδια, αφίσες), διότι οι μετανάστες δεν αφιερώνουν χρόνο να το διαβάσουν προσεκτικά. Σημαντικό μέσο ενημέρωσης για τους Πακιστανούς μετανάστες σχετικά με το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής του ΔΟΜ είναι η ενημέρωση από τις δορυφορικές τηλεοπτικές εκπομπές, οι οποίες προβάλλονται στην Ελλάδα στη γλώσσα τους (π.χ. PAK HELLENIC URDU TV)[43]. Οι εκπομπές μεταφορτώνονται στο YouTube και μπορούν να τις παρακολουθήσουν όσοι ενδιαφερόμενοι επιθυμούν. Επιπλέον, μέσω ανακοινώσεων στη σελίδα του Πολιτιστικού Συνδέσμου Ελλάδας-Πακιστάν (ΠΕΠΕ) στο Facebook

[39] Επομένως, από τη στιγμή που επίσημη διεύθυνση και το URL δεν υφίστανται, δεν μπορεί κανείς να εντοπίσει εύκολα διαδικτυακές πληροφορίες μέσω μηχανών αναζήτησης στη μητρική του γλώσσα, όπως διαπιστώθηκε μετά από μια αναζήτηση που διεξήχθη στα πλαίσια της έρευνας, χρησιμοποιώντας τα λήμματα «AVR(R) Greece» ή «εθελοντικές επιστροφές Ελλάδα». Εάν με κάποιο τρόπο οδηγηθεί κάποιος στην ιστοσελίδα του ΔΟΜ, επίσης οι πληροφορίες εκεί παρέχονται μόνο στα ελληνικά και στα αγγλικά. Επιπλέον, υπάρχουν σύνδεσμοι (banners) μόνο σε δυο άλλες ιστοσελίδες, για το Πρόγραμμα Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης, όπου υπάρχει το λογότυπο του «ΔΟΜ Ελλάδας: Εθελοντική Επιστροφή" και οδηγούν στην ιστοσελίδα του ΔΟΜ.

[40] Βλ. Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη (νυν Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (σταΕλληνικάκαι σταΑγγλικά): http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3474&Itemid=465%20&lang=&lang=GR,http://www.yptp.gr/asylo.php?option=ozo_content&perform=view&id=3469&Itemid=465&lang=&lang=&lang=&lang=EN, και Υπηρεσία Ασύλου/Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (στα Ελληνικά μόνο): http://asylo.gov.gr/?page_id=392

[41] Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από την εις βάθος συνέντευξη που παρείχε στα πλαίσια της έρευνας στις 21 Μαΐου 2015 στους Δρ. Θεόδωρο Φούσκα και κα. Φωτεινή Μηνέ.

[42] Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από την εις βάθος συνέντευξη που παρείχε στα πλαίσια της έρευνας στις 22 Μαΐου 2015 στους Δρ. Θεόδωρο Φούσκα και κα. Φωτεινή Μηνέ.

[43] Βλ. https://www.youtube.com/channel/UCkE3a5aVBcdpcKKuEzf06xg

ενημερώνονται όσοι Πακιστανοί μετανάστες έχουν πρόσβαση. Τέλος, ,δύσκολο να ενημερωθούν είναι άτομα που βρίσκονται σε εκμεταλλευτικό/καταναγκαστικό εργασιακό καθεστώς, επισφαλείς εργασιακές συνθήκες και είναι απομονωμένοι από τους εργοδότες τους.

Ο **Alizadeh Taher** (Πρόεδρος, Κοινότητα Αφγανών, Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα) τόνισε[44] ότι πρόγραμμα του ΔΟΜ έχει βοηθήσει πολλούς μετανάστες από το Αφγανιστάν που έμεναν στην Ελλάδα και οι οποίοι δεν βρήκαν δουλειά ή στέγη, να επιστρέψουν πίσω στις οικογένειές τους και να κάνουν εκεί μία νέα αρχή. Ο εκπρόσωπος τόνισε πως ως πιο αποτελεσματική μέθοδος ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών από το Αφγανιστάν, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές, είναι η στόμα-με-στόμα και μέσω τηλεφωνικής ενημέρωσης διάδοση των πληροφοριών σχετικά με τις δυνατότητες εθελοντικής επιστροφής που παρέχει ο ΔΟΜ. Επίσης, τονίστηκε πως οι Αφγανοί μετανάστες ενημερώνονται για το Πρόγραμμα κατά τη διάρκεια συναντήσεων και εκδηλώσεων του κοινοτικού συλλόγου. Ως πρακτική ενημέρωσης, η οποία επιδέχεται περεταίρω βελτίωσης, σύμφωνα με τον εκπρόσωπο, είναι η διάδοση των πληροφοριών μέσω της χρήσης ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης, λόγω της γενικότερης ασταθούς κατάστασης διαβίωσης (π.χ. επισφαλής εργασία, υγεία) των μεταναστών από το Αφγανιστάν στην Ελλάδα. Τέλος αυτό που πρέπει να τονιστεί, είναι πως λόγω του πολέμου στο Αφγανιστάν πρέπει να εξασφαλισθούν συνθήκες ασφαλούς διαβίωσης για εκείνους που επιθυμούν να επιστρέψουν πίσω στη πατρίδα τους.

EP20. *Υπάρχουν διδάγματα που μπορούν να εξαχθούν από τα παραπάνω ευρήματα, και θα μπορούσαν να υιοθετηθούν από άλλα Κράτη Μέλη;*

Καλές πρακτικές που θα μπορούσαν να υιοθετηθούν, είναι:

1. Έγκαιρη παροχή πληροφοριών/οδηγιών πριν τη διαδικασία επιστροφής, ως βοήθημα για την απόφαση για επιστροφή των ενδιαφερομένων, συμβάλλοντας με αυτό το τρόπο στην εξέλιξη του Προγράμματος Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης. Από τις πρόσωπο-με-πρόσωπο ενημερώσεις σε παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, τονίζεται η σημασία των πληροφοριών για την προπαρασκευή των υποψηφίων επαναπατριζόμενων, ώστε να επιλέξουν συνειδητά την εθελοντική επιστροφή.
2. Εντατικοποίηση της ενημέρωσης και της ευαισθητοποίησης των μεταναστών, μέσα από την αύξηση των σημείων/χώρων ενημέρωσης τόσο στην Αθήνα και σε άλλα μεγάλα αστικά κέντρα όσο και σε επαρχιακές περιοχές της Ελλάδας, σε χώρους όπως τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής/Κέντρα Κράτησης και σημεία εισόδου και εξόδου των συνόρων της χώρας, σε υπηρεσίες μετανάστευσης και παροχής ασύλου, σε κοινότητες μεταναστών και συλλόγους και τέλος αύξηση των επισκέψεων από ειδικευμένους υπάλληλους του ΔΟΜ και προσωπικού άλλων αρμόδιων φορέων, σε χώρους συνάθροισης μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Επίσης, θα πρέπει γνωστοποιείται στους ενδιαφερόμενους ότι μια σύλληψη ή μια αρνητική απόφαση σε αίτηση ασύλου, δύναται να οδηγήσει σε απέλαση ή αναγκαστική επιστροφή.
3. Πολλαπλές κινητές μονάδες ενημέρωσης και γραφεία ενημέρωσης σε κάθε πόλη της χώρας σε σημεία συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού μεταναστών, όπως π.χ. λιμάνια, κέντρα πόλεων κ.α. Περισσότερο εξειδικευμένο προσωπικό για πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφή (π.χ. προσωπικό ΔΟΜ, διαμεσολαβητές, μεταφραστές) και περισσότερα υλικά (π.χ. φυλλάδια).
4. Ουσιαστική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων Υπουργείων, ΜΚΟ και μεταναστευτικών κοινοτικών συλλόγων ώστε να ενημερώνονται και να προσεγγίζονται ταχύτερα μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές.
5. Στενή συνεργασία μεταξύ της χώρας προέλευσης και της χώρας προορισμού και ανάπτυξη κοινών πολιτικών και προσεγγίσεων για τη διαχείριση των Επιστροφών/επαναπατρισμών των παράτυπων μεταναστών.
6. Συλλογή πληροφοριών για το προφίλ των παράτυπων μεταναστευτικών πληθυσμών στη χώρα. Κρίνεται αναγκαία ώστε να κατανοηθεί καλύτερα το προφίλ των πιθανών επαναπατριζόμενων, προκειμένου να σχεδιαστούν και να προσαρμοστούν οι διαδικασίες Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών σε ένα περισσότερο βιώσιμο πρότυπο. Επιπλέον, κρίνεται απαραίτητο να διεξάγονται εστιασμένες έρευνες για συγκεκριμένες κοινότητες μεταναστών καθώς και συμπληρωματικές μελέτες, και στη χώρα προέλευσης των μεταναστών, ώστε να σχεδιαστούν καλύτερα ρεαλιστικές στρατηγικές Επιστροφών προσαρμοσμένων στις ατομικές ανάγκες των ενδιαφερόμενων και σύμφωνα με τις διαθέσιμες επιλογές επανένταξης στην χώρα προέλευσης.
7. Παροχή κινήτρων που αφορούν μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε βιώσιμα Προγράμματα επανένταξης για την προαγωγή δυνατοτήτων απασχόλησης, επαγγελματικής κατάρτισης και ασφάλισης τουλάχιστον για ένα έτος, στη χώρα προέλευσης.
8. Να προσλαμβάνεται προσωπικό/ειδικοί επιστήμονες των οποίων η καταγωγή και οι διασυνδέσεις θα βοηθήσουν τις Αρχές, να έρθουν άμεσα και ευκολότερα σε επαφή με παράτυπους μετανάστες και να τους ενημερώσουν.
9. Κατά την εφαρμογή του Προγράμματος πρέπει να ληφθεί υπόψη, ότι ακόμα και όταν οι μετανάστες έρθουν σε επαφή με την αρμόδια Υπηρεσία, τα γλωσσικά εμπόδια οδηγούν συχνά σε ελλιπή ή πλήρη αδυναμία κατανόησης των κρίσιμων θεμάτων. Η κατάσταση με τους παράτυπους μετανάστες οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές γίνεται ακόμα πιο δυσχερής, καθώς βρίσκονται απομονωμένοι από συγγενικά, φιλικά, κοινοτικά και άλλα δίκτυα αλληλεγγύης, ενώ βρίσκονται εγκλωβισμένοι στην επισφαλή, χαμηλού κύρους/χαμηλά αμειβόμενη απασχόληση, στην ανεπίσημη/αδήλωτη εργασία και σε ασταθές/προσωρινό

[44] Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από την εις βάθος συνέντευξη που παρείχε στα πλαίσια της έρευνας στις 22 Μαΐου 2015 στους Δρ. Θεόδωρο Φούσκα και κα. Φωτεινή Μηνέ.

τρόπο ζωής. Στα παραπάνω προστίθεται ο φόβος σύλληψης, η δυσπιστία αλλά και ο περιορισμένος διαθέσιμος χρόνος που διαθέτουν οι παράτυποι μετανάστες. Επομένως, η προσαρμογή των ωραρίων υπηρεσιών/φορέων του Προγράμματος, η διαρκής επικαιροποίηση των πληροφοριών και των κειμένων σε γλώσσες των μεταναστών αλλά και η άμεση επαφή (πρόσωπο-με-πρόσωπο) με ειδικευμένο προσωπικό στη γλώσσα τους σε μόνιμη βάση και σε συγκεκριμένα σημεία συνάντησης, είναι απολύτως αναγκαία μέτρα.

10. Τα κίνητρα λαμβάνουν μια ποικιλία μορφών, με ανάμικτα αποτελέσματα. Τα χρηματικά κίνητρα, ιδίως κατά τη λήξη της διαδικασίας επιστροφής, εξυπηρετούν διπλό σκοπό: (α) την διασφάλιση ότι το άτομο που επιστρέφει συλλέγει τα χρήματα, και (β) την παρακολούθηση από την κυβέρνηση ότι αυτό όντως συμβαίνει. Εντούτοις, υπάρχουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ο επιστρεφόμενος δεν παρέμενε στη χώρα επιστροφής. Υπάρχουν στοιχεία δηλαδή ότι η οικονομική ενίσχυση, από μόνη της συχνά δεν θεωρείται από τους μετανάστες, επαρκής λόγος ώστε να επιλέξουν την εθελοντική επιστροφή[45].
11. Η εθελοντική επιστροφή είναι πιθανό να είναι πιο βιώσιμη όπου υπάρχει συμπληρωματική μακροπρόθεσμη βοήθεια επανένταξης κατά το τέλος της επιστροφής. Η εκούσια επιστροφή θα πρέπει να προσφέρεται σε μια ευρύτερη μεταναστευτική ομάδα δικαιούχων και όχι αποκλειστικά σε απορριφθείσες περιπτώσεις αιτούντων ασύλου ή σε συγκεκριμένες εθνικές ομάδες. Δεδομένης της κοινωνικής και εργασιακής κατάστασης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, είναι απαραίτητο στα Προγράμματα να συμπεριλαμβάνονται άτομα που χρειάζονται ανθρωπιστική βοήθεια(λ.χ. ασυνόδευτοι ανήλικοι, θύματα εμπορίας ανθρώπων, άτομα εγκλωβισμένα στην πορνεία και συνθήκες σεξουαλικής εκμετάλλευσης και άτομα που ωθούνται σε εξαναγκαστική/εκμεταλλευτική εργασία, αδήλωτη και επισφαλή απασχόληση), καθώς και άλλους μετανάστες που επιθυμούν να επιστρέψουν στην πατρίδα τους. Η επανένταξη συμβάλλει στην βιωσιμότητας της επιστροφής του μετανάστη στην χώρα του και στην ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας στην χώρα καταγωγής.

EP21 *Υπάρχουν διδάγματα που πρέπει να εξαχθούν από τα ευρήματα που παρουσιάζονται ανωτέρω και θα μπορούσαν να αλλάξουν τον τρόπο κατανόησης του φαινομένου μελλοντικά από άλλα Κράτη Μέλη;*

Οι παράτυποι μετανάστες οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές συχνά αγνοούν την ύπαρξη δράσεων παροχής βοήθειας για την επανένταξή τους στις χώρες προέλευσης. Ως εκ τούτου, η διάχυση της ενημέρωσης πρέπει να ενισχυθεί μέσω εκστρατειών στα μέσα ενημέρωσης με πολυμέσα, ιστοσελίδες σε πολλές γλώσσες, με απευθείας επικοινωνία σε πραγματικό χρόνο με ειδικευμένο προσωπικό ακόμη και μέσω ραδιοφωνικών προγραμμάτων. Πρέπει να ενισχυθεί η αξιοποίηση επιστημονικά καταρτισμένου προσωπικού, όπως κοινωνιολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί και ψυχολόγοι, με σκοπό: να απαλειφθούν τυχόν ενδοιασμοί και φόβοι από τη μεριά των περιθωριοποιημένων μεταναστευτικών πληθυσμών, να γίνονται κατανοητά τα στάδια της εθελοντικής επιστροφής, να προετοιμάζουν ψυχολογικά τους επαναπατριζόμενους και να τους καθοδηγήσουν έως το τέλος της διαδικασίας. Όσον αφορά την προετοιμασία για την επιστροφή, προκειμένου να κερδηθεί η εμπιστοσύνη των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, κρίνεται απαραίτητο να εφαρμοστεί ένα Πρόγραμμα εκπαίδευσης του αρμόδιου προσωπικού για την παροχή συμβουλών, για το πώς να προσεγγίζονται οι παράτυποι μετανάστες, για τη δημιουργία επαφών και σχέσεων με τις μεταναστευτικές κοινότητες, για μεθόδους επί την παροχή συμβουλών, και για την προσωπική συμπεριφορά και στάση του προσωπικού απέναντι στους ενδιαφερόμενους. Η επίτευξη της εμπιστοσύνης των μεταναστών συνίσταται στο ότι πρέπει να χειρίζεται ο ίδιος υπάλληλος/εργαζόμενος την ίδια υπόθεση σε όλη τη διαδικασία επιστροφής. Θα πρέπει να δίδεται επαρκές χρονικό περιθώριο, το οποίο θα επιτρέπει σε ένα άτομο ή σε μια οικογένεια να προετοιμαστεί σωστά για την αναχώρηση και την άφιξη στη χώρα επιστροφής. Η αξιοπρέπεια των μεταναστών κατά τη διαδικασία της επιστροφής θα πρέπει να ενισχυθεί εστιάζοντας στην αύξηση της συμμετοχής του ατόμου που επιστρέφει, στο σχεδιασμό και στην προετοιμασία για την αναχώρηση, την επιστροφή και την επανένταξη. Θα πρέπει να δοθεί συμβουλευτική και υποστήριξη σε αυτό το ζήτημα. Επιπλέον, για να εξασφαλιστεί ο σεβασμός προς τους επαναπατριζόμενους, οι υπάλληλοι, οι οποίοι είναι αρμόδιοι για την προετοιμασία και την εφαρμογή της επιστροφής, θα πρέπει να είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι και ευαισθητοποιημένοι σε θέματα επιστροφής και να έχουν εφοδιαστεί με τις κατάλληλες σχετικές ικανότητες και δεξιότητες.

Επιπλέον, πρέπει να καθιερωθούν συστήματα καθοδήγησης και υποστήριξης για την ανάπτυξη ενός δικτύου αποδεκτών στη διαδικασία επανένταξης. Η επιτυχία της επιστροφής και επανένταξης σε μεγάλο βαθμό εξαρτάται από την προθυμία των ατόμων που έχουν επιστρέψει, να μοιραστούν την εμπειρία τους. Θα μπορούσαν συνεπώς να περιλαμβάνονται δραστηριότητες που ενθαρρύνουν πρώην επαναπατριζόμενους να ασχολούνται με την ενημέρωση, διάδοση και αξιολόγηση, έτσι ώστε η εμπειρία, οι δεξιότητες και οι γνώσεις που απέκτησαν να επωφελήσουν νέους ή πιθανούς επαναπατριζόμενους. Μία επιπλέον καλή πρακτική, είναι η ενίσχυση της σχέσης μεταξύ επαναπατρισθέντων και μεταναστευτικών κοινοτήτων στην ΕΕ, προκειμένου να ανταλλάζουν γνώσεις και πολιτικές και να οικοδομήσουν δυναμικούς διαύλους για ευκαιρίες εργασίας και ένταξης στη χώρα επιστροφής. Είναι απαραίτητο οι παράτυποι μετανάστες να ενημερώνονται ότι οι πάροχοι βοήθειας επιστροφής και επανένταξης είναι ανεξάρτητοι από την Αστυνομία ή τις συνοριακές υπηρεσίες ασφαλείας, και η λήψη πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή δεν θέτει τους ίδιους σε κίνδυνο. Επιπλέον, κρίνεται αναγκαία η ανάπτυξη ηλεκτρονικής πλατφόρμας για την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών. Λόγω των διαφορετικών στόχων που υπάρχουν πίσω από Προγράμματα επιστροφής και επανένταξης σε όλες τις χώρες, με διαφορετικούς παράγοντες που συμμετέχουν στην επιστροφή και την επανένταξη, όπως η ασφάλεια, η μετανάστευση, η κοινωνική πολιτική, η ανάπτυξη, κλπ., θα ήταν μη

[45] Η εθελοντική επιστροφή εξετάζεται σοβαρά ως επιλογή από τους παράτυπους μετανάστες, αφότου πέρασαν κάποιο χρονικό διάστημα στη χώρα, και όταν δεν υπάρχουν άλλες διαθέσιμες επιλογές. Επίσης, θεωρείται ως έσχατη επιλογή από νεοεισερχόμενους.

ρεαλιστικό και μη πρακτικό να προτείνει κανείς τη συγγραφή ενός ενιαίου εγχειριδίου οδηγιών για τις δραστηριότητες επανένταξης. Ωστόσο, η δημιουργία ενός προσβάσιμου ηλεκτρονικού/σε απευθείας ηλεκτρονική σύνδεση εργαλείου, όπου οι φορείς που εμπλέκονται στην επιστροφή και επανένταξη θα μπορούσαν να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να μοιράζονται εμπειρίες, θα επιτρέψει σε άλλα ενδιαφερόμενα άτομα να μάθουν από τις εμπειρίες άλλων. Η πλατφόρμα θα μπορούσε επίσης να επιταχύνει και να αυξήσει την ποσότητα των πληροφοριών που μοιράζονται. Λαμβάνοντας υπόψη την εμπειρία που έχει αποκτηθεί στον τομέα της επιστροφής και επανένταξης του από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης, το ΕΔΜ θα μπορούσε να είναι το ίδιο σε κεντρικό ρόλο συντονισμού των προσπαθειών αυτών. Απαιτείται για αυτό ενίσχυση της εκστρατείας ευαισθητοποίησης γύρω από τις δραστηριότητες της εθελοντικής επιστροφής και επανένταξης. Οι παράτυποι μετανάστες θα πρέπει να γνωρίζουν καλύτερα τις ευκαιρίες εθελοντικής επιστροφής και πρέπει να ενημερώνονται συχνά, ενώ η αίτησή ασύλου τους εξακολουθεί να εκκρεμεί και όχι μόνο μετά από αρνητική απόφαση της υπόθεσης τους. Οι εκστρατείες πληροφόρησης, τα φυλλάδια και η πρόσωπο-με-πρόσωπο ενημέρωση, θα πρέπει να ενθαρρύνουν τους πιθανούς υποψήφιους επιστροφής να εξετάζουν το ενδεχόμενο της επιστροφής και έτσι ίσως να έρθουν σε επαφή, σε μεταγενέστερο στάδιο, με τους σχετικούς φορείς με δική τους πρωτοβουλία. Οι πληροφορίες σχετικά με τα υποστηριζόμενα Προγράμματα εκούσιας επιστροφής, πρέπει να είναι διαθέσιμες μέσω ορισμένων εθνικών δικτυακών τόπων του έργου και στις χώρες καταγωγής. Επιπροσθέτως, πρέπει να γίνεται σχετική προώθηση και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (λ.χ. με σελίδα στο Facebook) με απευθείας επικοινωνία (και ανώνυμα για τον ενδιαφερόμενο) σε πραγματικό χρόνο με το αρμόδιο προσωπικό, στη γλώσσα των μεταναστών, καθώς δεν πρέπει οι πληροφορίες να περιορίζονται σε συγκεκριμένο αριθμό γλωσσών. Το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών πρέπει να επεκταθεί σε μεγάλη χρονική διάρκεια και να προσαρμόζει/βελτιώνει το πλαίσιο λειτουργίας του, λαμβάνοντας υπόψη τη μέχρι τώρα εμπειρία, με στόχο το μέγιστο αποτέλεσμα.

Ενότητα 6:Αποτελεσματικότητα των διάφορων προσεγγίσεων για τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με την εθελοντική επιστροφή [4 σελίδες το μέγιστο]

6.1.ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΑΠΟΜΑΡΤΥΡΙΕΣ ΤΩΝ ΠΑΡΑΤΥΠΩΝ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΖΟΜΕΝΩΝ

EP22 *Σκοπεύει το Κράτος - Μέλος σας να συλλέξει στοιχεία από τα άτομα που επιστρέφουν οικειοθελώς (π.χ. στα αεροδρόμια, όταν συμμετέχουν σε ΠρογράμματαAVR, αφού έχουν επιστρέψει) σχετικά με τις πληροφορίες που έλαβαν πριν από την επιστροφή ή/και πόσο χρήσιμες βρήκαν αυτές τις πληροφορίες (ναι/όχι); Εάν ναι, παρακαλείσθε να περιγράψετε:* ***α.*** *Ποιος συλλέγει/συνέλλεξε αυτά τα δεδομένα,* ***β*** *.Από ποιόν τα δεδομένα/συλλέχθηκαν (π.χ. από εκείνους που συμμετέχουν στην AVR, εκείνους που επιστρέφουν σε συγκεκριμένες χώρες),****γ.*** *Την κατάσταση κατά την οποία τα δεδομένα/συλλέχθηκαν (π.χ. κατά την επιστροφή, εξέταση επιστροφής, στο αεροδρόμιο), και* ***δ.*** *Την χρησιμοποιούμενη μέθοδο (π.χ. έρευνα, συνεντεύξεις, κ.λπ.), καθώς και* ***ε.*** *Την ημερομηνία/συχνότητα της συλλογής δεδομένων (π.χ. γίνεται αυτό σε μηνιαία βάση, σε ετήσια βάση, ή ήταν απλώς μέρος ορισμένου έργου).*

Ο ΔΟΜ συλλέγει στοιχεία από άτομα τα οποία συμμετέχουν στα Προγράμματα Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επαναπατρισμού πριν από την επιστροφή τους, για τη χρησιμότητα καθώς και την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που ακολουθούνται. Η διαδικασία αυτή λαμβάνει χώρα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας επιστροφής, στο αεροδρόμιο πριν το ταξίδι καθώς και στη χώρα προορισμού. Τα στοιχεία προκύπτουν μέσω καταθέσεων, ατομικών συναντήσεων και συνεντεύξεων των επαναπατρισθέντων. Τα επίσημα στοιχεία αναρτώνται στην ιστοσελίδα του ΔΟΜ και δημοσιεύονται στις ετήσιες εκδόσεις του περιοδικού για το Πρόγραμμα «Υποβοηθούμενη Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη Υπηκόων Τρίτων Χωρών στην Χώρα Προέλευσής τους», στον ηλεκτρονικό ιστότοπο του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (πρώην Υπουργείο Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη)μέσω δελτίων τύπου και στην επίσημη σελίδα του ΔΟΜ στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Τα στοιχεία συλλέγονται κατά περίπτωση και δημοσιεύονται σε ετήσια συχνότητα, προς ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων.

EP23 *Εάν τα παραπάνω στοιχεία είναι διαθέσιμα, παρακαλείσθε να παρουσιάστε εκτιμήσεις, συγκεκριμένα για:* ***α.*** *Το πιο συχνό δίαυλο μέσω του οποίου ο υποψήφιος επιστροφής είχε πρόσβαση σε πληροφορίες (π.χ. μέσω φίλων, μέσω του Διαδικτύου, μέσω ενός φυλλαδίου),****β.*** *Τον βαθμό στον οποίο έχουν κατανοήσει τις πληροφορίες (π.χ. παρουσιάστηκε με μια φιλική προς το χρήστη μορφή, ήταν στη δική τους γλώσσα),****γ.*** *Τον βαθμό στον οποίο οι πληροφορίες ήταν κατανοητές. Μήπως πρέπει να ζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες αλλού, και αν ναι, γιατί,* ***δ.*** *Ο βαθμός στον οποίο εμπιστεύονταν τις πληροφορίες και αν υπήρχε κάποιος παράγοντας στον τρόπο διάδοσης των πληροφοριών που ενήργησε ως εμπόδιο για να τις εμπιστευτούν,* ***ε.*** *Η χρονική στιγμή της παροχής πληροφοριών και κατά πόσον θα ήταν χρήσιμες, εάν οι πληροφορίες είχαν δοθεί σε προγενέστερο στάδιο,* ***στ.*** *Το κατά πόσον οι πληροφορίες επηρέασαν την απόφασή τους να επιστρέψουν στην πατρίδα τους ή όχι.*

Το πιο διαδεδομένο μέσο διάχυσης της πληροφόρησης για τις δράσεις υποβοηθούμενης εθελοντικής επιστροφής σύμφωνα με τον ΔΟΜ, είναι η πρόσωπο-με-πρόσωπο (προσωπική) ανταλλαγή πληροφοριών μέσω των επαφών των κοινοτήτων των μεταναστών με το εξειδικευμένο προσωπικό του Οργανισμού. Κατά τη διάρκεια εφαρμογής των προγραμμάτων υποβοηθούμενης επιστροφής, ο ΔΟΜ Ελλάδας διεξάγει ατομικές συμβουλευτικές συνεδρίες με τα ενδιαφερόμενα άτομα, κατά το στάδιο πριν την αναχώρησή τους προς τον τόπο προορισμού τους, στα Γραφεία του ΔΟΜ. Επιπλέον, συμβουλευτικές συνεδρίες πραγματοποιούνται κατά τη διάρκεια του ταξιδιού προς το τελικό προορισμό των επωφελούμενων αλλά και κατά την άφιξή τους εκεί, για την επιτυχή υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των δράσεων επανένταξης. Επομένως, μέσω των προαναφερθέντων αρχικών προσωπικών συναντήσεων, οι ενδιαφερόμενοι και οι δικαιούχοι έχουν τη δυνατότητα να ενημερωθούν αναλυτικά για τα μέσα (π.χ. παροχές, αξιοπρέπεια, ασφάλεια) και τις δυνατότητες επιστροφής στη χώρα καταγωγής τους, στη μητρική τους γλώσσα από επαγγελματίες διερμηνείς, ώστε να είναι πλήρως κατανοητές οι οδηγίες που τους δίνονται. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από μαρτυρίες των ίδιων των επωφελούμενων των προγραμμάτων Επιστροφών. Όπως προκύπτει από τον Επικεφαλής του Γραφείου Ελλάδος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης κ. Δανιήλ Εσδράς,[46] είναι αναγκαίο να δίνονται οι πληροφορίες σε προγενέστερο στάδιο της διαδικασίας. Η κατάλληλη ενημέρωση και η παροχή κινήτρων διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στη διαμόρφωση συγκροτημένης επιλογής και απόφασης των παράτυπων μεταναστών να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους, όπως προκύπτει από τις μαρτυρίες των ίδιων των μεταναστών.

6.2.ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΔΕΙΞΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Αυτή η υπό-ενότητα δεν πρέπει να επαναλάβει τις πληροφορίες που ήδη περιλαμβάνονται στην ενότητα 5. Παρακαλούμε να συμπεριλάβετε μόνο νέες πληροφορίες εδώ.

EP24. *Υπάρχουν άλλα διαθέσιμα στοιχεία για την αποτελεσματικότητα των διαφορετικών πρακτικών/προσεγγίσεων που περιγράφονται στην παράγραφο 4 αναφορικά με την ενίσχυση της συνειδητοποίησης των παράτυπων μεταναστών που δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές, σχετικά με τις επιλογές που έχουν όσον αφορά την εκούσια επιστροφή ή/και στην επίτευξη πλήρους κατανόησης από τη μεριά των μεταναστών των επιλογών τους, ώστε να είναι σε θέση να κάνουν μια ισορροπημένη, καλά τεκμηριωμένη απόφαση σχετικά με την εκούσια επιστροφή. Πιθανές πηγές στοιχείων περιλαμβάνουν: i. Στατιστικά στοιχεία σχετικά με τη χρήση των διαύλων πληροφόρησης (π.χ. χρήστες της ανοικτής τηλεφωνικής γραμμής, επισκέψεις στις αντίστοιχες ιστοσελίδες, «χτυπήματα» σελίδας Facebook/«likes», διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων, αριθμός φυλλαδίων των οποίων έγινε ηλεκτρονική λήψη/που ζητήθηκαν, κ.λπ.), ii. Αξιολογήσεις/ έρευνα, iii.Προσωπικές μαρτυρίες από τους επαναπατριζόμενους/παράτυπους μετανάστες, που έκαναν χρήση των υπηρεσιών (όπου εντοπίζονται σε δευτερογενείς πηγές), iv.Γνώμες/ απόψεις των κοινωνικών φορέων σχετικά με την αποτελεσματικότητα των πόρων τους – μπορεί να συλλεχθούν οι πληροφορίες αυτές μέσω πρωτογενούς έρευνας (δηλαδή συνεντεύξεις με τις Αρχές, με ΜΚΟ που υποστηρίζουν τους παράτυπους μετανάστες, πρόσβαση στις υπηρεσίες, κλπ.).*

Μαρτυρίες μεταναστών όπως προκύπτουν από την ετήσια έκθεση του ΔΟΜ για το 2014[47] αναφέρουν:

«*Τον Οκτώβριο του 2013 ειδοποιηθήκαμε από αστυνομικούς του προαναχωρησιακού κέντρου πως ο κ. Φ. Α., Πακιστανός υπήκοος 24 χρόνων, που βρισκόταν στο κέντρο υπέφερε από καρκίνο τελικού σταδίου. Σε συνεργασία με την Αστυνομική Διεύθυνση, σε 5 ημέρες ολοκληρώσαμε την εγγραφή του κ. Φ. Α. και οργανώσαμε την επιστροφή του. Εκπληρώθηκε έτσι η επιθυμία του να βρεθεί στο σπίτι στην αγκαλιά της μητέρας του*». – Λ. Κ., ΔΟΜ Ελλάδας.

[46] Εις βάθος συνέντευξη διεξαχθείσα στα πλαίσια της μελέτης στις 15/04/2015, στην Έδρα του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης – Γραφείο Ελλάδας.

[47] Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ) *Ετήσιο Περιοδικό για το 2014.* Αθήνα: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), 28-31.
Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης – Γραφείο στην Ελλάδα (2014) *Ετήσια Έκθεση: ΔΟΜ Ελλάδας: Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη Υπηκόων Τρίτων Χωρών.* Αθήνα: Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), 28-30.

«Το όνομα μου είναι Μ.Τ. και είμαι από το Ιράκ. Σας παρακαλώ θέλω να πάω πίσω στην πατρίδα μου. Σας παρακαλώ βοηθήστε με. Οι διακινητές με εξαπάτησαν. Η Ευρώπη δεν είναι έτσι όπως μου την παρουσίαζαν. Ο Θεός να σας ευλογεί. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για την βοήθεια. Θέλω πολύ να πάω στην πατρίδα μου. Σας παρακαλώ». – Λ. Χ., ΔΟΜ Ελλάδας.

«Ήλθα στην Ελλάδα πολλά χρόνια πριν, βρήκα βοήθεια και προστασία. Ζήτησα άσυλο, που το χρειαζόμουν τόσο πολύ. Τώρα η κατάσταση στη χώρα μου είναι καλή, θα μπορούσα να επιστρέψω και να ζήσω με την οικογένειά μου. Εδώ τώρα είμαι άστεγος και τα λεφτά που κερδίζω δεν αρκούν ούτε για την διατροφή και τα φάρμακά μου. Άκουσα για τον ΔΟΜ και για την βοήθεια που προσφέρει. Όπως βρήκα βοήθεια όταν μπήκα στη χώρα, έτσι βρίσκω και τώρα που επιθυμώ να φύγω, εσάς. Και είμαι σίγουρος πως θα βρω επίσης βοήθεια γυρίζοντας πίσω .Α. Κ., από το Ιράκ». – Ρ. Σ., ΔΟΜ Ελλάδας.

«Αγαπητέ ΙΟΜ, γεια σας. Είμαι ο Ρ. Μ. από το Ιράν. Θέλω να ευχαριστήσω την κα Χ και την κα Ε. από τον ΙΟΜ για όσα έκαναν για εμάς (για εμένα και τον εξάδελφο μου). Τώρα βρίσκομαι στην πατρίδα μου, όπως και εσείς. Σας ευχαριστώ πάρα πολύ. Σας εύχομαι ό, τι καλύτερο. Αντίο σας. Ρ. Μ.»–Ε. Γ., ΔΟΜ Ελλάδας.

«Ο 27χρονος Ζ. Κ. ήταν για σχεδόν δύο μήνες άστεγος πριν συλληφθεί και τεθεί υπό διοικητική κράτηση επειδή δεν είχε άδεια παραμονής σε ισχύ. Ο κ. Ζ. Κ. έλεγε πως είχε πριν τη σύλληψή του αποφασίσει να γυρίσει στην πατρίδα του αλλά δεν ήξερε το πώς καθώς δεν είχε τα απαιτούμενα για το ταξίδι της επιστροφής. Με τη βοήθεια του ΔΟΜ Ελλάδας κατάφερε να γυρίσει στη Νιγηρία όπου ξαναβρήκε τον αδελφό του ο οποίος θα τον βοηθήσει ν' αρχίσει μια νέα ζωή».– Φ. Γ., ΔΟΜ Ελλάδας

«Ο Μαραουάν Σ. Α., παράτυπος μετανάστης από την Αίγυπτο ήταν σε καθεστώς διοικητικής κράτησης για παράτυπη είσοδο στη χώρα. Γράφτηκε στο πρόγραμμα εθελοντικής επιστροφής του ΔΟΜ γιατί έπρεπε να γυρίσει εσπευσμένα στην πατρίδα του για να φροντίσει το μικρό του αγοράκι, καθώς η μητέρα του είχε πεθάνει στη γέννα. Μας τηλεφωνούσε καθημερινά για να ενημερωθεί για την πορεία και την εξέλιξη της επιστροφής του. Όταν σε ένα από τα τηλεφωνήματά του τον ενημερώσαμε πώς θα έφευγε σε 2 ημέρες η ανακούφιση και η χαρά του ήταν έκδηλη στη φωνή του, οι δε ευχαριστίες του προς τον ΔΟΜ δεν έλεγαν να σταματήσουν. Μας γέμισε χαρά και ικανοποίηση ένα ακόμα τηλεφώνημα για ευχαριστίες και ατελείωτες ευχές, μερικές μέρες μετά την αναχώρησή του, από την πατρίδα του αυτή τη φορά».– Φ. Χ., ΔΟΜ Ελλάδας".

«Σεβαστή κ. Σ., είμαι ο Μ. Α. από το Πακιστάν. Είμαι στην πατρίδα μου τώρα και πολύ ευτυχισμένος με την οικογένειά μου. Σας ευχαριστώ πολύ και είμαι ευγνώμων για τη συνεργασία και την βοήθειά σας, για τις ειλικρινείς προσπάθειες που κάνατε για μένα. Και όχι μόνο για μένα γιατί είδα πως συνεργάζεστε και βοηθάτε πολύ κάθε κρατούμενο. Είστε μια πολύ καλή και αποτελεσματική εργαζόμενη και ένα μεγάλο πλεονέκτημα για τον ΔΟΜ. Ευχαριστώ επίσης πολύ τον ΔΟΜ. Εντυπωσιάστηκα από την αποτελεσματικότητα και τον τρόπο που βοηθάτε όλους. Για μια ακόμα φορά σας ευχαριστώ εσάς και τον ΔΟΜ. Ο Θεός να σας ευλογεί». Μ. Α., Πακιστάν. – Σ. Σ., ΔΟΜ Ελλάδας".

Τον Δεκέμβριο του 2014 ανακοινώθηκε η συνεργασία της Γραμματείας για την Μετανάστευση του τομέα Δικαιοσύνης και Αστυνομίας της Ελβετίας με τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης-Γραφείο Ελλάδας. Η Κυβέρνησης της Ελβετίας χρηματοδοτεί την παροχή βοήθειας σε είδος, για την επανένταξη 100 μεταναστών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στο Πρόγραμμα της Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής του ΔΟΜ Ελλάδας. *#CH Restart by IOM Greece* είναι το διαδικτυακό μήνυμα που συνδέει τις ιστορίες επανένταξης, με την ελπίδα να αποτελέσουν πηγή ενημέρωσης, έμπνευσης και θάρρους για όλους εκείνους οι οποίοι έχουν αμφιβολίες για την απόφαση της επιστροφής τους[48].

Ιστορίες Επανένταξης:

«Προχωρώ σημαίνει Επιστρέφω. Σημαίνει Ξαναρχίζω. Για τον Λάκταμ, ο χρόνος εργασίας έχει συγκεκριμένη αξία. Είτε πληρώνεσαι για τον κόπο σου, είτε προχωράς παρακάτω. Κάπως έτσι κατέληξε στην Ελλάδα. Στο Μαρόκο δούλευε για 10 χρόνια ως αγρότης. Μετά από μια χρονιά φτωχής παραγωγής, δεν περίμενε άλλο. Προχώρησε. Αποφάσισε να γίνει μετανάστης σε οποιαδήποτε χώρα η εργασία του θα του έδινε αρκετά για να ζει. 10 χρόνια πριν, έφτασε στην Ελλάδα και δεν πέρσες πολύς καιρός μέχρι να βρει την πρώτη του δουλειά: καθαρισμός πισίνας σε ένα αρκετά δημοφιλές ξενοδοχείο. «Έμαθα να μιλάω Γαλλικά, Φιλιπινέζικα, Ιταλικά, Αλβανικά. Στην πραγματικότητα, ζούσα μέσα στον ξενοδοχείο. Μετά από 10 χρόνια ακόμα με αποκαλούσαν το "pool-boy"!, θυμάται. Τα χρήματα που κέρδιζε ήταν αρκετά για την διαμονή του στην Ελλάδα και για να υποστηρίζει την μικρή οικογένεια που στο μεταξύ είχε ξεκινήσει στο Μαρόκο. «Η γυναίκα μου θα με περίμενε. Το παιδί μου θα με περίμενε». Αλλά κατά τα χρόνια της κρίσης στην Ελλάδα, το ξενοδοχείο αναγκάστηκε να απολύσει αρκετούς υπαλλήλους. «Περνώντας όλα αυτά τα χρόνια μέσα σε ένα ξενοδοχείο, μου ήταν αδύνατον να αντιληφθώ το μέγεθος της κατάστασης. Πίστευα ότι θα μπορούσα εύκολα να βρω μια επόμενη δουλειά. Τελικά έμεινα άστεγος για 2 χρόνια. Δεν είχε πια νόημα». Μόλις πληροφορήθηκε από φίλο του για τις υπηρεσίες του ΔΟΜ και την βοήθεια επανένταξης που χορηγούσε η Ελβετική Κυβέρνηση, εγγράφηκε στο Πρόγραμμα. «1350 ευρώ στο Μαρόκο είναι σοβαρό ποσό. Θα αγόραζα πρόβατα, θα εργαζόμουν αδιάκοπα και δεν θα ρίσκαρα ποτέ ξανά την διατροφή της οικογένειάς μου. Η γυναίκα μου δεν χρειάζεται να περιμένει πια. Το παιδί μου δεν χρειάζεται να περιμένει πια. Το «προχωράω μπροστά» για μένα σημαίνει να επιστρέψω στην οικογένειά μου. Η οικονομική βοήθεια το έκανε αυτό πραγματικότητα». – ΔΟΜ Ελλάδας[49].

Σύμφωνα με στοιχεία του ΔΟΜ, το σύνολο επισκεψιμότητας της επίσημης ιστοσελίδας του Οργανισμού ορίζεται σε πεντακόσιες(500) ξεχωριστές επισκέψεις ανά ανάρτηση και πεντακόσιες(500)ξεχωριστές επισκέψεις στη σελίδα του ΔΟΜ στον χώρο κοινωνικής δικτύωσης Facebook, ανά ημέρα και στο κάθε μέσο. Το

[48] Χρηματοδοτείται από την Ελβετικής Κυβέρνηση (Swiss Confederation and the State Secretariat for Migration) και υλοποιήθηκε από τον ΔΟΜ Ελλάδα. Βλ. https://www.facebook.com/hashtag/chrestartbyiomgreece?source=feed_text&story_id=1569504989995016

[49] Βλ. http://greece.iom.int/el/%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%AF%CE%B5%CF%82-%CE%B5%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B7%CF%82

σύνολο των τηλεφωνημάτων στη γραμμή επικοινωνίας του ΔΟΜ αριθμούνται προσεγγιστικά είκοσι(20) τηλεφωνήματα την ώρα, σε καθημερινή βάση. Τα δεδομένα αυτά εντάσσονται σε ένα χρονικό πλαίσιο πέντε (5) ετών 2010-2014, το χρονικό διάστημα υλοποίησης των Προγραμμάτων Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής και Επανένταξης του ΔΟΜ.

EP25. *Παρακαλείσθε να περιγράψτε επίσης τους παράγοντες που κάνουν αυτές τις προσεγγίσεις επιτυχημένους/όχι και τόσο επιτυχημένους διαύλους διάδοσης πληροφοριών σχετικά με την εκούσια επιστροφή για τους παράτυπους μετανάστες οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Πιθανές πηγές στοιχείων περιλαμβάνουν αξιολογήσεις/έρευνα, προσωπικές μαρτυρίες από τους επαναπατριζόμενους/παράτυπους μετανάστες, που έκαναν χρήση των υπηρεσιών (όπου εντοπίζονται σε δευτερογενείς πηγές), γνώμες/απόψεις των κοινωνικών φορέων (μπορείτε να χρησιμοποιήσετε πρωτογενή έρευνα για αυτό).*

Οι προσεγγίσεις διάδοσης πληροφοριών για την εθελοντική επιστροφή σε παράτυπους μετανάστες, οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές, και επιθυμούν ή χρειάζονται να επιστρέψουν στις χώρες καταγωγής τους, οι οποίες έχουν χαρακτηρισθεί ως περισσότερο επιτυχείς, όπως προαναφέρθηκε, είναι οι πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφές του εξειδικευμένου προσωπικού του ΔΟΜ, σε συναντήσεις επαφών στα γραφεία του Οργανισμού καθώς και η διάχυση της πληροφόρησης σε όλη την επικράτεια μέσω της Κινητής Μονάδας Ενημέρωσης. Τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ήταν το εξειδικευμένο προσωπικό του ΔΟΜ και επαγγελματίες διερμηνείς, οι οποίοι παρείχαν την ενημέρωση στη μητρική γλώσσα των ενδιαφερομένων και ήραν κάθε φόβο στην προσέγγιση τους, εξασφαλίζοντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης και φιλικής διάθεσης προς τους τελευταίους. Επίσης, η διανομή του έντυπου ενημερωτικού υλικού μεταφρασμένου σε δεκαέξι (16) γλώσσες και σε μορφή απλή και ευανάγνωστη, αποτέλεσε σημαντικό μέσο πληροφόρησης των μεταναστών σχετικά με τις επιλογές επιστροφής. Βασικό μέλημα του αρμόδιου προσωπικού του ΔΟΜ είναι η πληροφόρηση να γίνεται άμεσα από την αρχή του προγράμματος, ώστε να είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική η εφαρμογή του. Τέλος, σε πολλές περιπτώσεις η ενημέρωση για τις δυνατότητες κοινωνικής επανένταξης των παράτυπων μεταναστών στις χώρες προέλευσής τους, συνέδραμε αποφασιστικά στην επιλογή να επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους. Τρόποι ενημέρωσης που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν πως χρειάζονται περαιτέρω βελτίωση, είναι οι εκστρατείες ενημέρωσης μέσω των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης όπως οι ηλεκτρονικοί ιστότοποι των αρμόδιων φορέων και οι σελίδες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, Twitter κ.α.), λόγω έλλειψης της δυνατότητας πρόσβασης των παράτυπων μεταναστών στο διαδίκτυο και σε ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί πως οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες στα προαναφερθέντα ηλεκτρονικά μέσα, δίδονται στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, γεγονός που καθιστά δύσκολη την εύρεσή τους από άτομα που μιλούν διαφορετική γλώσσα.

EP26. *Παρακαλείσθε να περιγράψετε τυχόν ειδικές προκλήσεις που συνδέονται με την προσέγγιση της διάδοσης των πληροφοριών που υλοποιούνται από τις εθνικές Αρχές άμεσα στην αύξηση της επίγνωσης των παράτυπων μεταναστών οι οποίοι δεν έρχονται σε επαφή με τις Αρχές. Πιθανές πηγές στοιχείων περιλαμβάνουν αξιολογήσεις/έρευνα, αναφορές των μέσων ενημέρωσης, κυβερνητικές εκθέσεις, έγγραφα πολιτικής, γνώμες/απόψεις των κοινωνικών εταίρων (μπορείτε να χρησιμοποιήσετε πρωτογενή έρευνα σε αυτό το σημείο).*

Οι προκλήσεις που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι Ελληνικές Αρχές κατά τη διαδικασία ενημέρωσης των μεταναστών και κυρίως όσων διαμένουν παράτυπα στη χώρα, έγκειται στην έλλειψη στοιχείων για εκείνους (τους μετανάστες), πληροφοριών που δεν βρίσκονταν στη διάθεση των Αρχών, όπως στοιχεία επικοινωνίας και διευθύνσεις, τα οποία άλλαξαν με την πάροδο του χρόνου ή δόθηκαν ως ψευδή εξαιτίας του φόβου των παράτυπων μεταναστών για επικείμενη σύλληψή τους σε περίπτωση εντοπισμού τους από τις Αρχές. Επίσης τα θύματα εμπορίας ανθρώπων, σεξουαλικής εκμετάλλευσης και πορνείας, ασυνόδευτοι ανήλικοι, ανεπίσημοι εργάτες, κρυμμένοι εργαζόμενοι και εργαζόμενοι στην παροχή προσωπικών υπηρεσιών (π.χ. εσωτερικοί οικιακοί βοηθοί, εργαζόμενοι στον τομέα της φροντίδας, επισφαλείς εργάτες, δεσμευμένοι / ανελεύθεροι / εκμεταλλευόμενοι εργαζόμενοι) και τα άτομα τα οποία πάσχουν από αναπηρία (διανοητική ή σωματική)ή αντιμετωπίζουν προβλήματα υγείας, αποτελούν κατηγορίες ατόμων, οι οποίοι είναι δύσκολο να εντοπίσουν οι Αρχές.

6.3.ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΕΡ 27. *Με βάση τα στοιχεία που αναφέρονται στα άρθρα 5 και 6, μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με την πιο αποτελεσματική προσέγγιση/μέθοδο για τη διάδοση πληροφοριών αναφορικά με: α. την προσέγγιση των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές, και β. την παροχή επαρκών, περιεκτικών πληροφοριών στους μετανάστες, ώστε να μπορέσουν να λάβουν μια ισορροπημένη, καλά τεκμηριωμένη απόφαση. Αν ναι, περιγράψτε τα συμπεράσματα εδώ.*[50]

Σύμφωνα με τα στοιχεία που προκύπτουν από τις ενότητες 5 και 6, η πιο αποτελεσματική μέθοδος προσέγγισης και ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών, με τους οποίους δεν βρίσκονται σε επαφή οι Αρχές, είναι οι πρόσωπο-με-πρόσωπο επαφές των πληθυσμών αυτών με το εξειδικευμένο προσωπικό του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ),οι οποίοι μπορούν να τους προσεγγίσουν με διακριτικότητα και ακεραιότητα και να μεταφέρουν τις πληροφορίες στην ομιλούμενη γλώσσα των μεταναστών. Για την βελτίωση της διαδικασίας διάδοσης των πληροφοριών και ενημέρωσης των παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση των σχετικών δομών ενημέρωσης και διάδοσης πληροφοριών με οικονομικά και υλικά μέσα (λ.χ. ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, περισσότερα γραφεία ενημέρωσης, πολλαπλές κινητές μονάδες), ενέργειες οι οποίες είναι απαραίτητες για τον καλύτερο συντονισμό της διαδικασίας διάδοσης των πληροφοριών. Αποδεδειγμένα η μέθοδος ενημέρωσης των μεταναστών για τα Προγράμματα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του ΔΟΜ εξ' επαφής (πρόσωπο-με-πρόσωπο, στόμα-με-στόμα) και η ενημέρωση μέσω της κινητής μονάδας πληροφόρησης, η οποία παρέχει τη δυνατότητα κάλυψης μεγάλων αποστάσεων σε όλη την επικράτεια, έχει φέρει σημαντικά αποτελέσματα με την εγγραφή χιλιάδων μεταναστών στα Προγράμματα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών του ΔΟΜ. Τέλος, προτείνονται δύο επιπρόσθετες ενέργειες, η αύξηση του χρηματικού κινήτρου, το οποίο αναγράφεται στα φυλλάδια ενημέρωσης και δίνεται ως βοήθημα, με σκοπό την προσέλκυση μεγαλύτερου ενδιαφέροντος από τους εν δυνάμει ωφελούμενους για τα Προγράμματα Εθελοντικών Επιστροφών.

[50] Οι πηγές πληροφοριών για την εκτίμηση αυτή αναλύονται στην παράγραφο 2.3 «Κριτήρια για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας» στο Ιστορικό αυτού του Κοινού Προτύπου.

Παράρτημα 1 Εθνικά στατιστικά στοιχεία και αριθμοί σχετικά με την επιστροφή των υπηκόων τρίτων χωρών

Πινάκας Α.1.α: Εθνικά Στατιστικά στοιχεία για τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών που επιστρέφουν, ανά έτος και ανά τύπο των μεταναστών

	Έτη						
	2010 (σύνολο)	2011 (σύνολο)	2012 (σύνολο)	2013 (σύνολο)	2014 (σύνολο)	Πηγή	Μέθοδος που χρησιμοποιείται για την επίτευξη των εκτιμήσεων, καθώς και τις τυχόν προειδοποιήσεις ως προς την πιθανή ακρίβεια τους
α. Υπήκοοι τρίτων χωρών που επιστρέφουν εξαναγκαστικά από το Κράτος – Μέλος, σύμφωνα με απόφαση επιστροφής (αναγκαστική επιστροφή)[51]	*N/A*	*8.741*	*6.798*	*8.780*	*12.818*	*Ελληνική Αστυνομία*	Επίσημα Στατιστικά Στοιχεία Ελληνικής Αστυνομίας
β. Αριθμός των υπηκόων τρίτων χωρών που επιστρέφουν οικειοθελώς εντός του χρονικού ορίου[52]από την παραλαβή της απόφασης επιστροφής (εθελοντική αναχώρηση)	*N/A*	*1.847*	*4.236*	*648*	*162*	*Ελληνική Αστυνομία*	Επίσημα Στατιστικά Στοιχεία Ελληνικής Αστυνομίας
γ. Αριθμός παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών που επιστρέφουν μέσω πακέτων AVR (Υποβοηθούμενης Εθελοντικής Επιστροφής)	*337*	*249*	*966*	*186*	*N/A*	*Ελληνική Αστυνομία*	Επίσημα Στατιστικά Στοιχεία ΔΟΜ
δ. Αριθμός παράτυπα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών που επιστρέφουν μέσω πακέτων AVR(R) (Υποβοηθούμενη Εθελοντική Επιστροφή και Επανένταξη – εφόσον είναι διαφορετική από (γ)	*N/A*	*511*	*6.324*	*9.157*	*7.357*	*ΔΟΜ*	Επίσημα Στατιστικά Στοιχεία ΔΟΜ

Πίνακας Α.1.β: Εθνικά Στατιστικά Στοιχεία για τον αριθμό των υπηκόων τρίτων χωρών οι οποίοι δεν είναι σε επαφή με τις εθνικές Αρχές, ανά έτος και τύπο των μεταναστών

	Έτη					Πηγή	Μέθοδος που χρησιμοποιείται για την επίτευξη των εκτιμήσεων, καθώς και τις τυχόν προειδοποιήσεις ως προς την πιθανή ακρίβεια τους
	2010 (σύνολο)	2011 (σύνολο)	2012 (σύνολο)	2013 (σύνολο)	2014 (σύνολο)		
Αριθμός παράτυπων μεταναστών, οι οποίοι ήταν προηγουμένως γνωστοί στις αρχές, αλλά των οποίων ο τόπος διαμονής δεν είναι πλέον γνωστός στις αρχές (φυγή)	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*
Αριθμός παράτυπων μεταναστών των οποίων η διαμονή στην επικράτεια δεν έχει γίνει ποτέ γνωστός στις αρχές (παράνομη είσοδος)	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*	*N/A*

[51] Διοικητική ή δικαστική απόφαση που ορίζει ως παράνομη την παραμονή υπηκόου τρίτης χώρας ή ορίζει την απόφαση να επιστρέψει

[52] Σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 2008/52/ΕΚ (Οδηγία για την Επιστροφή). Η Ιρλανδία και το Ηνωμένο Βασίλειο δεν συμμετέχει στην Οδηγία, δεν δεσμεύονται από τους κανόνες της και, συνεπώς, μπορεί να ισχύουν σε αυτές διαφορετικές προθεσμίες για την οικειοθελή αναχώρηση.

Παράρτημα 2 Περιγραφή των μεθόδων συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιήθηκαν

Πηγές πληροφοριών / μεθόδων	Χρήση; (Ν / Ο)	Καταγράψτε τις πηγές: για δευτερεύουσες πηγές, παραπομπές στη βιβλιογραφία, για πρωτογενείς πηγές καταγράψτε τους εμπλεκόμενους φορείς	Τύπος πληροφοριών που παρέχονται (ανατρέξτε στους αριθμούς των ερωτήσεων / ενοτήτων εάν είναι χρήσιμο)
Αξιολογήσεις	Όχι	N/A	N/A
Μελέτες	Ναι	Πολλαπλές μελέτες	Πληροφορίες που προκύπτουν αποτελέσματα διεθνών και ελληνικών ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών
Άλλες εκθέσεις	Ναι	Πολλαπλές εκθέσεις	Πληροφορίες που προκύπτουν αποτελέσματα διεθνών και ελληνικών ποιοτικών και ποσοτικών ερευνών
Νομοθεσία	Ναι	Νόμος 3386/2005 ΚΥΑ 4000/4/32-ιβ', 4.9.2006 Σύμβαση Εφαρμογής της Συμφωνίας Σένγκεν Ν.2514/1997 Οδηγία επιστροφής του 2008/115/ΕΕ Νόμος 3907/2011 Νόμος 4251/2014	Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο και μεταναστευτική πολιτική σχετικά με την εθελοντική επιστροφή
Έγγραφα πολιτικής	Ναι	N/A	N/A
«Μυστικός επισκέπτης»	Ναι	Αναζήτηση στο Internet (μηχανές αναζήτησης και ιστοσελίδες)	Πόσο εύκολα κάποιος μετανάστης βρίσκει πληροφορίες για το Πρόγραμμα Υποβοηθούμενων Εθελοντικών Επιστροφών
Συνεντεύξεις με τα ενδιαφερόμενα μέρη (καταγράψτε τα ενδιαφερόμενα μέρη)	Ναι	Abedin Zinul, Engr., Dr., Πρόεδρος της Κοινότητας Μεταναστών από το Μπανγκλαντές στην Ελλάδα, και Πρόεδρος του All European Bangladesh Association (AEBA), στις 21 Μαΐου 2015 Εσδράς Δανιήλ, Επικεφαλής του Γραφείου Ελλάδος του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης (ΔΟΜ), στις 15 Απριλίου 2015 Syed Jamil, Πρόεδρος, Πολιτιστικός Σύνδεσμος Ελλάδας-Πακιστάν (ΠΕΠΕ),στις 22 Μαΐου 2015 AlizadehTaher, Πρόεδρος, Κοινότητα Αφγανών, Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα, στις 22 Μαΐου 2015 Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας	Σχεδιάστηκαν δύο οδηγοί συνέντευξης (ένας για τον ΔΟΜ και την ΕΛ.ΑΣ. και ένας για τους εκπροσώπους μεταναστευτικών κοινοτήτων) με έμφαση στο πώς να προσεγγιστούν και να πληροφορηθούν για τα Προγράμματα εθελούσιας επιστροφής παράτυποι μετανάστες οι οποίοι δεν βρίσκονται σε επαφή με τις Αρχές. Στην πρώτη περίπτωση (ΔΟΜ και ΕΛ.ΑΣ.),οι συνεντεύξεις παρείχαν εις βάθος πληροφορίες για την διάχυση των πληροφοριών σχετικά με τα Προγράμματα. Στη δεύτερη περίπτωση (εκπρόσωποι μεταναστευτικών κοινοτήτων) οι συνεντεύξεις παρείχαν εις βάθος πληροφορίες για τη χρήση και τη διάχυση των πληροφοριών για τα Προγράμματα.
Διαβούλευση με τις εθνικούς φορείς (καταγράψτε τους)	Ναι	Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Διεύθυνση Αλλοδαπών της Ελληνικής Αστυνομίας	Συλλογή δεδομένων, πληροφοριών, στοιχείων (περιγραφικά, ποιοτικά και ποσοτικά/στατιστικά στοιχεία)
Διαβούλευση με εθνικό δίκτυο	Ναι	Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μετανάστευσης/Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης	Συστάσεις για τη μελέτη και στο Σχέδια 1 και Σχέδιο 2
Άλλο (διευκρινίστε)	Ναι	Ελληνική Αστυνομία, τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (ΔΟΜ) – Γραφείο Ελλάδος, τη Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες(UNHCR), τη ΜΕΤΑδραση	Συλλογή δεδομένων, πληροφοριών, στοιχείων (περιγραφικά, ποιοτικά και ποσοτικά/στατιστικά στοιχεία